

Enemmän musiikkia, vähemmän puhetta!

Varhaisiän musiikkikasvatusta ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa

Salla Manner metsä

Opinnäytetyö

Helmikuu 2018

Kulttuuriala

Musiikkipedagogi (AMK), musiikin tutkinto-ohjelma

Varhaisiän musiikkikasvatus

Tekijä(t) Mannermetsä, Salla	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Toukokuu 2018
	Sivumäärä 87	Julkaisun kieli Suomi
		Verkojulkaisulupa myönnetty: x
Työn nimi Enemmän musiikkia, vähemmän puhetta! Varhaisiän musiikkikasvatusta ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa		
Tutkinto-ohjelma Musiikin tutkinto-ohjelma		
Työn ohjaaja(t) Leena Pantsu		
Toimeksiantaja(t)		
Tiivistelmä Opinnäytetyö käsittelee varhaisiän musiikkikasvatuksen toteuttamisen mahdollisuuksia ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Varhaisiän musiikkikasvatukseen osallistuminen Suomessa saattaa olla haastavaa ilman suomen kielen osaamista. Työn tavoitteena oli selvittää, miten varhaisiän musiikkikasvatusta voidaan toteuttaa ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa, miten kielellisen ja sanattoman opetuksen opetus ja tulokset eroavat toisistaan sekä mitkä tunneille määritellyt musiikilliset päätavoitteet saavutetaan parhaiten ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena toimintatutkimuksena yhteistyössä erään keskusomalaisen päiväkodin kanssa. Tutkimusta varten koottiin kaksi kuuden lapsen ryhmää, monikulttuuristen lasten ryhmä sekä suomenkielisten lasten ryhmä. Lapset olivat iältään 4–5-vuotiaita. Molemmat ryhmät kokoontuivat viisi kertaa päiväkodin tiloissa. Tunneille määritellyt musiikilliset päätavoitteet olivat perussyke, AB-muoto sekä piano ja forte. Varhaisiän musiikkikasvatuksen toteuttaminen ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa onnistui opettajan näyttäessä mallia toiminnasta selkeiden eleiden ja liikkeiden avulla. Myös havainnollistavat kuvat, kuvakortit ja muu rekvisiitta olivat merkittävässä roolissa sanattoman viestin tukena. Oppilaiden lähtötason ja lyhyen tutkimusjakson huomioon ottaen molempien ryhmien oppimistulokset olivat lähes samat. Tunneille määritellyistä musiikillisista päätavoitteista perussyke ja piano ja forte saavutettiin parhaiten ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa, ja kaikki tavoitteet toteutuivat parhaiten soittaen. Jatkossa vastaavaa toimintaa järjestettäessä voisi kiinnittää huomiota lasten osallistamiseen sekä tasapuoliseen vuorovaikutukseen sanattomassa oppimistilanteessa.		
Avainsanat (asiasanat) Varhaisiän musiikkikasvatus, monikulttuurisuus, sanaton viestintä, opettaminen		
Muut tiedot		

Author(s) Mannermetsä, Salla	Type of publication Bachelor's thesis	Date May 2018 Language of publication: Finnish
	Number of pages 87	Permission for web publication: x
Title of publication More music, less talk! Early childhood music education without teacher's and participants' common language skills		
Degree programme Degree Programme in Music, specialization in Early Childhood Music Education		
Supervisor(s) Pantsu, Leena		
Assigned by		
Abstract The thesis deals with the possibilities of early childhood music education without a common language between the teacher and participants. Taking part in early childhood music education in Finland might be difficult without knowing Finnish. The aim of the thesis was to examine how early childhood music education could be carried out without a common language, how the teaching and results of verbal and non-verbal teaching differ from each other and which of the main musical goals defined for a class are best achieved without the teacher's and participants' common language. The study was implemented as a qualitative action study in co-operation with a kindergarten from Central Finland. Two groups of six children were collected together for the study, a group of multicultural children and a group of Finnish-speaking children. The children were between 4 and 5 years of age. Both groups assembled five times in the kindergarten's premises. The main musical goals defined for the classes were basic-beat, the AB-form and piano and forte. The realization of early childhood music education without the teacher's and participants' common language succeeded with the teacher showing clear examples with gestures and movements. Moreover, demonstrative pictures, picture-cards and other materials played an important role in support of the non-verbal communication. Considering the participants' starting level and short study period, both groups' learning results were almost the same. Of the main musical goals defined for the classes, the basic-beat and piano and forte were best achieved without the teacher's and participants' common language and all the goals were accomplished best by playing. When organizing similar activities in the future, attention could be paid to the involvement of the children and to a balanced interaction in a non-verbal learning environment.		
Keywords/tags (subjects) Early childhood music education, multiculturalism, non-verbal communication, teaching		
Miscellaneous		

Sisältö

1	Johdanto	3
2	Teoreettinen viitekehys	4
	2.1 Varhaisiän musiikkikasvatus.....	4
	2.2 Sanaton viestintä	5
	2.3 Vuorovaikutus.....	6
3	Tarkoitus ja tavoitteet	8
4	Tutkimuksen toteuttaminen	9
	4.1 Menetelmä	9
	4.2 Aineiston analysointi.....	10
	4.3 Eettisyys ja luotettavuus	11
5	Lähtökohdat ja ohjelmiston valinta	12
	5.1 Keskustelu kyseisen päiväkodin musiikkikasvatuksesta	12
	5.2 Tunneille määritellyt musiikilliset päätavoitteet.....	13
	5.3 Jokaisella tunnilla toistuva ohjelmisto.....	15
	5.4 Muun ohjelmiston valinta	16
6	Muskarituntien sisältö	18
	6.1 Suomenkielisten lasten ryhmän ensimmäinen tunti.....	19
	6.2 Monikulttuuristen lasten ryhmän ensimmäinen tunti	23
	6.3 Suomenkielisten lasten ryhmän toinen tunti.....	28
	6.4 Monikulttuuristen lasten ryhmän toinen tunti	31
	6.5 Suomenkielisten lasten ryhmän kolmas tunti.....	33
	6.6 Monikulttuuristen lasten ryhmän kolmas tunti	35
	6.7 Suomenkielisten lasten ryhmän neljäs tunti.....	37
	6.8 Monikulttuuristen lasten ryhmän neljäs tunti	39
	6.9 Suomenkielisten lasten ryhmän viides tunti	41
	6.10 Monikulttuuristen lasten ryhmän viides tunti	44
7	Ryhmän musiikillisten taitojen kehittyminen	46

7.1	Tunneille määriteltyjen musiikillisten päätavoitteiden toteutuminen	47
7.1.1	Perussyke	47
7.1.2	AB-muoto	48
7.1.3	Piano ja forte	49
7.2	Muut tavoitteet ja työtavat	50
8	Tulokset	55
9	Pohdinta	58
	Lähteet	62
	Liitteet	64
	Liite 1. Havainnointilomake	64
	Liite 2. Suomenkielisten lasten ryhmän tuntisuunnitelma 1	65
	Liite 3. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntisuunnitelma 1	67
	Liite 4. Suomenkielisten lasten ryhmän tuntisuunnitelma 2	69
	Liite 5. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntisuunnitelma 2	71
	Liite 6. Suomenkielisten lasten ryhmän tuntisuunnitelma 3	73
	Liite 7. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntisuunnitelma 3	75
	Liite 8. Suomenkielisten lasten ryhmän tuntisuunnitelma 4	77
	Liite 9. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntisuunnitelma 4	79
	Liite 10. Suomenkielisten lasten ryhmän tuntisuunnitelma 5	81
	Liite 11. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntisuunnitelma 5	83

1 Johdanto

Monikulttuurisuus ja maahanmuuttajat ovat nykypäivänä useasti esillä olevia teemoja. Etenkin maahanmuuttajien lasten saattaa olla hankala osallistua varhaisiän musiikkikasvatustoimintaan Suomessa, jos he eivät ymmärrä opetuskieltä. Ruokosen (2016, 178) mukaan kulttuurien kirjo on nykypäivänä yhä suurenevassa määrin osa suomalaista yhteiskuntaa. Varhaisiän musiikkikasvatuksen tarjoaminen kaikille Suomessa kieleen ja kulttuuritaustaan katsomatta olisi ihanteellista.

Opinnäytetyö käsittelee varhaisiän musiikinopetusta ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kieltä. Valitsin aiheen, sillä se on ajankohtainen ja minua itseäni kiinnostava. Opintosuuntaukseni Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on varhaisiän musiikkikasvatus, ja siksi tämä on myös minulle läheinen aihe. Ryhmäopetuksessa verbaalisen viestinnän ja sen puuttumisen tutkiminen kehittää varhaisiän musiikkikasvatustoiminnan mahdollisuuksia sekä saattaa mahdollistaa jonkin uudentyyllisen muskariryhmän syntyä.

Nykyään on ollut paljon puhetta kulttuurieroista sekä niiden vaikutuksista esimerkiksi kouluissa. Haasteena ovat usein yhteisen kielen puute tai kulttuurisidonnainen käyttäytyminen. Yhteisön omaksutut käyttäytymismallit vaikuttavat myös yksilöiden käyttäytymiseen. Opetuksella ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa pyrin madaltamaan kynnystä kommunikoida eri kulttuurista tulevien lasten kanssa.

Opettaessaan varhaisiän musiikkikasvattajat selittävät usein tunnin kulkua lapsille sanallisesti. ”Seuraavaksi otamme esiin rytmikapulat” ja ”noustaan ylös, ja muodostetaan yhdessä piiri” ovat yleisiä lauseita muskaritunneilla. Entä silloin, kun kaikki osallistujat eivät kykene ymmärtämään näitä ohjeita? Onko varhaisiän musiikkikasvatus Suomessa vain suomen kieltä puhuvien lasten oikeus? Tutkimusta tehdessä pyrin kiinnittämään huomiota mielekkäiden siirtymien luomiseen, jotta edellä mainittujen kaltaisia ohjeistuksia ei tarvittaisi.

Maahanmuuttajien kotoutumista ja heille järjestettävää toimintaa on tutkittu viime vuosina melko paljon. Tutkimuksien kohderyhminä ovat olleet niin lapset kuin aikuiset. Lähimpänä omaa aihettani on Piispanen (2017) maisterintutkielma ”Suomen oppimista muskarissa”. Piispanen (2017, 7) tutki maisterintutkielmassaan sitä, kuinka

suomen kielen oppimista voidaan tukea varhaisiän musiikkikasvatuksen työtapojen avulla. Oma aiheeni on rajattu koskemaan varhaisiän musiikkikasvatuksen toteuttamisen mahdollisuuksia sanattoman viestinnän avulla silloin, kun suomen kieltä ei vielä osata, eikä opettajalla ja osallistujilla ole mahdollista kommunikoida yhteisen kielen avulla. Tavoitteena on luoda yhteisöllisyyttä, vaikka yhteistä kieltä ei olekaan, ja saada kaikki kokemaan musiikin iloa ja oppimaan musiikkia ilman kielirajoja.

Käytän tässä työssä suomen kielessä vakiintunutta termiä ”muskari”, joka on lyhenne musiikkileikkikoulusta. Muskaritunneilla tarkoitan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteiden mukaisia opetustuokioita.

2 Teoreettinen viitekehys

Tässä luvussa käsitellään tutkimuksen kannalta tärkeitä käsitteitä ja aiheita. Kaikki käsiteltävät aiheet ovat merkittävässä roolissa opinnäytetyössä. Luvussa käsitellään varhaisiän musiikkikasvatusta, sen tavoitteita ja työtapoja, sanatonta viestintää sekä vuorovaikutusta.

2.1 Varhaisiän musiikkikasvatus

Varhaisiän musiikkikasvatuksella tarkoitetaan tavoitteellista, pääsääntöisesti alle kouluikäisten lasten musiikkikasvatusta. Sen tavoitteena on tarjota kokonaisvaltaisia musiikillisia elämyksiä ja antaa musiikillisiä valmiuksia ja taitoja. (Varhaisiän musiikkikasvatus 2007.) Musiikkikasvatus ei ole ainoastaan musiikin tavoitteelliseen oppimiseen tähtäävää toimintaa, vaan se on osa laajaa kasvatuksellista kokemusta (Lindeberg-Piironen, Ruokonen & Pansu 2017, 344).

Varhaisiän musiikkikasvatustoiminnalla tuetaan lapsen minäkäsityksen, mielikuvituksen ja luovuuden kehittymistä sekä näitä tavoitteita toteutetaan kokonaisvaltaisesti kaikki lapsen kehitysalueet huomioiden. Tällaisia kehitysalueita ovat lapsen emotionaalinen, sosiaalinen, kognitiivinen ja motorinen kehitys. Varhaisiän musiikkikasvatustajien on oltava tietoisia näistä kaikista kehitysalueista ja kyettävä tarjoamaan lapsille oppimiskokemuksia, jotka auttavat kehittämään kaikkia edellä mainittuja kehitysalueita. (Varhaisiän musiikkikasvatus 2007; Melville-Clark 2006, 19.)

Varhaislapsuuden musiikkikokemuksilla pyritään luomaan pohjaa lapsen musiikkiharrastuksen synnylle ja myönteisen musiikkisuhteen kehittymisille (Lindeberg-Piironen, Ruokonen & Pantsu 2017, 340). Varhaisiän musiikkikasvatusta toteutetaan musiikkioppilaitosten musiikkileikkikoulujen lisäksi monissa paikoissa, kuten päiväkodeissa, perhepäivähoidossa, seurakunnissa, kansalaisopistoissa ja yksityisten toimijoiden järjestämässä kerhotoiminnassa (mts. 344). Musiikkia opitaan eri työtapoja käyttämällä. Varhaisiän musiikkikasvatuksen työtapoja ovat, kuuntelu, laulaminen, soittaminen, liikkuminen ja integrointi (mts. 354). Kaikkia näitä työtapoja käytetään monipuolisesti ja työtapoja yhdistellen. Erilaisten työtapojen käytöllä ja yhdistämisellä mahdollistetaan musiikin kokonaisvaltainen kokeminen ja oppiminen.

Suomalainen varhaisiän musiikkipedagogiikka pohjautuu oppimiseen ja oivaltamiseen leikin kautta, ja se pohjautuu musiikkipedagogisiin suuntauksiin, kuten Kodaly-, Suzuki-, Jaques-Dalcroze- ja Orff-lähestymistapoihin (Lindeberg-Piironen, Ruokonen & Pantsu 2017, 347, 355–356). Varhaisiän musiikkikasvatuksessa pyritään kokemaan ja havainnoimaan musiikkia kokonaisvaltaisesti kaikilla aisteilla. Lasten kykyä omaksua, käyttää ja tuottaa omaa lasten kulttuuria vahvistavat lapsen aiemmat taiteeseen ja kulttuuriin liittyvät kokemukset (mts. 346).

2.2 Sanaton viestintä

Ihmiset käyttävät sekä sanallista että sanatonta viestintää. Ymmärrämme sanallisen viestinnän kuitenkin usein merkitykseltään sanatonta viestintää tärkeämmäksi viestinnän keinoksi. Sanallista viestintää ei kuitenkaan tapahdu yksin, kun ihmiset tapaavat esimerkiksi kaupungilla. Siihen liittyy vahvasti myös nonverbaalinen eli sanaton viestintä. Ihminen viestii puhuessaan usein myös äänenpainollaan ja eleillään. Nämä vaikuttavat siihen, kuinka viestin vastaanottaja ymmärtää viestin. Sama lause voi saada monta eri merkitystä. (Klemi 1998, 29–30.)

Esimerkiksi musiikinopetuksessa opettaja voi kehua oppilasta suorituksen jälkeen sanoen ”hyvin meni”. Tässä erityisesti äänenpainolla ja tulkinnalla on suuri merkitys viestin ymmärtämiseen. Jos sanat sanotaan painottomasti peräkkäin samalla äänen tasolla, viesti on kovin köyhä, eikä vastaanottaja välttämättä usko viestin lähettäjää.

Kun sanoihin lisätään iloinen tunnelataus sekä hymy, viesti ymmärretään usein heti kehuksi.

Klemin (1998, 30) mukaan sanojen osuus kokonaisviestinnästä on vain kolmannes, muu osa viestinnästä on oheisviestintää eli sanatonta viestintää. Klemi (1998, 30) nostaa esille myös oheisviestinnän kulttuurisidonnaisuuden, ja yksi hyvin kulttuurisidonnainen sanaton viesti on koskettaminen. Eri kulttuureissa tähän suhtaudutaan eri tavoin, ja se saattaa aiheuttaa joissakin kulttuureissa epämiellyttäviä tunteita tai jopa pelkoa. Tämä tulee ottaa huomioon toimiessamme eri kulttuuristen ihmisten kanssa. Tämä on tärkeää esimerkiksi opettajille, jotka kohtaavat työssään monenlaisia ja erilaisia taustoja omaavia ihmisiä. Sanallisen ja sanattoman kielen ollessa ristiriidassa keskenään vuorovaikutus saattaa epäonnistua pahasti, ja sen vuoksi on tärkeä kiinnittää huomiota molempiin viestintätapoihin, joiden yhteistä käyttämistä kutsutaan kokonaisviestinnäksi (Klemin 1998, 17, 36).

Ihmisen ensimmäinen kieli on sanaton kieli, ja lapsi myös oppii sen ensimmäisenä. Lapsi kuulee ympärillään sanallista viestintää, mutta kommunikoi itse sanattomasti. Kun lapsi kasvaa tasapainoisessa ja hyväksyvässä ilmapiirissä, hän oppii suhtautumaan hyväksyvästi ja kunnioittavasti itseään sekä muita kohtaan. Tämä edistää lapsen hyvää ja tasapainoista kasvua. (Mts. 41–42).

Sanaton kieli tulee ottaa huomioon suunnitellessa musiikinopetustuokiota pienille lapsille. Etenkin kokonaisviestintään tulee kiinnittää huomiota. Vaikka lapsi osaisi jo puhua, äänenpainon ja eleiden on tuettava lähetettävää viestiä, jotta viesti olisi vakuuttava, mahdollisimman helposti ymmärrettävä ja tukisi sen alkuperäistä tarkoitusta. Tällaiseen viestintään on kiinnitettävä huomiota suunniteltaessa varhaisiän musiikkikasvatustoimintaa ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Eri kulttuurista tulevien ihmisten kanssa viestittäessä sanattomasti tulee ottaa huomioon se, että ilmeet voivat poiketa hyvinkin paljon merkitykseltään (mts. 116).

2.3 Vuorovaikutus

Vuorovaikutus tarkoittaa vastavuoroista kommunikaatiota kahden tai useamman ihmisen välillä, ja se pitää sisällään kaikki viestinnän keinot, kuten sanat, teot, eleet, asennot ja liikkeetkin. Kaikki tilanteet, joissa olemme kontaktissa toisten kanssa, ovat

vuorovaikutusta. Se on niin sanallista, kirjallista kuin sanatonta. Ihmisten välinen vuorovaikutus on suurimmaksi osaksi viestintää. Viestintätapoja meillä on monta. Jopa pukeutumisella pystymme viestimään asioita ympärillä oleville ihmisille. Ihmisten välinen vuorovaikutus on myös välttämätöntä, jotta pystymme toimimaan toistemme kanssa yhdessä. Ilman vuorovaikutusta ei voi saada selville, mitä toinen ihminen ajattelee tai yrittää viestiä. (Vuorovaikutus n.d.; Klemi 1998, 27, 67.)

Lasten osallisuuden edistäminen arjen käytännöissä on merkittävä haaste kasvattajille. Lapset omaksuvat jo pienestä pitäen toimintamalleja, jotka kehittyvät leikeissä ja muissa vuorovaikutussuhteissa. Näin he rakentavat yhteisöllisessä oppimisessa tarvittavia taitoja. Lapsiryhmää opettaessa on otettava huomioon lasten suhtautuminen yhdessä työskentelyyn, sillä he voivat suhtautua siihen myös kriittisesti. (Rasku-Puttonen 2006, 123.)

Haasteena sanattoman viestinnän keinoin opettaessa on myös luoda turvallista yhteenkuuluvuuden tunnetta, jota lapset kaipaavat ryhmässä. Yhteenkuuluvuuden tunne voidaan ymmärtää toiminnan ominaispiirteenä sekä sosiaalisessa että emotionaaliossa ilmapiirissä (Hännikäinen 2006, 127). Opettajalla on yhteenkuuluvuuden tunteen luomisessa ja ylläpitämisessä suuri vastuu. Ryhmähenkeä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta voidaan luoda muskarissa muun muassa alku- ja loppulauluilla sekä yhteistyötä vaativilla harjoituksilla. Yhteenkuuluvuuden tunne toimii tärkeänä taustatekijänä sellaiselle oppimiselle, joka on tarkoituksenmukaista ja oppilaalle mielekästä (Hännikäinen 2006, 127). Kaikki lapset ovat tutkimuksen monikulttuurisessa ryhmässä kuitenkin samassa tilanteessa – ilman sanallista viestintää.

Vuorovaikutuksessa tulee myös muistaa turvallisuudentunteen luominen, joihin pyritään myös muskarin alku- ja loppulauluilla. Jokaisella lapsella tulisi olla miellyttävä ja turvallinen olo musiikkitoimintaa toteutettaessa. Monikulttuuristen lasten muskari-ryhmässä on tärkeä kiinnittää huomiota myös siihen, miten lasten vuorovaikutukseen ja kommunikointiin reagoidaan. Lapsen äänellisiin ja sanallisiin aloitteisiin tulee reagoida, vaikka kyseessä onkin sanatonta musiikinopetus, sillä näin voidaan vahvistaa ja tukea suomen kielen sanojen ja käsitteiden oppimista (Suojala 2009, 41). Myös varhaisiän musiikkikasvatuksessa, kuten kielen oppimisessakin, lasta pyritään rohkaisemaan jäsentämään havaintojaan, ilmaisemaan itseään sekä jakamaan kokemaansa, ja

tähän vastavuoroinen ja lämmin vuorovaikutus on Suojalan (2009, 41) mukaan paras tapa.

3 Tarkoitus ja tavoitteet

Opinnäytetyön tarkoituksena on saada tietoa siitä, miten varhaisiän musiikkikasvatusta voidaan toteuttaa ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Musiikki on universaali kieli, joka puhuttelee kaikkia eri puolilla maailmaa (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017b, 23). Ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa sanaton ohjeistus on tärkeässä roolissa. Musiikkia pyritään opettamaan esimerkiksi eleiden, liikkeiden, ilmeiden ja havainnollistavien kuvien kautta.

Jokaisella ihmisellä on käytettävissään musiikillinen kieli, vaikka sen käyttö on hyvin erilaisia eri kulttuureita tarkasteltaessa (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017b, 25). Tarkoituksena on myös selvittää, miten kielellisen ja sanattoman opetuksen opetus ja tulokset eroavat toisistaan. Kun suomenkielisestä muskariopetuksesta poistetaan ohjeistusten sanallinen kieli, ohjeistukset on kyettävä toteuttamaan jollain muulla keinolla, jotta musiikin oppiminen olisi mahdollista. Tarkoituksena on myös vertailla, mitkä tunneille määritellyt musiikilliset tavoitteet saavutetaan parhaiten ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Koska tutkimuksen toteuttamisessa ajanjakso ja opetuskerrat ovat rajalliset, tutkimuksessa tarkastellaan tarkemmin vain kolmea musiikillista tavoitetta. Näitä tavoitteita kuvataan luvussa 5.2.

Tavoitteena on tuottaa laadukasta varhaisiän musiikinopetusta ilman kielirajoja. Muskaritunnit pyritään toteuttamaan varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteiden mukaisesti. Yhteisen kielen puute tai vieras opetuskieli ei saisi rajoittaa opetuksen tavoitteiden toteutumista. On tärkeä huomioida, että musiikkikasvatus on vuorovaikutusta, johon opettaja ja osallistujat osallistuvat omalla tavallaan (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017b, 19). Opetuksen tulisi olla myös osallistujilleen mielekästä. Tutkimustulosten avulla voisi pohtia, kuinka niitä voisi soveltaa maahanmuuttajille ja erikulttuurisille lapsille, jotka eivät ymmärrä suomen kieltä. Tämä mahdollistaisi musiikkikasvatuksen Suomessa kaikille kulttuuritaustasta ja äidinkielestä riippumatta.

4 Tutkimuksen toteuttaminen

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat monikulttuuriset sekä suomenkieliset lapset. Tutkimus toteutettiin yhteistyössä erään keskisuomalaisen päiväkodin kanssa. Opinnäytetyön tutkimuksen toteuttamista varten haettiin tutkimuslupa Jyväskylän kaupungin perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen palveluohjaus- ja kehittämissyksiköstä.

Tutkimukseen osallistuvien lasten vanhemmilta kysyttiin kirjallisesti lupa osallistua, ja tutkimuslupalomakkeet käännettiin suomen kielen lisäksi myös arabiaksi ja persiaksi.

4.1 Menetelmä

Tutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, jossa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Kvalitatiivisessa tutkimusmenetelmässä pyritään kohteen mahdollisimman kokonaisvaltaiseen tutkimiseen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2004, 152). Muskaritunnit olivat osa tutkimukseen osallistuvien lasten päivää päiväkodissa, jotta tutkimus saatiin toteutettua mahdollisimman luonnollisissa oloissa.

Laadullisessa tutkimuksessa kohdejoukko valitaan tarkoituksen mukaisesti (Hirsjärvi ym. 2004, 155). Tutkimusta varten päiväkodin lapsista koottiin kaksi ryhmää, monikulttuuriset lapset omana ryhmänään ja suomenkieliset lapset omana ryhmänään. Tutkimusryhmiä varten lapsia valittiin eri pienryhmistä, joten vaikka lapset olivat tuttuja toisilleen, he eivät suorita kaikkea päiväkodin toimintaa yhdessä. Päiväkodin pienryhmissä on sekä monikulttuurisia että suomenkielisiä lapsia sekaisin, joten mikään pienryhmä ei olisi voinut osallistua tutkimukseen sellaisenaan.

Molemmissa ryhmissä oli 6 lasta, jotka olivat iältään 4–5-vuotiaita. Ryhmäkoot oli hyvä pitää melko pieninä, jotta ryhmä olisi paremmin hallittavissa etenkin sanattoman

opetuksen eli monikulttuuristen lasten ryhmässä. Kaikki lapset eivät olleet paikalla jokaisella tunnilla sairastumisien ja muiden syiden takia. Kokoontumiskertoja molemmilla ryhmillä oli 5.

Objektiivisuutta ei ole mahdollista saavuttaa tutkimuksessa, sillä tutkijan arvolähtökohdat vaikuttavat tutkittavan ilmiön ymmärtämiseen (Hirsjärvi ym. 2004, 152). Tutkimuksen tekijän osallistuessa tutkimukseen puhutaan osallistuvasta havainnoinnista. Suunnittelin kaikki tunnit itse sekä toimin muskarituokioiden opettajana. Aineiston keruu tapahtui siis opettajan roolin ohella. Tutkimus ja oppituntien pitäminen vaativat paljon valmistautumista etukäteen. Erona ryhmien välillä oli opetuskieli.

Suomenkielisten lasten ryhmän opetus toteutettiin perinteisenä muskariopetuksena, jossa opetuskieli oli suomi. Monikulttuuristen lasten ryhmässä opetus ja ohjeistukset annettiin sanattoman viestinnän keinoin ja musiikkia pyrittiin oppimaan musisoimalla. Kaikki sanattoman viestinnän keinot ja eleet tuli miettiä mahdollisimman tarkoin ennen tutkimusryhmien pitämisen aloitusta. Toimintaan täytyi pystyä innostamaan muilla keinoilla kuin puheella. Jotta myös monikulttuuristen lasten ryhmä jaksoi keskittyä opetukseen, toiminnan tuli olla koko ajan virikkeellistä, sillä sanallista ohjeistusta ei ollut.

4.2 Aineiston analysointi

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tapauksia käsitellään ainutlaatuisina ja aineistoa tulkitaan sen mukaisesti (Hirsjärvi ym. 2004, 155). Jotta aineisto saataisiin analysoidua mahdollisimman tarkasti, tein itselleni havaintolomakkeen (liite 1), jonka täytin aina jokaisen tunnin jälkeen, sillä muskarituntien videointiin ei saatu lupaa. Suuri osa havaintolomakkeen kysymyksistä pohjautui Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirjan lukuun Musiikkitoiminnan suunnittelu (ks. Lindeberg-Piironen, Ruokonen & Pantsu 2017, 339–388). Jokaisen pidetyn tunnin jälkeen kirjattiin mahdollisimman tarkkaan muistiinpanot tunnista ja siitä, kuinka tuntisuunnitelmat toimivat. Näin suunnitelmia ja menetelmiä pystyttiin kehittämään tulevia tunteja ajatellen.

Aineiston analysointi tapahtui oppituntien välissä sekä niiden jälkeen. Täytettyjen havaintolomakkeiden samankertaisten tuntien kysymyksiä yhdisteltiin ja tuntien kulkua

vertailtiin aina molempien ryhmien välillä. Jokaiselta tunnilta poimittiin erikseen tunneille määritellyt päätavoitteet ja niiden toteutuminen, jotta niiden seuraaminen olisi helpompaa koko tutkimusjakson ajalla. Kvalitatiiviselle tutkimukselle on ominaista, että aineiston analysointia tehdään jo kenttävaiheessa eikä vasta koko aineiston keruun jälkeen (Kiviniemi 2007, 79). Koska videointimahdollisuutta ei ollut, oli tärkeää saada heti tunnin jälkeen päällimmäisenä olevat ajatukset ylös. Tähän auttoi valmiiksi jäsennellyt havainnointilomake. Aineiston loppuanalyysi ja päätelmät oli hyvä kirjoittaa ylös kenttävaiheen eli opetusjakson loputtua. Varsinaisessa kirjoitusprosessissa peilattiin kerättyä ja analysoitua aineistoa lähdekirjallisuuteen.

4.3 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön tutkimus on kvalitatiivinen, joten sen luotettavuutta on vaikea arvioida, sillä sen osallistujajoukko on pieni. Tässä tutkimuksessa tutkija itse on myös oleellinen aineistonkeruun väline, sillä kyseessä on osallistuvan havainnoinnin menetelmä (ks. Hirsjärvi ym. 2004, 205). Kvalitatiiviselle tutkimukselle on luonnollista, että tutkimuksen edetessä tutkijan näkemykset ja tulkinta kehittyvät (Kiviniemi 2007, 81). Tällöin samasta ilmiöstä saatavat tulokset voisivat vaihdella eri tutkijoiden välillä samanlaista tutkimusta toistettaessa. Vastaavaa tutkimusta toistettaessa ja luotettavuutta arvioitaessa tulee ottaa huomioon myös se, että jokainen lapsi on luonteeltaan ja kehitystasoltaan erilainen. Luotettavuuden arvioinnin keskeisenä osa-alueena voidaan pitää myös tutkimuksesta tehtyä raporttia (Kiviniemi 2007, 83). Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta nostaa tutkijan tarkka raportointi tutkimuksen toteuttamisesta (Hirsjärvi ym. 2004, 217).

Tutkimusaineistoa käsiteltiin luottamuksellisesti opiskelijan ja ohjaajan välillä. Mikäli videointilupa olisi saatu, tutkimusten tulosten analysointi olisi voitu toteuttaa tarkemmin, sillä näin opetuksen pikkuseikkoihin olisi voitu palata jälkikäteen. Tutkimukseen osallistuvista lapsista ei kerätty henkilökohtaisia tietoja, eikä heitä arvioitu yksilöinä. Jokaiselta osallistujalta on saatu kirjallinen lupa tutkimukseen osallistumiseen ja heille on selvitetty tutkimuksen tarkoitus ja tavoitteet. Kaikkia osallistuja käsiteltiin raportoinnissa täysin anonyymisti. Tutkimusaineistoa säilytettiin huolellisesti ja siitä saatuja tietoja käytettiin ainoastaan kyseessä olevaan opinnäytetyöhön.

5 Lähtökohdat ja ohjelmiston valinta

Kävin tutustumassa päiväkotiin ja sen lapsiin kahdesti ennen muskarituntien aloittamista. Ennen tutkimuksen toteuttamista keskustelin erään päiväkodin opettajan kanssa päiväkodin musiikkikasvatuskäytännöistä ja siitä, miten ja kuinka usein musiikkia heillä käytetään. Varsinaisiin muskaritunteihin osallistui aina minun lisäksi yksi päiväkodin aikuinen.

Keskustelussa avataan myös muutamia keinoja, jotka päiväkodin opettajat ovat kokeneet toimiviksi monikulttuuristen lasten kasvatuksessa ja ohjeistamisessa. Tässä luvussa pohjustetaan myös tunneilla käytettyjen kappaleiden valintaa sekä selitetään tunneille määritellyt musiikilliset päätavoitteet.

5.1 Keskustelu kyseisen päiväkodin musiikkikasvatuksesta

Kyseisessä päiväkodissa lauletaan lasten kanssa lähes päivittäin pikkutuokioilla, joita pidetään esimerkiksi ruokailuun pääsyä odottaessa. Lisäksi viikoittain järjestetään laulutuokio, jossa käytetään erään päiväkodin opettajan mukaan paljon laululeikkejä, joista osa on usein liikunnallisia varsinkin silloin, jos he laulavat päiväkodin salissa. Salissa heillä on käytössä myös piano, jolla päiväkodin opettajan mukaan ainakin yksi heistä osaa säestää. Päiväkodilla on käytössään rytmisoittimista marakaseja ja rytmikapuloita useammalle lapselle (noin 6–8 kappaletta), muutama triangeli sekä 2–3 erilaista rumpua. Jutellessani päiväkodin opettajan kanssa heillä olevien rytmisoittinten käytöstä hän nosti esille, että he voisivat käyttää soittimia satunnaisesti ja siinä heillä olisi parantamisen varaa. Kehosoittimia sekä erilaisia taputuksia ja tömistelyjä he käyttävät useammin kuin soittimia.

Keskustelin päiväkodin opettajan kanssa siitä, millaisia toimintatapoja heillä on käytössä erikielisten lasten kanssa kommunikoidessa. Hän kertoi, että heillä käytetään musiikkituokioilla tukena joko valmiiksi piirrettyjä kuvia, tai sitten he piirtävät valkotaluun laulua ja sen sanoitusta tukevia kuvia. Päiväkodissa vieraillessani huomasin, että seinille ja oviin oli kiinnitetty paljon arjen toimintoja kuvaavia kuvakortteja, joiden alla luki kuvattu asia myös suomeksi. Tällaisia kuvakortteja löytyi esimerkiksi käsien pesusta, ruokailusta, päivän tapahtumista ja valittavista leikeistä.

Päiväkodin opettaja kertoi kuvien olevan heillä yleisempi tapa kommunikoinnin tukena, mutta hän itse myös piirtää paljon. Hän mainitsi tärkeäksi myös erilaiset eleet ja ilmeet sekä lapsen tasolle katsekontaktiin laskeutumisen. Edellä mainitut viestintätavat ovat olleet käytössä jo paljon ennen kuin ihmiset vuosituhansia sitten oppivat käyttämään tietoisesti sanoja, ja oheisviestintä onkin ihmisen ensimmäinen kieli (Klemi 1988, 35).

Musiikki voi olla mukana myös arjen spontaaneissa tilanteissa esimerkiksi päiväkodissa pukemisen tai muiden rutiinien kuten käsien pesun yhteydessä. Esimerkiksi pukiessa vaatteet saadaan päälle kuin huomaamatta, kun lapsen kuuntelukyky, keskittyminen, muisti ja sanavarasto saavat virikkeitä laulusta tai lorusta (Lindeberg-Piironen, Ruokonen & Pansu 2017, 342). Tässäkin tilanteessa lapsi kokee läheistä yhdessä oloa, viihtymistä, opettelee pientä lorua ja leikkiä sekä oppii monenlaista muuta (mts. 341). Päiväkodin opettaja kertoi itse myös huomanneensa laulun voiman esimerkiksi siivotessa leluja. Siivoamislaulua laulettaessa lapset alkavat kerätä leluja ahkerasti, sillä he tietävät seuraavan toiminnan alkavan pian, tai kun hän halua rauhoittaa käytävässä liikkumista, hänestä hyvä tapa on matkustaa veturilla laulun säestämänä. Lapsen tottuessa pienestä asti musiikkiin luonnollisena osana päivän toimintaa, hän kykenee nauttimaan siitä myöhemminkin, ja siitä tulee hänelle tärkeä osa jokapäiväistä elämää (mts. 342). Päiväkodin opettajan mukaan on myönteisempi tapa opastaa lasta oikeaan toimintaan laulamalla kuin komentamalla. Laulaminen herättää yleensä paremmin myös pienten lasten huomion (Melville-Clark 2006, 27). Päiväkodin opettajan mukaan monikulttuuriset lapsetkin alkavat itse hyräillä laulujen mukana ja tavoitella sanoja, mikä tekee hyvää myös uuden kielen oppimiselle

5.2 Tunneille määritellyt musiikilliset päätavoitteet

Musiikillisia tavoitteita ei ole tarkoitus valita liian montaa, jotta niiden mahdollisimman kokonaisvaltainen toteuttaminen ja oppiminen olisi mahdollista. Tavoitteiden määrää määriteltäessä on otettava huomioon monia asioita, kuten muskaritunnin pituus, opetusjakson pituus sekä opetettava ryhmä, heidän ikänsä ja kehityksen tasonsa. Tutkimusjakson muskaritunneille määritellyt musiikilliset päätavoitteet ovat perussyke, AB-muoto sekä piano ja forte. Tunneilla sivutaan myös muita musiikillisia

tavoitteita, kuten liikkeen ja tauon vuorottelua, mutta muiden varhaisiän musiikkikasvatuksessa käytettävien musiikillisten tavoitteiden määrittely ei ole tämän tutkimuksen kannalta oleellista.

Rytmi jaksottaa elämäämme. Sekä suurta koordinaatiota vaativien tehtävien tekemisessä että pienten yksityiskohtien hiomisessa meitä auttaa oikean sisäisen rytmin löytyminen. Kuten esimerkiksi ihmisillä ja eläimillä, musiikilla on myös oma rytminsä, jota kutsutaan perussykkeeksi. Musiikkikappaleiden aikana perussyke voi joko pysyä samana, vaihtua tai muuttua. Perussyke on läsnä kaikissa musiikkikasvatuksen työtaimissa ja on tärkeä musiikin perusta. Musiikkikasvatuksen ja rytmikasvatuksen avulla edistetään lapsen rytmistä kehittymistä, ja niiden tavoitteena on ymmärtää rytmin käsite sekä elämyksellisesti että tiedollisesti. Varhaisiän musiikkikasvatuksen tavoitteissa painotetaan myös opittujen tietojen ja taitojen soveltamista. (Lindeberg-Piironen 2017, 35–37.)

Kuten esimerkiksi esineillä, musiikilla on myös muoto. Erilaisia muotorakenteita on monia. Tässä tutkimuksessa käsiteltäväksi musiikin muotorakenteeksi valittiin AB-muoto. AB-muotoisessa kappaleessa sen alku- ja loppuosa ovat erilaisia. Muotorakenteiden kautta lapsi oppii siis hahmottamaan myös samanlainen-erilainen-käsiteparia. Varhaisiän musiikkikasvatuksessa pyritään hahmottamaan kappaleista kuulohavainnon perusteella erilaiset ja samanlaiset osat sekä kertautuvat osat (Ruokonen 2016, 144).

Musiikkikasvatuksessa on tärkeää oppia hahmottamaan musiikin sisältöalueisiin liittyviä käsitepareja ja hahmottamisen sekä oppimisen kohteena tulisi olla kerrallaan vain yksi käsitepari (Ruokonen 2016, 144). Tutkimuksen käsitepariksi valittiin piano ja forte. Sanat ovat italiankielisiä. Piano tarkoittaa ”hiljaa” ja sen vastakohta forte tarkoittaa ”voimakkaasti” tai ”kovaa”. Sanat voivat saada myös etuliitteen mezzo, joka tarkoittaa suomen kielen sanaa ”melko”. Etuliitteen saadessaan pianon ja fortin äänenvoimakkuuden tasot muuttuvat. Äänenvoimakkuuden eli dynamiikan vaihteluilla voidaan vaikuttaa musiikin tunnelmaan, ja äänen voimaa voidaan myös verrata moneen asiaan, esimerkiksi äänilähteen kokoon, kuuloetäisyyteen ja musiikin tempoon (Lindeberg-Piironen 2017, 44–46).

5.3 Jokaisella tunnilla toistuva ohjelmisto

Lauluohjelmistosta alkulaulu, Maatilalle mennään ja loppulaulu toistuivat jokaisella tunnilla. Muskaritunti on hyvä aloittaa ja lopettaa jokaisella kerralla samanlaisella tavalla (Lindeberg-Piiroinen, Ruokonen & Pansu 2017, 364). Erilaisia aloitustapoja on monia, ja tuokiota voidaan aloittaa esimerkiksi lorulla, laululla tai yhteisellä kehorytmillä. Alkulauluksi valikoitui ”Salla on tullut muskariin”, joka löytyy myös nimellä Tervetuloa! (ks. Kivelä-Taskinen 2014, 100). Laulussa on tuttu kansainvälinen sävelmä, joka tunnetaan Suomessa myös nimellä Maijal’ oli karitsa. Laulussa laulettiin erikseen jokaiselle paikalla olevalle lapselle ja heidät huomioitiin yksilöllisesti. Tällaisen alkulaulun aikana kaikki osallistujat saadaan tuntemaan itsensä tervetulleiksi muskariin ja heidät huomioidaan yksitellen (Lindeberg-Piiroinen, Ruokonen & Pansu 2017, 364).

Kyseinen laulu valittiin alkulauluksi, sillä se oli sopivan yksinkertainen niin sanoituksestaan kuin melodialtaankin. Lauluissa lapsi kokee sekä sanallista että sanatonta viestintää, sillä niissä yhdistyvät puhutun kielen sanat sekä musiikin sanaton kieli (Ruokonen 2016, 53). Sen vuoksi kaikkia lauluja valittaessa oli tärkeä ottaa huomioon, että laulujen suomen kieli olisi sopivaa myös monikulttuuristen lasten ryhmän lapsille, jotka eivät puhu suomea. Alkulauluun yhdistettiin myös toisesta tunnista lähtien rytmisoittimet, joita soitettiin perussykkeessä.

Maatilalle mennään -laulu valittiin alkulaulun jälkeiseksi lauluksi, ja sen tarkoituksena oli virittäytyä tunnin teemaan. Siihen oli helppo yhdistää kehorytmin ja omalla äänellä improvisoinnin vuorottelua. Ruokosen (2016, 158) mukaan soittaminen alkaa aina kehosoitimista ja rytmi opitaan tuntemaan omassa kehossa, sitä on helpompi toteuttaa myös soittimilla. Kehorytmien avulla voidaan myös harjoitella muita lapsen kokonaisvaltaiselle kehitykselle tärkeitä taitoja, kuten keskiviivan ylittämistä. Lapsen ensimmäiset soittimet ovat oma ääni ja oma keho, ja niiden käyttäminen on mahdollista milloin vain (Seppänen, Lindeberg-Piiroinen & Tarvonen 2017, 218). Erilaisilla ääniharjoituksilla, kuten tässä tapauksessa kulkuneuvojen mukaan ääntelyllä avataan ääni sekä aktivoidaan kieltä laulamista varten.

Loppulauluksi valittiin Lau-lau-lauletaan! (ks. Larjava, Nyssönen, Rautasuo, Torri-Tuominen & Vapaakallio 2015, 13). Loppulaulu on tärkeä tutun ja turvallisen lopetuksen luomiseksi. Joissakin muskaritunneissa loppulaulun tilalla voi olla loppupiiri tai

muu yhteinen lopetus. Loppulaulun aikana saadaan mahdollisuus kiittää mukavasta musisointihetkestä ja yhdessäolosta sekä voidaan toivottaa hyvää päivän jatkoa tai muuta vastaavaa sen mukaan, mihin aikaan vuorokaudesta muskarituntia järjestetään (Lindeberg-Piironen, Ruokonen & Pansu 2017, 364).

Kyseinen laulu valittiin loppulauluksi, sillä myös se oli sanoitukseltaan helppo ja melodialtaan tarttuva. Tähän loppulauluun sai myös hyvin yhdistettyä kehorytmin sekä vilkutukset. Vilkutusten avulla pystyttiin huomioida jokainen lapsi vielä yhteisen tunnin päätteeksi. Vilkutus liikkeenä loi myös monikulttuuristen lasten ryhmälle viestin siitä, että on aika sanoa näkemiin. Samanlainen aloitus ja lopetus ovat tärkeitä muskaritunneissa, sillä silloin lapset oppivat pikkuhiljaa tunnin kulun tietyn rutiinin, mikä luo heille turvallisuutta.

5.4 Muun ohjelmiston valinta

Ohjelmistoa valittaessa on hyvä ottaa huomioon, että on olemassa kahdenlaisia lauluja, joita muskaritunneilla voidaan käyttää. On olemassa lauluja, joita lapset opetetaan laulamaan, sekä lauluja, joita lauletaan lapsille tai niitä kuunnellaan äänitteiltä. Jälkimmäiset laulut ovat usein lapsille liian vaikeita, ja liian vaikeaa laulua opetettaessa saatetaan saada lapsi uskomaan, että hän ei osaa laulaa. (Ollaranta & Simojoki 1986, 9.)

Muskaritunnit kokonaisuutta suunniteltaessa on hyvä ottaa huomioon laulujen määrä. On tärkeä keskittyä mieluummin muutaman laulun käsittelemiseen perusteellisesti, kuin että ohjelmistossa olisi liian monta laulua ja kaikkia niitä käytäisiin vain pintapuolisesti (Huhtinen-Hildén & Pansu 2017, 381). Sama pätee myös opetettaviin musiikillisiin tavoitteisiin. Sen vuoksi tutkimusjakson aikana opeteltiin alkulaulun, Maatilalle mennään ja loppulaulun lisäksi kolme laulua, joita käsiteltiin monipuolisesti eri työtapojen kautta. Laulujen lisäksi muskaritunnit sisälsivät muuta musiikillista toimintaa.

Pikku kissa laulaa (ks. Perkiö & Huovi 2010, 14) valittiin ohjelmistoon, sillä se sopi hyvin maatilateemaan. Tutkimusjakson muskarituntien teemaa on avattu tarkemmin luvussa 6. Laulu on sopivan lyhyt, siinä on selkeä tasajakoinen rytmi, ja se on äänialal-

taan suppea (Ollaranta & Simojoki 1986, 9). Laulun melodia on yksinkertainen ja tarttuva, joten siihen on helppo päästä mukaan. Lapsen äänen rajoitteista johtuen sopivassa laulussa on noin viisi säveltä, jotka ovat alueella c1–e2 (Krokfors 2017, 160).

Alle 3-vuotiaiden lasten kanssa laulettaessa sopivia lauluja ovat sellaiset, joissa kappaleiden yksittäiset sanat ovat lapsille tuttuja, niitä on helppo ääntää ja niitä toistetaan tarpeeksi (Krokfors 2017, 158). Vaikka tutkimusryhmien lapset olivat 4–5-vuotiaita, näitä periaatteita käytettiin hyväksi lauluja valittaessa, sillä kappaleiden sanoitusten tuli olla mahdollisimman selkeitä, jotta myös monikulttuuristen lasten ryhmän lapset voivat oppia ne, eikä oppimiskokemuksesta tulisi liian vaikean tuntuinen. Vaikka sanat eivät olleetkaan monikulttuuristen lasten ryhmälle entuudestaan tuttuja, Pikku kissa laulaa -lauluun on helppo päästä mukaan siinä toistuvan ”mau mau mau”-kohdan ansiosta.

Ammuu! -lauluun (ks. Lastenmusiikkiorkesteri Ammuu! 2017, 29) on helppo päästä mukaan lasten äidinkielestä riippumatta. Vaikka suomen kielen ä-kirjain saattaakin olla hankala eri äidinkieltä puhuville, tässä laulussa tarttuva melodia ja toistuva ”ammuu” mahdollistavat lauluun yhtymisen melko helposti. Kyseisen laulun sanoitusta on myös helppo tukea käsiliikkeillä, kuten sarvilla ja hännällä. Tasajakoisesta rytmistä ja tarttuvasta melodiasta huolimatta tämä laulu on hieman haastavampi melodisesti kuin Pikku kissa laulaa. Kappaleen ääniala on oktaavin, mutta pysyttelee lapsille sopivalla sävelkorkeudella. Kyseinen kappale on svengaava, joten se tarjoaa lapsille rytmistä nautintoa. Myös laulun teksti ja sävelkulku vastaavat toisiaan, jolloin suomen kielen ääntämisen mukaiset painotukset toteutuvat.

Pikku possu nukkuu -laulu (ks. Hirvonen 2012, 39) valittiin ohjelmistoon sen selkeän AB-muodon vuoksi. Kyseinen kappale on tunneille valituista lauluista pisin. Sen melodia on selkeä ja ääniala lapsille sopiva. Myös kappaleen suomen kieli on selkeää, vaikkakin A-osassa on paljon sanoja. B-osassa samoja sanoja toistetaan enemmän. Laulun tempo on kuitenkin sopivan rauhallinen. Lauluja valitessa on hyvä ottaa huomioon, että vaikka lapset kykenevät liikkumaan usein nopeasti, heidän ääntä muodostavien lihastensa hienomotoriikka ei kuitenkaan ole tarpeeksi kehittynyt kovin nopeatempoiseen ja paljon sanoja sisältävään laulamiseen (Krokfors 2017, 159).

Ollarannan ja Simojoen (1986, 6) mukaan lapsia ohjataan musiikkiin leikkien, vaikka opetus onkin tavoitteellista. Pikku possu nukkuu -laulun avulla lapsi voi kokea AB-muodon leikkien sen sanoituksen ja tarinan avulla. Laulun sanoituksen avulla voidaan myös opetella liikkeen ja tauon vuorottelua. Laulussa nukutaan ensin, jonka jälkeen possu herätetään, ja lopulta leikitään eri tavoin. Sanoituksen ja sitä tukevan leikin avulla myös monikulttuuristen lasten ryhmälle voidaan välittää tietoa sanojen merkityksestä, vaikka he eivät ymmärräkään suomen kieltä. Kielen kehittymisen rikastumista voidaan edistää ja tukea laulamisen avulla, sillä kielellä ja musiikilla on paljon yhteistä (Ruokonen 2016, 52). Laulaminen ja musiikki voivat edistää samoin myös uuden kielen oppimista.

Varhaisiän musiikkikasvatuksessa muskaritunneista pyritään luomaan lapsen kokemusmaailmaa rikastuttavia tuokioita, joissa pyritään kehittämään kokonaisvaltaisesti lapsen musiikillista ilmaisu (Huhtinen-Hildén & Pantsu 2017, 384). Myös lauluohjelmisto on tärkeä valita siten, että niitä voidaan toteuttaa mahdollisimman monipuolisesti musiikin eri työtavoilla, jotta tavoitteet saavutettaisiin mahdollisimman hyvin. Muskaritunteja suunnitellessa on hyvä ottaa huomioon, että työtapojen monipuolisuutta voidaan tarkastella pidemmän aikavälin sisällä, jolloin kaikkia työtapoja ei tarvitse käyttää yhdellä tunnilla (mts. 382). Näin ollen tällä tutkimusjaksolla eri työtapoja yhdistettiin käytettäviin lauluihin tutkimuksen keston ja oppituntimäärän puitteissa.

6 Muskarituntien sisältö

Muskarituntien teemaksi valikoitui maatala. Kyseisessä päiväkodissa ei ole laulettu erityisesti maatilaneläimistä, joten lapsille tuntematonta lauluohjelmistoa löytyi helposti. Eläimet ovat lapsia kiinnostava ja miellyttävä aihe, ja maatilateemaan oli mahdollista liittää myös kulkuneuvoja, jotta teema miellyttäisi sekä tyttöjä että poikia. Eläinten ääntelyn toteuttaminen sopi hyvin myös monikulttuuristen lasten ryhmälle, sillä eläimet äännelevät samankaltaisesti useilla eri kielillä. Muskarituntien juonen ja teeman tukena käytettiin esimerkiksi käsinukkeja, kuvia, kuvakortteja sekä maatala-aulua, johon kiinnitimme jokaisella tunneilla kappaleissa esiintyvien eläimien kuvia. Nämä tuntia havainnollistavat materiaalit olivat erityisen tärkeitä monikulttuuristen

lasten ryhmän opetuksen toteuttamisessa, jotta lapset saivat käsityksen siitä, mistä laulut kertoivat.

Jokaisella tunnilla toistuvien laulujen (alkulaulu, Maatilalle mennään ja loppulaulu) toteuttaminen pysyi jokaisella tunnilla samanlaisena ja niiden toteuttaminen on avattu molempien ryhmien osalta erikseen luvuissa 6.1 ja 6.2. Maatilalle mennään -laulussa kulkuneuvo vaihteli eri kerroilla, ja sen myötä kulkuneuvon ääni ja liikkeet vaihtelivat. Seuraavissa alaluvuissa kuvataan kerronnallisesti yksittäisten tuntien kulua. Molempien ryhmien ensimmäisiä ja viimeisiä tunteja tarkastellaan hieman tarkemmin. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntikuvauksissa kerrotaan myös tunneilla käytetyistä sanattoman ohjeistuksen toimintatavoista.

6.1 Suomenkielisten lasten ryhmän ensimmäinen tunti

Ensimmäinen kokoontumiskerta oli jännittävä niin ryhmän lapsille kuin minulle opettajana. Lapset eivät olleet aiemmin osallistuneet muskariin, ja jännitystä toi myös uusi aikuinen, muskariopettaja. En ollut aiemmin pitänyt puolen tunnin muskaritunteja, joten ensimmäinen tunti (Liite 2) oli minulle myös ajankäyttöön sopeutumista. Paikalla oli neljä lasta, kaksi puuttui.

Aivan aluksi esittelin itseni, kuka olen ja mitä teen päiväkodissa. Lapset esittelivät myös itsensä reippaasti. Alun ilmapiiri oli jännittyneen lisäksi myös innostunut. Lapset kuuntelivat tarkkaan, mitä tapahtuisi seuraavaksi. Esittelyiden jälkeen siirryimme alkulauluun. Kerroin lapsille, että jokaisella kerralla lauletaan alkulaulu, joka käynnistää muskaritunnin. En opettanut laulua kaikuna, sillä ajattelin, että laulu tulee varmasti vielä tutuksi. Jälkeenpäin ajateltuna olisi kannattanut, sillä ensimmäisellä kerralla lapset tekivät vain annettua kehorytmiä alkulaulun aikana. Laulun opetuksessa on tavoitteena syvätason oppiminen, joka tarkoittaa sitä, että lopulta laulu osataan laulaa itsenäisesti ilman aikuisen tukea (Ruokonen 2016, 150).

Laulu kertaantui neljä kertaa, lasten lukumäärän mukaan, ja rohkaisusta huolimatta lauloin yksin päiväkodin aikuisen kanssa alkulaulun. Säestin laulua ukulelella, ja lapset taputtivat perussykettä reisiin, sillä halusin testata lasten perussykettä ensin kehorytmin kautta. Perussyke heitteli jonkin verran, ja yhteisen sykkeen löytäminen oli

melko haastavaa. Kehorytmi oli tarpeeksi helppo, jotta jokainen lapsi kokisi onnistumisen kokemuksen heti alussa, eikä toiminta tuntuisi vaikealta. Ensimmäisen tunnin tavoitteena oli luoda positiivinen kuva muskarista, oppimista tukeva ilmapiiri sekä vahvistaa lasten perussykettä.

Alkulaulun jälkeen lähdimme mielikuvitusmatkalle maatilalle, ja opettelimme kaikuna Maatilalle mennään -matkustuslaulun. Laulun oli tarkoitus mukailla Paukkumaissi-yhtyeen Maatilalle mennään -kappaleen kertosäettä. Opetin kuitenkin laulun melodian täysin väärin, jolloin opettajana minun tuli käyttää musiikillisia taitojani hyväksi keksiäkseni uuden melodian lennossa. Melodian muutoksesta huolimatta lapset oppivat laulun. Kysyin lapsilta, millä kulkuneuvolla matkustaisimme. Lapset ehdottivat bussia ja mietimme yhdessä, minkälainen ääni bussista kuuluu. Bussin ääneksi lapset mielsivät torven äänen, ”tööt tööt”. Laitoimme bussin käyntiin käyttäen ääniämme. Maatilalle mennään -osion aikana teimme kehorytmiä perussykkeessä, vuorotellen reisiin ja taputus. Välikkeessä ääntelimme bussien tavoin ja ohjasimme bussia kädet ratteina. Lapset eläytyivät toimintaan hienosti. Ensimmäisen tunnin varovaisuus näkyi lapsista ja he lauloivat todella hiljaa. Jotkut eivät uskaltaneet vielä laulaa ollenkaan. Ruokosen (2016, 151) mukaan lapset laulavat uutta laulua ensin varovaisesti, mutta laulun tullessa tutummaksi he tulevat vähitellen mukaan yhä varmemmin.

Pääsimme perille maatilalle ja otin esille ison maatilataulun. Pohdimme yhdessä, mitä kaikkia eläimiä maatilalta löytyy. Lapset ehdottivat hevosta, lehmää, kanaa, kissaa ja koira. Seuraava laulumme liittyi kissaan, ja otin esille kissan kuvan. Lapset tekivät kissasta heti huomioita, kehuivat sitä söpöksi ja kiinnittivät huomiota kissan lankakerään. Yksi lapsista sai laittaa kissan sinitarralla kiinni tauluun, ja hän laittoi sen istumaan katolle. Sen jälkeen tunnille hiipi pieni, musta pehmolelukissa. Lapset olivat innoissaan, kissa kiersi tervehtimässä kaikkia lapsia ja lapset eläytyivät välittömästi kissan silittelyyn sekä kehuivat kissaa.

Nukkehahmoista on iloa ja ne elävöittävät musiikkitoimintaa. Niiden kautta voidaan esimerkiksi oppia uusia lauluja ja asioita. Hahmon täytyy kuitenkin toimia uskottavasti ja ohjaajan tulee syventyä sen persoonaan ja olemukseen, sillä lapset saattavat kokea nukkehahmon hyvin voimakkaasti oikeana, elävänä henkilönä. (Lindeberg-Piironen, Ruokonen & Pansu 2017, 366.)

Opettelimme Pikku kissa laulaa -laulun kaikuna. Lapset osasivat toistaa hienosti laulamani, mutta laulaminen oli hiljaista ja varovaista. Lauloimme laulun vielä läpi muuttaman kerran, jotta se tulisi lapsille mahdollisimman tutuksi. Siirryimme lattialle liikkumaan pieninä ja isoina kissoina. Pienet kissat liikkuvat matalalla ja lauloimme samalla hiljaa. Isot kissat liikkuvat tömistellen ja seisten. Ennen toiminnan alkua kerroin lapsille leikkialueen ja että pöytien alle ei saa mennä. Säestin musiikkiliikuntaa ukulelella soittaen välillä hiljaa ja välillä kovaa. Musiikkia ja liikkumista käytetään yleensä yhdessä, sillä lapset kykenevät oppimaan liikkeen kautta, ja musiikki saa heidät liikkumaan musiikin mukaan (Melville-Clark 2006, 9). Liikkuminen eri tavoilla musiikin mukaan sujui melko hyvin, mutta laulussa pianon ja fortin vaihtelut eivät kuuluneet. Muutenkaan laulua ei kuulunut enää liikkussa rohkaisusta huolimatta. Myös liikkuminen perussykkeen mukaan sujui välillä jo melko hyvin, mutta hiljaisen musiikin tahtiin liikkuminen ei sujunut niin tarkasti kuin voimakkaassa musiikissa.

Lapset olivat vilkkaita ja heitä sai muistuttaa useasti leikkialueen rajoista ja siitä, ettei toiminnassa ole tarkoitus juosta. Pöytien alle meneminen houkutti, sillä siitä oli erikseen kielletty. Tytöt pysyivät toiminnan ohjeissa poikia paremmin. Poikien riehaantuminen saattoi osittain johtua siitä, että päiväkodin aikuinen, joka oli tunnilla mukana, kävi avaamassa ulko-oven ja poistui tilasta. Tämä saattoi vaikuttaa lasten keskittymiseen negatiivisesti. Tilanne saatiin kuitenkin hallintaan ja palasimme istumaan alkupaikoillemme. Toiminnan tarkoituksena oli kokea perussyke liikkuen sekä opetella hahmottamaan voimakkuuden vaihteluita liikkuen.

Otin esille lehmän kuvan ja kertasimme yhdessä, mitä lehmät sanovat. Istumajärjestyksessä seuraava lapsista sai laittaa lehmän maatilatauluun. Soitin selän takana lehmänkelloa ja lapset hiljenivät kuuntelemaan. Otin kellon esille ja pohdimme yhdessä mikä se on. Kierrätimme kelloa piirissä, ja jokainen sai soittaa oman soolonsa lehmänkellolla. Tämä oli lapsille ensimmäinen kokemus tunnilla soittamiseen. Vaikka soittaminen oli heti soolosoittamista, toiminnassa ei näkynyt arkuutta ja jokainen lapsi odotti innolla omaa vuoroaan soittaa kellolla. Kelloa soitettiin nätisti, ja kukaan ei yltynyt ravistelemaan kelloa liian voimakkaaksi vaan sen sointi soi kauniisti.

Opettelimme Ammu! -laulun kaikuna. Käytimme opetteluun tukena käsiliikkeitä, sarvia ja häntää. Käsiliikkeet tukevat oppimista ja helpottavat uuden laulun muistamista (Ruokonen 2016, 151). Lapsilla tuntui olevan energiaa, ja laulamiseen keskittyminen

oli joillekin lapsille hankalaa, joten päätin ottaa tähän väliin liikuntaosion, jota tuntisuunnitelmassa ei ollut. Opetustilanne on elävä tilanne, ja tuntisuunnitelma ei aina välttämättä ole ryhmälle paras etenemismalli. Tällaisissa tilanteissa tarvitaan toisaalta myös luovuutta, improvisointia ja ideoihin tarttumista spontaanisti (Huhtinen-Hildén 2017, 398). Lauoimme lehmälaulua ja liikuimme hitaasti ja nopeasti. Nopeasti liikkuminen vapautti hieman lasten energiaa ja hitaasti liikkuminen tasapainotti toimintaa. Nopeasti liikkuminen oli lapsista mieluisaa, kun taas hitaasti liikkuminen vaati enemmän ohjeistusta ja liikkumisen hitaudesta tuli muistuttaa useasti. Musiikkikilpikunnan aikana lasten laulua ei oikein kuulunut. Toiminnan tavoitteena oli hidas-nopea-käsitepari ja sen hahmottaminen liikkuen.

Palasimme takaisin istumaan alkupaikoillemme. Otin esille rytmikapulat ja kysyin, tietävätkö lapset, mitkä ne ovat. Ryhmässä oli hiljaista. Kerroin niiden olevan rytmikapulat ja näytin, minkälainen ääni niistä kuuluu. Lauoimme lehmälaulua käyttäen rytmikapuloita käsiliikkeiden mukaan sarvina ja häntänä. Lapset olivat toiminnassa hyvin mukana ja etenkin ammuu-kohta erottui laulusta. Seppäsen, Lindeberg-Piironen ja Tarvosen (2017, 228) mukaan rytmikapuloita soitetaan siten, että toisesta kädestä muodostetaan rytmikapulalle kaikupohja ja asetetaan rytmikapula lepäämään siihen, jolloin toisella rytmikapulalla naputellaan. Etsimme oikean soittoasennon ja lauloimme laulua samalla soittaen. Teimme rytmikapuloilla käsiliikkeiden mukaisia liikkeitä ja soitimme perussykkeessä vuorotellen. Perussyke pysyi melko hyvin hetkitäin, kunnes perussykkeen kuuntelemisesta tuli taas muistuttaa. Myös soiton ja liikkeen vaihtelu onnistuivat. Oikeaa soitto-otetta piti kuitenkin korjata aina, kun olimme menneet laulun kapulaliikkeiden kanssa. Soitin itse ukulelea, joten ohjeistin lapsia sanallisesti enkä soittanut mallina mukana. Lapset soittivat rytmikapuloita ensimmäistä kertaa ja perussyke oli heille vielä vieras käsite. Toiminnan tavoitteena oli kokea perussykettä soittaen sekä tutustua rytmikapuloiden soittamiseen ja soittotapaan.

Ensimmäisen tunnin loppuun valitsin loppurentoutuksen, jotta tuntiin ei tulisi pelkäämistä tiivistä ja uutta asiaa. Tunnin loppuksi rauhoittuminen oli hyvä, sillä lapsilla tuntui olevan paljon energiaa. Lindeberg-Piironen, Ruokosen ja Pantsun (2017, 365) mukaan aktiivisen toiminnan vastapainona on hyvä rentoutua ja olla hetki tekemättä mi-

tään, jolloin keho ja aistit saavat rauhoittua ja hermosto levätä, ja tällöin ihminen sulattelee myös oppimaansa. Levitin patjat lattialle ja lapset asettuivat patjoille määrämilleni paikoille. Aiemmin tunnilla ollut pehmolelukissa kutitti ja silitti lapsia rauhallisen musiikin tahdissa. Lapset jaksoivat maata yllättävän hyvin paikoillaan. He maltoivat olla myös hiljaa ja kuunnella musiikkia, mikä oli yllättävää, sillä aiemmin tunnilla hiljaisuutta ja keskittymistä sai hieman vaatia. Musiikin hiljentyessä lapset nousivat pikkuhiljaa patjoilta ylös. Kysyin, mikä mahtoi kutitella heitä äsken ja lapset vastasivat innoissaan kissa. Vilkutimme kissalle hyvästit.

Kokoonnuimme vielä viimeisen kerran alkupaikoille ja lauloimme loppulaulun Lau-lau-lauletaan! Loppulauluakaan en opettanut erikseen, sillä ajattelin myös tästä, että se kertaantuu jokaisen tunnin lopuksi. Laulussa ei myöskään ole kauhean montaa sanaa, joten sen oppiminen on helppoa. Välillä tekee hyvääkin korvalle opetella lauluja erilaisia menetelmiä käyttäen. Tässä kohtaa oli tärkeä muistaa, että lapset olivat ensimmäisellä muskaritunnillaan. Laulujen opettelu ei saanut tuntua ylitsepääsemättömän vaikealta, eikä se heistä onneksi tuntunutkaan. Lapset lähtivät jo vähän tavailemaan laulua mukana. Laulaminen oli kuitenkin vielä varovaista ja hiljaista. Lau-lau-lauletaan-säkeistön taputimme kehorytmissä vuorotellen taputtaen reisiin ja käsiä yhteen. Hei-hei-heilutan-säkeistössä vilkutimme molemmilla käsillä musiikin mukana. Perussyke löytyi hyvin kehorytmissä. En säästänyt loppulaulua, vaan tein kehorytmiä yhdessä lasten kanssa. Lopuksi vilkutimme toisillemme ja sanoimme hei hei. Lapset lähtivät tunnilta iloisen oloisina ja reippaina.

6.2 Monikulttuuristen lasten ryhmän ensimmäinen tunti

Ensimmäisen ryhmän tunnin jälkeen epäilin hieman koko ideaa varhaisiän musiikinopetuksesta ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kieltä. Mietin päässäni, miten voin selvittää sanattomista ohjeistuksista. Tämä oli minulle ensimmäinen tunti, jolloin käytin pelkästään sanatonta viestintää opetuksessa. Jännitin tilannetta myös itse melko paljon, sillä tässä oli minulle todella paljon uutta. Ensimmäisellä tunnilla (Liite 3) paikalla oli viisi lasta, yksi puuttui.

Tunnin alkaessa lapset tulivat reippaasti jonossa sisään ja istuivat istuma-alustoille. Esittelin itseni suomeksi puhuen, ja kerroin lyhyesti, että laulamme, leikimme ja soitamme yhdessä. Kysyin jokaiselta lapselta mikä sinun nimesi on ja he kertoivat reippaasti ja iloisesti oman nimensä. Tämän verran suomenkielentaitoa löytyi kaikilta lapsilta. Aloitin tekemään perussykettä molemmilla käsillä reisiin ja lapset lähtivät automaattisesti seuraamaan minua liikkeessä. Aloitin suoraan alkulaulun laulamisen. Ajattelin samoin kuin ensimmäisen ryhmän kanssa, että laulu tulee toistumaan vielä useasti. Laulaessa alkulaulua huomioin katseellani kyseisen lapsen, jolle laulua laulettiin. Suureksi yllätyksekseni muutama lapsi lähti jo heti ensimmäisille lapsille lauletaessa hyräilemään laulun mukana. Viimeisille lapsille lauletaessa kaikki lapset hyräilivät melodiaa mukana ja osa yritti toistaa jo sanojakin. Lasten hyräilystä kuuli myös oikeita melodiankaarroksia. Oli mielenkiintoista huomata, miten eri tavalla alkulaulu lähti käyntiin ensimmäisen ryhmän lapsiin verrattuna. Laulun omaksumiseen vaikutti varmasti myös lasten kulttuuritausta.

Seuraavaksi aloin laulamaan Maatilalle mennään -matkustuslaulua ja lapset kuuntelivat tarkkaan. Kertasin vielä sanat loruttelemalla hitaasti ja lapset toistivat perässä. Opettelimme laulun kaikuna siten, että kun lauloin itse, osoitin itseäni, ja kun toistimme yhdessä, näytin käsillä kaikkia. Tässä oli kuitenkin hieman haastetta, sillä osa lapsista meinasi lähteä heti mukaan laulamaan, vaikka he eivät edes tiedäneet, mistä laulusta oli kyse. Menimme laulua useita kertoja läpi. Huomasin, että lapset saavat kiinni vieraskielisestäkin laulusta todella nopeasti. Laulun melodian osasin onneksi opettaa samalla tavalla, millaiseksi se ensimmäisen ryhmän tunnilla muuttui.

Laulun opettelun jälkeen asetin lattialle kuvakortit bussista, autosta, polkupyörästä ja junasta. Lapset alkoivat innoissaan tunnistaa kuvakorttien kulkuneuvoja, vaikka en vielä esittänyt niistä kysymyksiä. Korteissa luki tavutettuna kulkuneuvon nimi, vaikka lapset eivät osanneetkaan lukea. Sen jälkeen osoitin yhtä korttia ja lapset vastasivat suomeksi sen olevan auto. Junan ja polkupyörän kohdalla vastauksia tuli vain heidän omilla kielillä. Kerroin kummankin kuvakortin kohdalla sen suomenkielisen nimen ja lapset toistivat sanat spontaanisti perässä. Sanoin yhden lapsen nimen ja näytin kädellä kaikkia kortteja. Osoitin niitä sormella vuorotellen ja sanoin lapsille yksi näyttäen samalla yhtä sormea. Lapsi ymmärsi, että hän saa valita niistä yhden ja hän valitsi polkupyörän. Näytin malliksi, miten pyörällä ajetaan (ohjaustangosta kiinni) ja

lapset seurasivat perässä. Istuessamme piirissä yksi lapsista keksi polkimet ja alkoi polkea jaloilla. Aloimme kaikki myös polkea jaloilla. Nousimme ylös ja kävimme muutamana pyöräilykierroksen lattialla. Lauloimme koko ajan Maatilalle mennään -laulua ja teimme samalla liikkeitä. Lapset hyräilivät mukana ja etenkin laulussa useasti toistuva mennään-sana kuului selkeästi.

Palasimme istumaan piiriin alkupaikoille, ja otin esille kissakuvakortin. Yksi lapsista sai kiinnittää kissan maatilatauluun. Otin esille pienen, mustan pehmolelukissan eläytyen kissan maukumiseen. Kissa kävi tervehtimässä kaikkia lapsia erikseen, ja lapset olivat innoissaan kissasta. He maukuivat myös innoissaan kissan kanssa. Näytin korvia itseltäni sekä kissalta aktivoitakseni heitä kuuntelemaan. Loruttelimme selkeästi ja hitaasti Pikku kissa laulaa -laulun sanoja. Lapset pääsivät heti mau mau mau -kohtaan mukaan. Minun olisi ehkä pitänyt keskeyttää selkeämmin loru jokaisen kerran jälkeen, sillä minusta tuntui, etteivät lapset ymmärtäneet lorun pituutta, sen alkua ja loppua. Tämä tuli mieleeni vasta tunnin jälkeen. Lauloimme laulua sen jälkeen aikana. Lapset lähtivät taas mukaan lauluun, vaikka he eivät olleet edes kuulleet melodiaa ennen. Lauloimme sen läpi useasti, ja laulusta alkoi erottua oikeita melodian kaaroksia sekä sanoja.

Nousimme ylös ja siirryimme lattialle. Menin kontalleni ukulelen kanssa kuin pikku kissa. Kaikki lapset tulivat eteeni makaamaan ja keskittyivät kuuntelemaan soittoani ja lauluani. Yritin samalla kontata, soittaa ukulelea ja laulaa hiljaa. Lapset eivät lähteneet seuraamaan minua vaan katsoivat ja kuuntelivat minua hiljaa. Ruokosen (2016, 164) mukaan mikään ei korvaa elävän musiikkiesityksen tarjoamaa elämystä ja sen luomaa tunnelmaa. Tässä tilanteessa lapset keskittyivät elävän musiikin kuulemiseen niin, että toiminnan tarkoitus meni heiltä ohitse. Nousin ylös ja ajattelin, olisiko parempi aloittaa isosta kissasta. Lapset pomppasivat myös välittömästi ylös. Tarkoituksena oli saada lapset liikkumaan vapaasti tilassa ja näytin isolla kädenliikkeellä tilaa. Jatkoin laulua voimakkaalla äänellä ja lähdin marssimaan tilassa, mutta lapset alkoivatkin pyöriä.

Lapset ymmärsivät lopuksi osittain, että hiljaisessa musiikissa (pikkukissa) oli tarkoitus olla kontallaan ja voimakkaassa musiikissa (isokissa) oli tarkoitus seistä. Kuitenkaan vapaasti tilan käyttäminen ja liikkuminen eivät onnistuneet. Lapset olivat joko

kontallaan maassa tai seisoivat paikallaan. En keksinyt tuntia pitäessäni muita työkaluja leikin ja liikkumistapojen ohjeistukseen. Toiminnan tarkoituksena oli kokea perussyke liikkuen sekä opetella hahmottamaan musiikin voimakkuuden vaihteluita liikkuen. Tämän tavoitteen toteutuminen oli todella hataraa johtuen varmasti myös omasta ohjaustavastani ja sen puutteista. Tässä kohtaa aloin epäillä vielä enemmän sanattomasti ohjeistettua musiikinopetusta.

Palasimme takaisin alkupaikoille ja otin esille lehmänkellon. Soitin sitä lapsille malliksi, jonka jälkeen jokainen sai vuorollaan soittaa kelloa. Kellon kierrättäminen sujui melko hyvin. Ensimmäisen lapsen kohdalla näytin, että kello annetaan viereiselle lapselle. Osa lapsista kuitenkin meinasivat antaa kellon minulle takaisin, vaikka he olivat saaneet sen vierustoveriltaan. Kädellä antamani ohjeistus saattoi vaikuttaa lapsista siltä, että kello on annettava minulle. Liikkeet olisivat voineet olla paljon selkeämmät, jolloin lapset olisivat ehkä ymmärtäneet tarkoituksiani paremmin. Koska minulla ei ollut aiempaa kokemusta tällaisesta sanattomasta ohjauksesta, käytössäni olevat työkalutkaan eivät olleet täysin hiottuja. Tilanne saattoi olla myös lapsille melko uusi, kun liikkeiden lisäksi ohjeita ei annettukaan millään kielellä. Päiväkodissa he saavat ohjeet suomeksi ja sen lisäksi ohjetta tukevat liikkeet, jolloin suomea hieman ymmärtävää lasta kielellinen ohje voi auttaa.

Otin esille lehmäkuvakortin, sanoin sen olevan lehmä ja sanoin ammuu. Lapset ammuivat innoissaan mukana. Yksi lapsista sai jälleen laittaa lehmänkuvan tauluun. Yritin opettaa Ammuu! -laulua jälleen kaikuna tehden samalla käsiliikkeitä, sarvia ja häntää. Tämän laulun sanoihin lapset pääsivät mielestäni edellistä laulua paremmin mukaan. Lapset alkoivat matkia myös käsiliikkeitä automaattisesti.

Otin esille rytmikapulat ja kerroin soittimen nimen. Yritimme muodostaa toisesta kädestämme kaikupohjaa rytmikapulalle. Tässä tarvitsi useamman lapsen kohdalla laittaa heidän kätensä konkreettisesti pesäksi, sillä he eivät aluksi ymmärtäneet, mitä kädellä tehdään. Moni myös yritti laittaa kättään minun käden päälle. Rytmikapulan laittaminen pesänmuotoiseen käteen sujui paremmin, mutta osa meinasi laittaa siihen molemmat rytmikapulat. Vaikka näytin lapsille malliksi rytmikapuloiden soitto-otetta ja soitin heille rytmikapuloita, he eivät osanneet matkia otetta. Asettamalla rytmikapulat konkreettisesti lasten käteen oikea ote löytyi ja rytmikapulat myös pysyivät siinä melko hyvin.

Säestin laulua ukulelella. Perussyke pysyi soittaessa pääosin samana, ja se toimi lapsilla yllättävän hyvin ensimmäiseksi kerraksi. Menimme laulua läpi perussykkeessä soittaen, ja välillä rytmikapulat toimivat käsiliikkeiden mukaan sarvina ja häntänä. Soittaminen oli lapsista hauskaa ja etenkin rytmikapulasarvet päässä ammunen aiheutti lapsissa hilpeyttä. Lauloimme rytmikapuloille hei hei kapulat (s r ss r, s r ss r) ja laitoimme ne takaisin laatikkoon. Melodia oli lapsille uusi, mutta he pääsivät siihen hyvin mukaan. Toiminnan tarkoituksena oli kokea perussykettä soittaen uudella soittimella, ja se sujui mielestäni yllättävän hyvin ensimmäiseksi kerraksi.

Levitin patjat lattialle ja kutsuin lapset nimeltä sinne yksitellen, näyttäen samalla heille paikkaa. Pari ensimmäistä lasta tuli hienosti oikeille paikoille, mutta loput lapsista ryntäsivät vain maahan. Kaikki kuitenkin löysivät oman tilan ja paikan, mutta olisi ehkä pitänyt ohjausmenetelmän kannalta ottaa uudestaan alusta, jotta lapset olisivat ymmärtäneet oman vuoron odottelun ja ohjeistuksen. Laitoin rauhallista musiikkia soimaan ja pehmolelukissa tuli sillittämään lapsia varovasti. Kissa tuntui lapsista kutittavalta ja kikattivat hieman. Tilanne oli kuitenkin hallinnassa ja lapset maltoivat olla hyvin maassa, vaikka jouduinkin välillä hieman hyssyttelemään heitä. Maatessaan joku huomasi, mikä heitä silitti, ja huusi kovaan ääneen ”kissa”. Ensimmäisen ryhmän lapset maltoivat olla paremmin hiljaa ja kuunnella musiikkia. Musiikin kuunteluun keskittyminen auttaa myös musiikin tekemisessä ja luomisessa (Bance 2012, 16). Toiminnan tarkoituksena oli rauhoittua tekemistä täynnä olevan tunnin loppuksi.

Loppuksi oli vielä loppulaulun aika. Vilkutimme ensin yhdessä kissalle hyvästit. Otimme taputuskädet ja aloimme taputtaa perussykettä reisiin. En taaskaan opettanut laulua, sillä ajattelin sen toistuvan vielä monta kertaa. Lapset lähtivät taas heti mukaan lauluun, vaikka eivät tieneet, mistä laulusta oli kyse. Yksi vilkas lapsi villitsi hieman muita lapsia taputtamalla poskiin ja päähän reisien sijasta. Vaihdoin taputuskierrosten jälkeen toiseen säkeistöön ja aloimme vilkuttaa. Tein vilkutusta erikseen suunnattuna toiminnassa villiintyneille lapsille ja katsoin heitä silmiin. Muuten laulussa ei tarvinnut ohjeistaa liikkeitä, sillä lapset seurasivat todella tarkkaan malliani. Pystyin näyttämään mallia paremmin, koska tässä laulussa minulla ei ollut ukulelea mukana.

6.3 Suomenkielisten lasten ryhmän toinen tunti

Lapset odottivat innoissaan tunnin (Liite 4) alkua. Paikalla oli viisi lasta, joista kaksi ei ollut viime tunnilla. Ihan aluksi esittelin itseni uudestaan ja kysyin uusien lasten nimet. Tällä kertaa otimme alkulauluun soittimet mukaan. Rytmikapuloiden soitto-ote oli kaikilla lapsilla hyvä, myös niillä, jotka olivat tunnilla ensimmäistä kertaa. Vaikka soitin samaa sykettä ukulelella, soittamassani perussykkeessä pysyi ainoastaan kaksi lasta. Muutama lapsista pysyi perussykkeessä noin puoli säkeistöä kerrallaan, jonka jälkeen perussyke alkoi heitellä ja sitä oli vaikea korjata. Pohdin jälkeen päin, että ukulelen soitolla saattoi myös olla vaikutusta perussykkeessä soittamisen onnistumiseen. Otin myös aavistuksen liian hitaan perussykkeen alkulauluun. Lasten luontainen syke on aikuisten luontaista sykettä nopeampi, ja siksi hidas on heille vaikeampaa (Lindeberg-Piironen 2017, 40). Lapset olisivat saattaneet pysyä sykkeessä paremmin, jos olisin soittanut itsekin rytmikapuloita. Silloin lapset olisivat nähneet perussykkeessä soittamisen liikkeenä kuulokuvan lisäksi, ja perussyke olisi koettu useammalla aistilla. Alkulaulussa toistuu useasti sana muskari. Yksi lapsista kysyi laulun jälkeen innoissaan, onko tämä nyt se muskari ja mitä siellä tehdään. Siitä syntyikin iloinen puheensorina ja lapset kyselivät uteliaina, mitä teemme seuraavaksi. Lapset muistelivat keskenään, että viime tunnilla maatilalla oli kissa.

Päädyimme perille Maatilalle mennään -laulun avulla ja otin esille maatilataulun sekä possukuvakortin. Lapset kehuivat possua söpöksi ja yksi lapsista sai kiinnittää sen maatilatauluun. Vuorossa oli aivan uusi laulu, Pikku possu nukkuu. Johdattelin aiheeseen hyssyttämällä lapsia ja kuiskasin hiljaa, että pikku possu nukkuu. Osa lapsista heittäytyi tässä kohtaa makaamaan ja sanoi nukkuvansa. Meni hetki, ennen kuin sain vilkkaimmat lapset nousemaan istumaan ja kuuntelemaan. Opettelimme laulun siten, että A-osassa lauloimme kuiskaten melodian ja B-osassa lauloimme kovempaa ja taputimme käsiä yhteen. Lauloin ensin malliksi yhden osan, jonka jälkeen toistimme sen yhdessä. Laulun tunnelmaan orientoitumisvaiheessa opettajan on tärkeä esittää laulu kokonaisuudessaan laulaen, sillä silloin lapsi kokee uuden laulun kuunteluelämyksenä sekä saa käsityksen laulun kokonaiskuvasta (Ruokonen 2016, 150–151). Lapset eivät vieläkaan kehotuksestani huolimatta rohkaistuneet laulamaan. Lapsilla oli tässä kohtaa niin paljon energiaa, ettei keskittymistä vaativa tekeminen onnistunut, joten katsoin parhaaksi siirtyä pian lattialle leikkimään.

A-osassa olimme kippurassa lattialla ja lauloimme hiljaa. Osien välissä tuli sanoa voimakkaalla äänellä ”herätys”, mikä ei kuitenkaan kuulunut lasten suusta. Ilmassa oli vielä ujoutta, ja koska kukaan ryhmässä ei laulanut, laulamista innostuneellekin lapselle kynnys laulaa kasvoi suuremmaksi. Lapsia tuli heti kehua, jos joku rohkaistui laulamaan. Kehuminen kasvattaa motivaatiota, ja silloin he kokevat onnistumisen tunteita. Lapsi osaa toimia vastaisuudessaakin oikein, mikäli hän saa myönteistä palautetta toimiessaan oikein (Lindeberg-Piiroinen, Ruokonen & Pansu 2017, 365). Laulamiseen ei saa missään nimessä pakottaa, ja rohkaisun ei pidä tuntua lapsista pakottamiselta.

B-osassa liikuimme eri tavoilla. Kysyin lapsilta, miten possu liikkuu, eikä kukaan uskaltanut ehdottaa aluksi mitään. Ehdotin itse pomppimista, ja lapset lähtivät pomppimaan innoissaan musiikin mukana. A-osan ”nukkumisen” ja B-osan toiminnan vaihtelu onnistui hienosti. Pomppimisen jälkeen lapset uskalsivat ehdottaa kävelemistä ja juoksemista. Sekä musiikkipedagogiikan että liikuntapedagogiikan maailmassa ihmiskehon perusliikkeitä ovat juuri esimerkiksi lasten ehdottamat käveleminen ja juokseminen (Melville-Clark 2006, 4). Juokseminen pysyi yllättävän hyvin hallinnassa, ja kaikki palasivat takaisin maahan, kun sen aika taas oli. Toiminnan tarkoituksena oli kokea perussykettä liikkuen sekä opetella hahmottamaan AB-muotoa liikkeen kautta. AB-muodon ja liikkeen vaihtumisen kautta sujui hyvin. Vaikka toimintaan yhdistyi myös pianon ja fortin vaihtelevuus, tähän ei kiinnitetty niin paljoa huomiota. Tärkeää oli tuottaa lapselle kuulokuva erilaisista voimakkuuden vaihteluista.

Palasimme takaisin istumaan alkupaikoille, ja yksi lapsista kiinnittää kissan kuvan maatilatauluun. Otin esille pehmolelukissan. Lapset odottivat innolla omaa vuoroaan tervehtiä viime tunnilta tuttua kissaa ja eläytyivät toimintaan hienosti. Kertasimme Pikku kissa laulaa -laulun läpi ja lapset pääsivät siihen jo hyvin mukaan. Lauloimme pikkukissasta hiljaisella äänellä, ja lapset oivalsivat itse, että isokissalla onkin voimakas ääni. Kaikki lapset eivät vielääkään laulaneet mukana, mutta osa lapsista innostui laulamaan kissalaulua rohkaisun saattamana.

Esittelin lapsille uuden soittimen, marakassin. Lapset olivat innoissaan saadessaan uuden soittimen käsiinsä. Ensireaktiona marakassit aiheuttivat villiä vatkaamista, mutta pian saimme rauhoitettua rytmin perussykkeeseen. Harjoittelimme ensin soit-

tamaan marakaseilla hiljaa ja voimakkaasti. Soitimme pikkukissaa pianossa ja isokissaa fortessa. Perussyke ei pysynyt kaikilla lapsilla. Kun soitimme marakassilla voimakkaasti, lapset nopeuttivat sykettä, ja soitto muuttui villiksi vatkaukseksi. Tässä kohtaa sain muistuttaa useasti, että kuunnellaan yhteistä sykettä ja yritetään pysyä samassa rytmissä. Marakassit ovat soittimena melko haastavia voimakkuuden vaihteluiden toteuttamiseen silloin, jos halutaan säilyttää myös rytmi. Lapset kuitenkin käsittelivät marakaseja asiallisesti ja onnistuivat voimakkuuden vaihteluissa hyvin, vaikka perussyke ei pysynytäkään samalla. Aivan viimeisillä kerroilla laulua yksi lapsista kokeili marakassien soittoa lattiaan ja päähän, mutta tähän ehdittiin puuttua ennen kuin muut lapset lähtivät toimintaan mukaan. Toimintaan keskittyminen alkoi olla tässä kohtaa jo hankalaa.

Jokainen lapsi sai soittaa lopuksi vuorollaan joko pikkukissan tai isokissan äänen ja muut lapset arvasivat. Soittaja sai itse kertoa, kumpi kissa oli kyseessä. Lapset osasivat tunnistaa hienosti, kumpi kissa oli kyseessä, ja myös lasten soittaessa pianon ja fortin ero oli selkeä. Toiminnan tavoitteena oli kokea perussyke ja voimakkuuden vaihtelut soittaen sekä tutustua uuteen soittimeen. Tavoitteena oli myös rohkaista lasta toimimaan soolosoittajana ja improvisoimaan. Improvisaation tarkoituksena on rohkaista lasta keksimään omia musiikillisia ideoita, kuten tässä tunti-ilanteessa soittaa valitsemallaan äänenvoimakkuudella haluamansa rytmisen pätkä (Ruokonen 2016, 170). Tavoitteet toteutuivat hyvin, haasteena soitossa tuntui olevan keskittymisen toimintaan. Pidemmän keskittymistä vaativan soittotehtävän jälkeen lapset tarvitsivat jo liikettä.

Johdatin lapset seuraavaan lauluun lehmänkellon avulla. Jokainen sai soittaa lehmänkellolla oman soolon joko pianossa tai fortessa. Kaikki lapset soittivat kelloa voimakkaasti. Otin esille lehmäkuvakortin ja lapset innostuivat heti, sillä he tiesivät, että joku heistä saa kiinnittää lehmän maatilatauluun. Kuvakortteja käytettäessä lapset tiesivät myös, mikä laulu seuraavaksi on tulossa. Kun lehmäkuva oli kiinnitetty tauluun, kertosimme käsiliikkeiden kanssa Ammu! -laulun. Lapset muistivat laulun viime kerralta ja lauloivat siinä jo hieman enemmän mukana.

Siirryimme lattialle liikkumaan ja kuuntelimme levytä Ammu! -kappaletta. Kun musiikki lakkasi, lasten tuli jähmettyä paikalleen ja näyttää joko sarvet tai häntä. Lapset pysähtyivät lähes aina hienosti paikoilleen musiikin lakatessa. Toiminnan päätavoite,

perussykkeen kokeminen liikkuen, sekä musiikin ja tauon vuorottelun havainnointi toteutuivat. Liikkeen ja tauon vuorottelu, tässä tunti-ilanteessa käveleminen ja pysähtyminen, harjoittavat myös lapsen reaktionopeutta (Seppänen, Tarvonen & Lindberg-Piironen 2017, 283). Lasten energiatasoihin nähden oli yllättävää, että he pysyivät pienen konkreettisen ohjauksen avulla jähmettymään paikalleen. Lapset odottivat jännittyneinä, milloin musiikki taas jatkuu. Toiminnassa näkyi myös musiikin ja liikkumisen riemu.

6.4 Monikulttuuristen lasten ryhmän toinen tunti

Toisella tunnilla (Liite 5) oli paikalla neljä lasta, kaksi puuttui. Otimme alkulauluun myös monikulttuurisen ryhmän kanssa ensimmäistä kertaa soittimet ja tällä kertaa en säästänyt alkulaulua ukulelella, vaan soitin lasten mukana rytmikapuloita. Perussyke alkulaulussa toimi näin huomattavasti paremmin.

Alkulaulun ja Maatilalle mennään -laulun jälkeen otin esille tutun maatilataulun, mutta esille tulikin kuva possusta. Opettelimme yhdessä uuden eläimen nimen, ja sanan ”possu” toistaminen sujui lapsilta hyvin. Lähdin loruttelemaan Pikku possu nukkuu -laulun A-osaa, ja toistimme sitä yhdessä lasten kanssa. Näytimme sormilla 1-2-3, herää jo ja lopuksi huusimme yhteen ääneen herätys. Tämän sanan olisi voinut opetella hitaasti tai tavaamalla he-rä-tys, sillä sana osoittautui haastavaksi lapsille, ja he huusivat lähinnä he-alkuista sanaa, jonka lopusta ei saanut selvää. B-osaa emme käyneet erikseen läpi vaan lähdimme heti taputtamaan käsiä yhteen ja lauloin mukana. Lapset lähtivät jälleen heti mukaan lauluun, vaikka eivät tieneet mistä laulusta oli kyse. Perussyke sujui taputtaen hienosti. Minun olisi pitänyt olla tässä kohtaa opettaessa hieman tarkempi, sillä käytimme liian vähän aikaa laulun opetteluun. Ruokosen (2016, 150) mukaan laulun oppiminen on prosessi, jossa tarvitaan toistoja ja harjoitusta, jotta päästään onnistuneeseen lopputulokseen.

Edellisen tunnin perusteella päätin, etten säästä liikuntaa ollenkaan, vaan olen itse täysin mukana toiminnassa. Tarkoituksena oli olla paikallaan A-osa ja liikkua B-osa eritavoin. Vaikka olin ajatellut tuntisuunnitelmaan B-osaan osallistavaa toimintaa eli lapset saavat päättää, miten liikutaan, en saanut heitä tekemään niin omaavillani sanattoman opetuksen työkaluilla. Lapset seurasivat liiankin tiukasti, mitä minä tein ja

matkivat pienimmätkin liikkeeni. Esimerkiksi kun erehdyin pohdiskelemaan käsi poskella, miten toteuttaisin B-osan tavoitteen, lapset matkivat asentoani täysin. Olin ajatellut valmiiksi seuraa johtajaa -menetelmää, jossa olisin itse ollut ensin jonon edessä ja heilutellut esimerkiksi käsiä niin kauan, että muutkin tulevat mukaan. Sen jälkeen johtajan paikka olisi vaihtunut ja jono seuraisi uutta johtajaa. Tätä tyyliä en kuitenkaan päätenyt kokeilemaan, sillä se tuntui kyseisessä tilanteessa liian hankalalta toteuttaa, ja koin ettei minulla ole tarpeeksi sanattoman pedagogiikan malleja tällaiseen. Toisaalta tämä olisi ollut ehkä ainoa keino, jolla olisin saanut alkuperäisen tavoitteen toteutettua. Lopulta näytin itse B-osan liikkeet, ja lapset toistivat liikkeitä mallikkaasti.

Johdattelin seuraavaan lauluun ottamalla jälleen esiin eläinkuvakortin ja vuorossa oli lehmä. Kun lehmä oli kiinnitetty maatilatauluun, jokainen sai vuorollaan soittaa lehmänkelloa. Suomenkielisiin lapsiin verrattuna tämän ryhmän lapset soittivat kelloa nätimmin ja hiljaisemmalla voimakkuudella. Kertasimme Ammuu! -laulun käsiliikkeiden avulla. Koko laulu muistettiin hienosti ja sekä melodia että osa sanoista erottuivat selkeästi. Soitimme tässä laulussa lapsille uutta soitinta marakassia. Vaikka marakaseilla pianon ja forten toteuttaminen on vaikeampaa kuin rytmikapuloilla, lapset onnistuivat toteuttamaan voimakkuuseroja hyvin, ja myös perussyke säilyi toista ryhmää paremmin. Näytin lapsille kuvakorttien avulla, soitimmeko hiljaa vai voimakkaasti. Lapset osasivat tarkkailla kortteja melko hyvin.

Otin esille pehmolelukissan ja lapset alkoivat maukua innoissaan. Lapset ottivat mallia kissan tervehtimisestä myös toisiltaan. Yksi lapsista sai jälleen laittaa kissakuvakortin maatilatauluun. Lapsille oman vuoron odottaminen maatilataulun suhteen tuntui hankalalta, sillä aina kun eläinkuvakortti tuli esille, kaikki osoittivat itseään ja osa sanoi ääneen ”minä minä minä”. Lapset eivät tuntuneet ymmärtävän järjestyksessä etenemistä. Kertasimme laulun yhdessä ja mukana kuului reipasta hyräilyä ja sanojen tavailua. Mau mau -kohtaan kaikki lapset pääsivät kuitenkin hienosti mukaan.

Liikuimme lattialla siten, että pikkukissa liikkui matalalla ja lauloimme hiljaa, kun taas isokissa liikkui tömistellen ja lauloimme voimakkaasti. Voimakas ääni vaatii enemmän energiaa kuin pehmeä ja hiljainen ääni, joten rinnastamme ne usein myös liikkeeseen siten, että voimakkaalla äänellä on suuri liike ja hiljaisella äänellä pieni liike (Melville-

Clark 2006, 11). Liikkumisessa erot sujuivat melko hyvin, mutta välillä lapsia tuli kuitenkin muistuttaa siitä, miten kyseisen äänenvoimakkuuden kanssa liikutaan. Liikkumistavasta muistutettiin sanomalla lapsen nimi, ja näyttämällä selkeää mallia toiminnasta. Liikuin lasten mukana ja lapset ottivat mallia minusta. En säästänyt liikuntaa ukulelella, joten emme päässeet havainnoimaan pianon ja fortin eroa säestyksen mukaan, vaan ainoaksi kuulokuvaksi jäi lauluääni. Ruokosen (2016, 165) mukaan kuuntelukasvatuksessa on myös tärkeä oppia tulkitsemaan musiikkia, ja musiikin tulkitseminen olisi voinut olla taustamusiikin avulla helpompaa, kuin pelkästä laulusta. Erot kuitenkin löytyivät laulaen jotenkuten. Toiminnan tavoitteena oli kokea perussyke liikkuen sekä opetella hahmottamaan pianon ja fortin eroa. En ole aivan varma, havainnoivatko lapset laulun voimakkuudesta liiketapaa vai seurasivatko he puhtaasti vain liikkeitäni. Tätä olisin voinut testata siten, että seison itse paikallani ja laulan laulua.

6.5 Suomenkielisten lasten ryhmän kolmas tunti

Tämä tunti (Liite 6) oli ensimmäinen kerta, kun kaikki lapset olivat paikalla yhtä aikaa. Tällä tunnilla otin mukaan uuden kaverin, possukäsinuken. Lasten ensimmäinen reaktio käsinukkea kohtaan oli ihastus. Lapset halusivat halata possuä ja silittivät sitä innoissaan. Possukäsinukke herätti enemmän kiinnostusta kuin pehmolelukissa ensimmäisellä kerralla. Lapset muistivat hienosti, että viime kerran laulussa possu nukkuu. Lauloin Pikku possu nukkuu -laulun ensin muistin virkistykseksi, ja toisella kerralla pyysin lapsia laulamaan rohkeasti mukana. Yllätyin, sillä nyt kaikki lapset lauloivat, toiset kovempaa ja toiset vielä hieman hiljempaa. Menimme kappaleen B-osan taputtamalla. Taputus sujui perussykkeessä, vaikka en itse taputtanut mukana, sillä minulla oli possu kädessäni.

Soitimme laulua marakaseilla, ja lapset tunnistivat jo hienosti soittimen. Laitoimme A-osassa marakassin kainaloon. Kysyin lapsilta, miten possu saataisiin hereille, ja lapset vastasivat, että huudetaan herätys. Yksi lapsista ehdotti marakassin soittamista. ja B-osassa herätimme possun soitolla, ja soitimme laulun mukana perussykkeessä. Lapset olivat heti alkutunnista kekseliäitä, ja soiton ja tauon vuorottelu toimi hienosti. Lapset myös lauloivat ensimmäistä kertaa kuuluvalla äänellä soittaessaan. Perussyke oli välillä hieman hukassa, sillä minulla oli aluksi possukäsinukke kädessä ja

taputin perussykettä reiteen. Tämä aiheutti sen, että lapset ajattelivat minun tarkoittavan sitä, että marakassiakin soitetaan reiteen. Korjasin lapsille soittotavan. Oli mielenkiintoista huomata, että kun vaihdoin marakassiin, lapset pysyivät paremmin perussykkeessä. Tällöin heidän oli mahdollista nähdä myös soiton liike.

Kuuntelimme ensin pallopiiriin liittyvän AB-muotoisen taustamusiikin ja havainnoimme musiikin muotoa liikkeiden avulla. A-osassa lapset taputtivat ja B-osassa he taputtivat käsiään yhteen kaverin kanssa. Kysyin lapsilta, liittyikö jälkimmäinen liike musiikkiin A vai B ja lapset muistivat sen kuuluvan musiikkiin B. A-osassa taputtaessa perussyke sujui hienosti, sillä taputin itse samaa tahtia. B-osassa minulla ei ollut paria, joten lasten perussyke hieman horjui, koska näytin malliliikettä ilmaan, eikä taputuksen rytmin ääntä kuulunut. Kuitenkin liikkeiden vaihtelu musiikin mukaan sujui hienosti.

Siirryimme lattialle istumaan piiriin, ja opettelimme uudet liikkeet A ja B. A-osassa kierrätimme palloa piirissä antamalla sen aina vasemmalla puolella istuvalle kaverille. B-osassa palloa vieritettiin piirin läpi toisella puolella istuvalle kaverille. Ennen toiminnan aloittamista musiikin kanssa muistutin lapsia siitä, ettei palloa saa heittää eikä pompottaa. Myös musiikillisessa toiminnassa tarvitaan hyvien käytöstapojen lisäksi kykyä ottaa toiset huomioon, aivan kuten muussakin yhteistoiminnassa (Ruokonen 2016, 146). Musiikillinen toiminta, kuten muukin kasvatustoiminta, tarvitsee sääntöjä ja ohjausta onnistuakseen ja täyttääkseen tavoitteensa.

Musiikin soidessa sanoin joko A tai B sen mukaan, kumpi osa musiikissa oli menossa. Toiminta sujui yllättävän hyvin ja vähitellen lakkasin antamasta sanallista ohjetta, jolloin keskityimme kuuntelemaan musiikin muotoa. Muutama vilkkaampi lapsi yritti välillä häiritä kavereiden toimintaa ja keksiä omia heittelyliikkeitä pallon kanssa. Tämä korostui etenkin siinä, kun kappale alkoi toisen kerran. Tämä olisi pitänyt tehdä vain kerran, sillä toisella kerralla lasten keskittyminen herpaantui, eikä toiminta enää toiminut tavoitteen mukaisesti. Toiminnan tai kuuntelunäytteen pituus on ratkaisevassa asemassa, jotta lapset jaksavat varmasti keskittyä (Bance 2012, 25). Toiminnan tavoitteena oli havainnoida musiikin AB-muotoa liikkeen kautta. Pikkuhiljaa lapset alkoivat itse ymmärtämään musiikin ja liikkeen vaihtelut, vaikka joitakin lapsia sai hieman ohjata toiminnan toteuttamisessa toisia enemmän.

Ammuu! -laulun kertaus sujui hyvin käsiliikkeiden avulla, ja lapset muistivat myös laulun sanat hyvin. Soitimme kappaletta siten, että osalla lapsista oli rytmikapulat ja osalla kehärummut. Osa lapsista yritti hakata kehärumppua tai muuten vain soittaa sitä väärin. Tilanteeseen puututtiin, mutta lapset eivät enää jaksaneet keskittyä ohjeiden antoon. Kuitenkin kun pääsimme soittamaan, keskittyminen parani hieman. Rytmikapulat soittivat omassa säkeistössään hiljaisesti ja kehärummut taas omassaan voimakkaasti. Perussyke oli todella vaihtelevaa lasten ja eri soitinten välillä. Huomasin kuitenkin, että jotkut lapset soittivat toista soitinta paremmin perussykkeessä kuin toista. Laulaessa pianon ja fortin ero ei kuulunut, mutta soittaessa vaihtelut tulivat hyvin esille, mikä olikin toiminnan päätavoite. Tunnilla oli liian vähän liikettä, joka heijastui lasten keskittymisen herpaantumisenä.

6.6 Monikulttuuristen lasten ryhmän kolmas tunti

Myös tämän tunnin (Liite 7) suunnittelussa tein virheen ja liikettä oli liian vähän, joten se vaikutti lasten keskittymiseen lopputunnista. Paikalla oli tässäkin ryhmässä ensimmäistä kertaa kaikki kuusi lasta, joten ryhmädynamiikka muuttui ja siitäkin syystä toiminta sujui hieman eri tavalla, kuin edellisillä tunneilla.

Maatilalle mennään -laulun jälkeen istuimme takaisin alkupaikoille ja lapset alkoivat heti toistaa sanaa kissa. He olivat tottuneet kaavaan, että ensin tulee alkulaulu, Maatilalle mennään ja sitten Pikku kissa laulaa, jolloin kissa ilmestyy tunnille. Tällä kertaa tunnille tulikin possukäsinukke, josta lapset innostuivat kovasti. Kertasimme possun kanssa Pikku possu laulaa -laulun ja lapset hyräilivät mukana. Joitakin sanoja erottui laulun seasta selkeämmin, kuten pikku possu, herätys ja taputtaa, mutta kappaleen tekstit tuottivat vielä hieman vaikeuksia. Melodia sujui kuitenkin jo hyvin.

Soitimme laulua rytmikapuloilla siten, että A-osassa rytmikapulat olivat piilossa kainalossa ja B-osassa soitimme perussykkeessä. Rytmikapuloiden piilotus kainaloon onnistui eleiden ja minun antaman mallin avulla hyvin. Myös perussyke säilyi aluksi ja soitto-otteet pysyivät hyvin. Yksi lapsista alkoi kuitenkin soittamaan rytmikapuloita lattiaan ja koitti naurattaa muita, jolloin osa lapsista lähti siihen mukaan. Tässä tilanteessa korostui se, että lapset olivat toisilleen tuttuja entuudestaan. Tilanne saatiin

hallintaan näyttämällä peukaloa alaspäin kyseiselle lapselle ja sanomalla stop. Perus-
syke säilyi huomattavasti paremmin, kun soitin itse rytmikapuloita, eikä säestystä ol-
lut. Liikkeen vaihtelu sekä AB-muodon hahmottaminen sujuivat hyvin soittaen.

Näytin lapsille korttia, jossa oli numero 1, ja sanoin numeron myös ääneen. Tämän
jälkeen aloin taputtaa. Lapset lähtivät heti mukaan toimintaan. Sen jälkeen näytin
korttia, jossa oli numero 2. Tämän liikkeen näyttäminen oli hieman haastavampaa,
sillä liikkeessä taputettiin vuorotellen omiin käsiin sekä kaverin käsiin. Kun saimme
parit muodostettua sanattomasti, liike lähti sujumaan. Harjoittelimme liikkeen vaih-
toa numerokorttien avulla, ja sanoin myös numerot ääneen. Laitoimme taustamusiik-
kia, ja jatkoimme samalla tavalla liikkeiden vaihtoa korttien avulla. Sanat yksi ja kaksi
vastasivat musiikin AB-muotoa. Lapsia piti välillä myös muistuttaa, kumpi liike vastasi
kumpaa numeroa. Joitakin lapsia piti myös kädestä pitäen auttaa toteuttamaan liike
2.

Muodostimme lattialle piirin ja sen muodostaminen sujui todella hyvin ilman sanoja.
Näytin kädellä ympyrää, ja otin vieressä olevia lapsia kädestä, jolloin muut lapset seu-
rasivat perässä. Istuimme lattialle ja opettelimme uudet liikkeet 1 ja 2. Kun lapset
kuulivat sanan yksi, oli tarkoitus kierrättää palloa piirissä antamalla se eteenpäin vie-
reiselle kaverille. Sanan kaksi kuullessaan palloa oli tarkoitus vierittää vastapäätä ole-
vaksi. Toiminta toteutettiin kahdella kahden liikkeen harjoituksella, koska tarkoituk-
sena oli saada lapset havainnoimaan musiikkia, eikä pelkästään muistamaan ulkoa
liikkeiden vaihtelua. Laitoin musiikin soimaan ja pallon kierrättäminen toimi aluksi to-
della hyvin. Kun liikettä oli aika vaihtaa, yksi lapsista aloitti pallon heittämissä ja
muut lapsista menivät toimintaan mukaan. Toiminta saatiin rauhoitettua siten, että
otin pallon itselleni, keskeytin musiikin ja näytin lapsille peukaloa alaspäin. Toimin-
nassa haasteeksi osoittautui se, että en saanut aluksi sanattomasti ilmaistua sitä,
ettei palloa saa heittää. Lapset ovat kuitenkin usein tottuneet siihen, että palloa hei-
tetään, potkitaan ja pompotetaan. Jatkoimme toimintaa vielä hetken ja se sujui jo pa-
remmin. Lapset osasivat kuitenkin vaihtaa liikettä musiikin ja sanojen yksi ja kaksi
mukaan, mutta ilman ohjetta toiminta ei toteutunut yhtä hyvin.

Kertasimme Pikku kissa laulaa -laulun siten, että lauloimme hiljaa ja soitin itse mu-
kana rytmikapuloita. Tämän jälkeen menimme isokissa säkeistön voimakkaasti lau-

laen, ja soitin itse mukana kehärumpua. Jaoin rytmikapulat ja rummut lapsille, ja kerroin myös soitinten nimet. Näytin soitinten vuorottelua rytmikapulat- ja kehärumpukuvakorttien avulla.

Vaihdoimme soittimia ja vaihdosta huolimatta perussyke säilyi koko ajan samana. Jokainen lapsi osasi soittaa perussykkeessä yhtä hyvin rytmikapuloilla kuin rummuilla. Rumpujen soitossa sai kuitenkin muistuttaa enemmän oikeasta soittotavasta, sillä soittoon keskittyminen ei ollut enää parhaimmillaan lopputunnista. Tällä kertaa laulua kuului melko vähän, sillä lapset seurasivat niin tarkasti, kumman soittimen vuoro oli soittaa. Laulaessa pianon ja fortin vaihtelut eivät toteutuneet. Soittaessa pianon ja fortin ero kuului selkeämmin. Toiminnan tavoitteet perussykkeessä soittaminen sekä pianon ja fortin vaihtelu soittaen toteutuivat melko hyvin.

6.7 Suomenkielisten lasten ryhmän neljäs tunti

Ryhmän neljäs tunti (Liite 8) oli poikkeuksellisesti maanantaina. Lasten käyttäytymisessä oli selkeä ero keskiviikon tunteihin, ja tähän vaikutti varmasti paluu arkeen ja päiväkotiin viikonlopun jälkeen. Lapset olivat tavallista levottomampia ja keskittyminen oli välillä hankalaa. Paikalla oli 4 lasta, 2 puuttui.

Kertasimme Pikku possu nukkuu -laulun ja lapset lauloivat jonkin verran mukana. Jälleen A-osan nukkumisliike (pää kallellaan, kädet tyynynä) tuotti vaikeuksia, sillä osa ryhmän lapsista heittäytyi makaamaan lattialle, ja muut lapset kikattivat toiminnalle. Tällä kertaa sain kuitenkin houkuteltua lapset istumaan helpommin, sillä seuraavaksi oli tarkoitus soittaa kehärumpua, ja kerroin lapsille, että kehärumpua soitetaan ainoastaan istuen. Kaikki lapset nousivat reippaasti istumaan. Harjoittelimme ”possun kuorsausääntä” ja soitimme rumpua suhistaen. B-osassa soitimme perussykkeessä. Aluksi perussyke ei meinannut pysyä, vaikka soitin itsekin kehärumpua mukana. Osa lapsista yritti kohdella kehärumpua myös väärin ja soittaa sitä hakkaamalla. Koko soitto-osion ajan lapsia tuli muistuttaa siitä, että kehärumpua soitetaan nätisti, tai se menee rikki. Vähitellen perussykekin alkoi löytyä paremmin, mutta siitä sai myös välillä muistuttaa.

Yksi kuuntelukasvatuksen tärkeistä tavoitteista on oppia kuuntelemaan oman itsensä lisäksi myös muita. Lasta on tärkeä rohkaista esimerkiksi omien ideoiden ilmaisuun ja

soolojen toteuttamiseen. Myös myönteinen palaute on tärkeää, jotta lapsi rohkaistuu yrittämään uudestaan ja kokee onnistuneensa. Esiintymistä ja soolojen toteuttamista on hyvä harjoitella yksinkertaisten ja hauskojen toimintamuotojen avulla. Toimintamuotojen tulisi olla myös kokonaisvaltaisia, jolloin ne tukevat myös lapsen kokonaisvaltaista kehitystä. (Lindeberg-Piironen & Alho 2017, 204.)

Jokainen lapsi sai soittaa kehärummulla oman possunsa joko nukkumassa tai soittamassa. Yksi lapsista ei soittanut kehärumpua ja perusteli valintansa siten, että hänen possunsa nukkuu hiljaa, eikä hänkään pidä ääntä nukkuessaan. Toiminnan tavoitteena oli hahmottaa AB-muoto soittaen ja tämä sujui lapsilta hienosti. Kaikki osasivat vaihdella soittotapaa laulun mukaan, ja perussykekin sujui huomautusten jälkeen paremmin.

Siirryimme lattialle ja kysyin lapsilta, miten liikutaan silloin, kun kuuluu voimakas musiikki. Ryhmän vilkkaimmat lapset ehdottivat heti juoksemista. Kysyin samoin hiljaisesta musiikista, ja yksi lapsista ehdotti hienosti hiipimistä. Laitoin musiikin soimaan ja kysyin lapsilta, soiko taustalla hiljainen vai voimakas musiikki. Lapset tiesivät hienosti, että kyseessä oli voimakas musiikki ja lähtivät heti juoksemaan. Juokseminen sujui musiikin rytmissä, ja kun taustamusiikissa alkoi hiljainen musiikki, osa lapsista alkoi hiipiä välittömästi ja osaa piti hieman muistuttaa liikkeen vaihdosta. Musiikin vaihtuessa taas lapset alkoivat juosta.

Jaoin lapsille huivit, joiden kanssa liikkua musiikin mukaan. Hiljaisessa musiikissa vapaa liike onnistui ja hiipiminen huivin kanssa muuttui tanssilliseksi, kun taas voimakkaassa musiikissa lapset eivät juuri toimineet huivin kanssa. En ohjeistanut huivin käyttöä, sillä halusin tarkkailla, miten lapset käyttävät huivia ja toteuttavat vapaasti itseään. Katkaisin musiikin kesken, sillä toiminta tuntui liian pitkältä. Lapset saivat purkaa toiminnassa energiaansa ja he näyttivät nauttivan toiminnasta. Myös pianon ja fortin vaihteluiden havainnointi onnistui liikkuen.

Tällä tunnilla kokeilimme myös ensimmäistä kertaa taideintegraatiota. Integrointi tarkoittaa jonkin asian liittämistä johonkin toiseen asiaan, ja opettamisen näkökulmasta sillä tarkoitetaan työtapojen ja sisältöjen yhdistelemistä ja yhtäaikaista toteuttamista (Ruokonen 2017, 307). Mietimme ensin yhdessä lasten kanssa, mitä kaikkea

maailmassa voi kuunnella. Lapset keksivät asioita, kuten eläinten ääniä, kulkuneuvoja, puhetta ja laulua. Näistä suurinta osaa olemme käyneet läpi myös tunneilla. Mietimme yhdessä kumpi papereista, oranssi vai vaaleanvihreä, kuvaa voimakasta musiikkia. Yksi lapsista ehdotti oranssia, ja hiljaiseksi musiikiksi valikoitui vaalean vihreä paperi. Lapset saivat valita kaksi väriliitua ja asettaa toisen voimakkaalle ja toinen hiljaiselle paperille. En ohjeistanut värin valinnassa sitä, että valitkaa erikseen hiljainen ja voimakas väri, mutta värit valikoituivat melko hyvin musiikin voimakkuuden ja tunnelman mukaan. Taustamusiikki oli lapsille tuttu edellisestä liikuntaosioista. Musiikkikappaleiden toistamisen avulla ne tulevat lapsille tutuiksi ja kehittävät lapsen musiikillista muistia, sekä rikastuttavat oppimiskokemusta (Bance 2012, 25).

Musiikin soidessa lapset alkoivat piirtää taustamusiikin mukaan voimakkaalle paperille, ja kun musiikki vaihtui, vaihdettiin kynää ja paperia. Toiminta sujui lapsilta hienosti ja kaikki olivat aivan hiljaa. Omaan tekemiseen keskittyminen näkyi ja tunnilla oli aivan erilainen ilmapiiri kuin aiemmin. Edellinen liikuntaosio saattoi myös vaikuttaa lasten keskittymiseen positiivisesti. Musiikin loppuessa palautimme kynät ja jokainen sai kertoa, mitä musiikit toivat mieleen ja mitä paperille oli syntynyt. Kaikki lapset yhtä lukuun ottamatta halusivat kertoa teoksistaan. Yhteistä teoksissa oli se, että suurin osa ei esittänyt mitään muuta kuin ”suihketta tai kiemuroita” ja lapset piirsivät mitä musiikkista tuli mieleen. Ainoastaan yhden lapsen piirroksot esittivät selkeästi jotakin, ja kun kysyin häneltä, tulivatko nämä mieleen musiikista, hän vastasi ”ei, kunhan vain piirsin”.

6.8 Monikulttuuristen lasten ryhmän neljäs tunti

Monikulttuuristen lasten neljännellä tunnilla (Liite 9) oli vain kaksi lasta. Pohdin pitkään, miten saada lapset ymmärtämään sanattomalla ohjeistuksella kenen vuoro on soittaa soolo tai kiinnittää maatilatauluun eläin. Keksinkin toiseksi viimeiselle kokoontumiskerralle niin sanotun vuorotaulun, jossa oli kaikkien lasten nimet istumajärjestyksessä. Hymynaamamerkki oli kyseisen lapsen kohdalla, jonka vuoro oli. En saanut oikein varmuutta taulun toimivuudesta lasten lukumäärän takia, mutta ainakin taulu kiinnosti lapsia ja tuntui siltä, kuin he olisivat ymmärtäneet taulun tarkoituksen.

Otin possukäsinuken esille, ja tuttuun tapaan possu tervehti kaikkia lapsia ja sai iloisen vastaanoton. Otin esille valintataulun ja siirsin merkin vuorossa olevan lapsen kohdalle, ja hän sai kiinnittää possun kuvan maatilatauluun. Kertasimme Pikku possu nukkuu -laulun kaikumenetelmällä, jotta lapset muistaisivat myös laulun sanat. Otin esille kehärummun ja lauloimme laulun läpi siten, että näytin mallia kehärummulla, A-osa suhistaen ja B-osa perussykkeessä. Soittaminen sujui lasten kanssa hyvin, vaikka välillä piti muistuttaa, kumpi soittotapaa oli kyseessä. Tosin tämä ei välttämättä olisi toiminut näin hyvin, jos lapsia olisi ollut enemmän.

Halusin nähdä, miten lapset liikkuvat luonnostaan musiikin tahdissa huivin kanssa. Taustamusiikissa vaihteli piano ja forte. Annoin lapsille huivit heti ja laitoin musiikin soimaan. Lähdin itse marssimaan voimakkaan musiikin tahtiin ja lapset alkoivat seuraamaan minua. Toinen lapsista koitti villitä toista, ja he meinasivat aloittaa hippaleikin. Annoin heidän jatkaa, sillä halusin myös hieman tarkkailla millaista liikettä musiikki lapsissa aiheuttaa, ja näkyisikö musiikin syke lasten liikkeessä hippaleikistä huolimatta. Kun musiikki vaihtui hiljaiseen, lapset lopettivat hipan ja alkoivat liikkua huivin kanssa tanssillisesti. Myös tällekin ryhmälle hiljainen musiikki tuntui olevan helppoa toteuttaa huivin kanssa. Tavoitteena oli havainnoida pianon ja fortin vaihteita ja hahmottaa perussykettä liikkuen. Tämä sujui lapsilta melko hyvin, mutta voimakas musiikki loi heille kuvan nopeasta liikkeestä, joten perussykkeessä liikkuminen oli haastavaa voimakkaan musiikin soidessa. Taustamusiikissa sekä pianon että fortin tempo pysyi samana.

Taideintegraation kokeileminen tälle ryhmälle oli haastavampaa sanattoman ohjeistuksen vuoksi. Paperit olivat erivärisiä, mutta helpottaakseni havainnointia paperit olivat numeroitu, numero 1 voimakkaalle musiikille ja numero 2 hiljaiselle. Harjoitelimme paperin vaihtoa musiikin mukaan kuivaharjoitteluna siten, että voimakkaan musiikin soidessa piirsimme sormella paperille yksi, ja musiikin vaihtuessa sormi vaihtoi paperia. Aluksi tuntui siltä, etteivät lapset jaksaneet keskittyä tehtävään ollenkaan. Näytin lapsille uudet istumapaikat, jotta paperi saatiin pois matolta piirtämistä varten. Kun uudet istumapaikat oli löydetty, ojensin liitukotelon, näytin kädellä liituja ja sanoin kaksi näyttäen samalla kahta sormeaa. Aluksi piti ikään kuin ottaa malliksi kaksi liitua, jotta lapset ymmärsivät ja uskalsivat tarttua väreihin. En saanut sanattomasti ohjattua hiljaisen ja voimakkaan värin valintaa. Laskimme väriliidut papereille

siten, että molemmilla papereilla oli yksi liitu. Liidut asettuivat kuitenkin sattumalta siten, että niin sanottu voimakkaampi väri oli voimakkaan musiikin paperilla.

Musiikin soidessa tätä ryhmää tuli hieman auttaa paperin vaihdossa sanomalla numeroita 1 ja 2. Lapset kuitenkin osasivat yllättävän hyvin vaihtaa paperia ja he vaihtoivat myös liitua musiikin vaihtuessa. Ainoastaan aivan lopussa toinen lapsista piirsi ”väärällä” liidulla, ja teoksesta tuli hieman kaksivärinen. Lapsista nuorempi tarvitsi toiminnassa enemmän ohjausta, ja hänelle piti välillä numeron lisäksi myös näyttää kyseistä paperia, mutta liidun vaihto sujui hienosti. Emme käyneet teoksia tarkemmin läpi, sillä en keksinyt siihen sanatonta ohjeistusta, eivätkä kaikki lapset olisivat osanneet kertoa niistä suomeksi. Teoksissa oli enimmäkseen viivoja ja koukeroita, joten en tiedä, mitä lapset olivat teoksiin piirtäneet ja esittivätkö ne jotain tiettyä. Pidimme papereita käsissä ja näytimme niitä toisillemme. Lopuksi annoimme itsellemme aplodit ja näytin peukaloa ylöspäin samalla hymyillen. Hymy on tehokas oheisviestinnän väline ja iloisella hymyllä voimme viestiä toiseen ihmiseen luottamista ja uskomista (Klemi 1988, 119–120).

Tavoitteena oli havainnoida pianon ja fortin vaihteluita piirtäen ja tämä onnistui minusta avustettuna hyvin. Toiminnassa oli mukana vain kaksi lasta, joten heitä oli helpompi ohjeistaa paperin vaihdossa, mikäli he tarvitsivat siihen tukea. En tiedä, olisiko toiminnan sanaton ohjeistustapani toiminut niin hyvin useammalle lapselle. Keskittyminen tehtävään pysyi yllä todella hyvin ja toiminta oli rauhallista, sekä lapset näyttivät nauttivan siitä.

6.9 Suomenkielisten lasten ryhmän viides tunti

Neljäs ja viides tunti sijoituivat samalle viikolle, joten oli mielenkiintoista huomata myös eroja tunteihin keskittymisessä. Viimeisellä tunnilla (Liite 10) testasin lasten osaamista tekemäni mitalijahti-lautapelin avulla. Kuljimme eteenpäin lautapelissä ja teimme aiemmilta muskaritunneilta tuttuja soitto-, laulu- ja liikuntatehtäviä, joista lapset ansaitsivat ryhmänä suoriutumisensa mukaan joko pronssisen, hopeisen, tai kultaisen mitalin. Paikalla oli 5 lasta, yksi puuttui.

Alkulaulun jälkeen esittelin lapsille mitalipelin kartan, jossa oli viisi tehtäväruutua, sekä kävimme läpi yhdessä mitalien nimet ja arvojärjestyksen. Muutama lapsi sanoi

heti haluavansa paljon kultaisia mitaleja. Ensimmäinen tehtävämme oli Maatilalle mennään -laulu. Kulkuneuvoksi valikoitui laiva, ja laivan ääniksi moottorin hurina ”wrörr” ja torvi ”tuut”. Tuttu kehorytmi sujui hienosti, mutta laivana liikkuesssa lapset alkoivat juosta ympäriinsä ja muistutuksesta huolimatta muutama lapsi ei meinannut millään rauhoittua, ja kiellosta huolimatta he yrittivät leikkiä hippaa. Ryhmä sai toiminnasta hopeamitalin, sillä lapset kuitenkin lauloivat reippaasti ja paikallaan tehtävät kehorytmit sujuivat hienosti. Jokaisen tehtävän jälkeen yksi lapsista sai etsiä tehtävää vastaavan mitalin monien mitalien joukosta, kiinnittää sen pelilautaan oikeaan ruutuun ja siirtää pelinappulan seuraavaan tehtäväruutuun.

Otin esille maatilataulun, jossa oli valmiiksi kaikkien eläinten kuvat valmiina. Otin esille tutun possukäsinuken, ja se aiheutti jälleen ihastusta ja iloa lapsissa. Possu koettiin tunneilla tärkeäksi ja aidoksi. Jaoin kaikille kehärummut ja muistelimme yhdessä, miten soitimme silloin kun possu nukkuu. Osa lapsista muisti suhinan hienosti ja näytti minulle soittotavan malliksi. Lapset muistivat myös B-osan rummutuksen. Yksi lapsista sanoi heti, ettei rumpua saa hakata. Soitimme ja lauloimme Pikku possu nukkuu -laulua. Soittotavan vaihtelu A- ja B-osan välillä sujui hyvin, vaikka välillä lapsia tuli muistuttaa siitä, että soitinta täytyy käsitellä nätisti. Tämä oli edelliseltä kerralta tuttua, ja minulle tuli opettajana sellainen olo, että lapset kyllä tietävät, mitä tehdä. He jopa neuvoivat toisiaan, kuinka käyttäytyä ja soittaa. Lapset hahmottivat AB-muodon soittaen ja myös perussyke säilyi melko hyvin kaikilla. Tästä toiminnasta lapset ansaitsivat kultaisen mitalin, ja lapset olivat innoissaan mitalista.

Siirryimme lattialle leikkimään samaa laulua. Menimme lattialle kyyryyn ja A-osassa possut nukkuivat. Lähdimme B-osassa pomppien liikkeelle. Pomppiminen sujui melko hyvin, mutta muutama lapsista yritti jälleen leikkiä hippaa. Myös istuma-alustoja yritettiin napata mukaan lattialle, ja etenkin pojat eivät pystyneet aluksi keskittymään toimintaan ollenkaan. Kun tuli A-osan vuoro, kaikki lapset rauhoittuivat yhtäkkiä ja menivät lattialle kyyryyn. Kysyin lapsilta, mitä possu voisi tehdä seuraavaksi herätessä ja lapset ehdottivat juoksemista. Ehdotin kipittämistä juoksemisen sijaan. Lapset suostuivat ehdotukseeni ja kipittäminen sujui hyvin, eikä toiminta yltynyt enää hippaksi. Possut kävivät taas nukkumaan ja seuraavaksi lapset ehdottivat kierimistä. Kieriminen sujui yllättävän rauhallisesti eikä toiminta karannut käsistä. Laulu osattiin hienosti, ja vaikka laulaminen oli melko hiljaista, laulua kuului enemmän kuin soitto-

osuudessa. Lapset hahmottivat A- ja B-osien vaihtelun sekä liikkuvat ohjeiden mukaan. Tästä toiminnasta he saivat hopeisen, sillä aluksi toimintaan ei kyetty keskittymään, mutta lopuksi se sujui mallikkaasti.

Seuraavana vuorossa oli Ammu! -laulun soittaminen sekä pianon ja fortin vaihteluiden toteuttaminen soittaen ja laulaen. Otimme esille rytmikapulat ja lapset muistivat soitinten nimen hienosti. Kertasimme laulun kapulaliikkeiden avulla (sarvet ja häntä). Lapset lauloivat mukana, ja laulu muistettiin hienosti. Etsimme aluksi yhteisen perussykkeen ja kävimme laulun läpi soittaen. Soitimme ja lauloimme välillä hiljaa, ja välillä voimakkaasti. Hiljaa soittaminen sujui loistavasti ja perussykekin pysyi muutaman muistutuksen jälkeen. Muutama lapsi koitti soittaa välillä tahallaan voimakkaasti hiljaisen soittotavan aikana. Voimakkaasti soittamisessa äänen voimakkuus toteutui hyvin, mutta perussykkeen toteuttaminen oli lapsille haastavampaa. Soittaessaan voimakkaasti lapset kiihdyttivät tempoa ja soittaminen muuttui hakkaamiseksi. Lapsia tuli koko ajan muistuttaa siitä, että voimakkaasti voi soittaa myös nätisti, ja että soitetaan yhteisessä rytmissä. Huomauttamisen jälkeen myös voimakkaasti soittaminen onnistui hetken aikaa. Myös laulussa kuului pieni ero pianon ja fortin välillä. Tästä toiminnasta lapset ansaitsivat hopeamitalin, sillä voimakkaasti soittaminen vaati paljon ohjausta, ja siitä huolimatta onnistui vain hetkellisesti.

Viimeisenä tehtäväruutuna oli Pikku kissa laulaa -laulu. Tuttu pehmolelukissa tuli jälleen tervehtimään lapsia. Kertasimme yhdessä laulun ja lapset lauloivat mukana. Lauloimme hiljaa pikkukissasta ja voimakkaasti isokissasta. Laulussa kuului voimakkuuden vaihteluiden ero, mutta se oli lähinnä väliä mezzo piano ja mezzo forte. Liikuumme pikkukissana kontaten ja isokissana tömistellen. Toiminta onnistui hyvin eikä meno yltynyt juoksuksi edes voimakkaan tömistelyn aikana. Lapset osasivat hienosti vaihtaa liikettä laulun voimakkuuden mukaan ilman, että liikettä tarvitsi joka kerta sanallisesti ohjeistaa. Jopa laulu kuului liikunnan aikana. Tästä toiminnasta lapset ansaitsivat kultamitalin ja lapset olivat innoissaan pelilaudan tehtäväruutujen suorituksesta.

Lopuksi lauloimme tuttuun tapaan loppulaulun Lau-lau-lauletaan! Lapset lauloivat mukana ja kehorytmi sujui perussykkeessä. Lopuksi katsoimme yhdessä pelilautaa ja sen tehtäväsuorituksia. Näytin lapsille ansaitsemansa diplomit ja luin sen tekstin ää-

neen. Lapset olivat innoissaan ja näyttivät ylpeiltä ja iloisilta, kun he saivat oman diplomin käteensä. Lapset ihastelivat todistuksiaan ja halusivat laittaa sen oman päiväkotikaappiansa oveen näytille. Lopuksi kiitimme yhteisistä tunteista ja vilkutimme toisillemme. Diplomien jaon ja loppulaulun olisi voinut tehdä toisinpäin.

6.10 Monikulttuuristen lasten ryhmän viides tunti

Monikulttuuristen lasten ryhmän viimeinen tunti (Liite 11) meni samalla kaavalla kuin suomenkielisten lasten ryhmän viimeinen tunti. Haasteena oli saada tunnin idea lapsille selväksi ilman sanallista viestintää. Tunnilla oli paikalla viisi lasta, yksi puuttui.

Alkulaulun jälkeen otin esille maatilataulun ja lapset ihastelivat eläinten kuvia omalla kielellään. Sen jälkeen näytin lapsille mitalijahti-lautapelin, ja kävimme läpi mitalit nimeltä, sekä niiden arvojärjestyksen. Lapset toistivat mitalien nimiä mukana ja osasivat sanoa jopa vaikeimman sanan pronssi. Tämän jälkeen näytin lapsille junakuva-korttia. Nousin ylös ja ohjasin lapset lattialle. Aloitin kehorytmin ja lapset seurasivat tarkasti perässä. Perussyke säilyi hyvin ja lapset lauloivat laulua mukana. Lähdimme liikkumaan kuin juna ja lapset ääntelivät myös junan tavoin innoissaan. Tämän jälkeen pysähdyimme ja kehorytmi sekä laulu alkoivat uudestaan. Muutama lapsi tarvitsi konkreettista ohjausta pysähtymiseen. Tästä toiminnasta lapset ansaitsivat kultaisen mitalin, sillä he onnistuivat ohjauksen avulla toteuttamaan toiminnan, ja myös laulu kuului selkeästi.

Otin esille kuvakortin jossa oli kultamitalin kuva. Näytin lapsille vuorotaulun avulla, kenen vuoro oli kyseessä. Kyseinen lapsi sai etsiä toisesta kortista kuvan mukaisen kultamitalin ja kiinnittää sen pelilautaan. Jokaisen tehtävän jälkeen toimimme samoin: yksi lapsista sai etsiä kyseisen mitalin, kiinnittää sen pelilautaan oikeaan ruutuun, sekä siirtää pelinappulan seuraavaan ruutuun.

Otin esille tuttuun tapaan possukäsinuken ja se herätti lapsissa samanlaista ihastusta ja iloa kuin toisessa suomalaislastenkin ryhmässä. Kertasimme Pikku possu nukkuu -laulun käsiliikkeiden avulla, jonka jälkeen otin kehärummun ja lauloimme laulun uudestaan minun soittaessa kehärumpua. Jaoin kaikille kehärummut ja soitimme A-osan suhistaen ja B-osan perussykkeessä. Lapset seurasivat tarkasti mukana, ja soitotapojen vaihtelu sujui hyvin. Myös perussyke pysyi soittaessa. Osa lapsista pystyi

myös laulamaan laulua samalla kun he soittivat. Tästä toiminnasta lapset ansaitsivat kultaisen mitalin.

Siirryimme lattialle ja menimme kyyryyn. Aloitin laulamaan Pikku possu nukkuu -laulua ja lapset lauloivat hienosti mukana. Etenkin ”herätys” kohta erottui aina voimakkaasti. B-osassa pompimme, marssimme ja pyörimme. Lapset seurasivat hienosti mukana. Koska en aiemmin kokeillut seuraa johtajaa-menetelmällä lasten ehdotusten huomioimista, keksin tälläkin kertaa liikkeet itse. Näin ollen lapset eivät myöskään tarvitse erikseen ohjausta, sillä he seurasivat minun liikkeitäni tarkasti. Tästäkin toiminnasta ryhmä ansaitsi kultaisen mitalin, sillä sekä laulu että liikunta onnistuivat hienosti.

Jaoin lapsille rytmikapulat ja laitoimme ne sarviksi. Lapset alkoivat heti ammuu lehmän tapaan. Kertasimme Ammuu! -laulun käsiliikkeiden avulla ja lapset muistivat sanat hienosti. Soitimme ja lauloimme laulua hiljaa ja voimakkaasti, sekä lauloimme välillä käsiliikkeiden avulla. Piano ja forte onnistuivat soittaen ja äänenvoimakkuudessa oli selkeä ero. Lapset eivät tässä kohtaa enää jaksaneet keskittyä nii hyvin, vaan osa lapsista meinasi laittaa rytmikapuloita suuhun ja osa hakkasi rytmikapuloita lattiaan. Näytin peukaloa alaspäin sanoen stop, ja lapset jaksoivat taas hetken keskittyä paremmin. Pudistelin myös päätä ja näytin soitto-otetta selkeästi lasten edessä. Pianon ja fortien vaihtelut onnistuivat myös jotenkuten laulaen. Tästä toiminnasta lapset saivat hopeisen mitalin, sillä laulu oli opittu hyvin ja keskittyessään he kykenivät toteuttamaan pianon ja fortien vaihteluita soittaen. Lapset alkoivat jo ymmärtämään, miten vuorotaulu toimii, sillä yksi lapsista alkoi jo osoittamaan muita sekä sanoi heidät nimeltä taulunmukaisessa järjestyksessä.

Otin esille pehmolelukissan, joka oli jälleen lapsille mieluisaa. Lapset muistivat hienosti, mikä laulu kissaan liittyi, ja kertasimme Pikku kissa laulaa -laulun yhdessä. Menin lattialle kontalleni ja lapset seurasivat perässä. Liikuntaosiota ei säestetty mitenkään. Lauloimme ensin hiljaa pikkukissasta ja konttasimme ympäriinsä. Lapset lauloivat heti mukana kuuluvalla äänellä. Tuli isokissan vuoro, nousimme ylös ja liikuimme tömistellen. Tömistelyn aikana lapset lopettivat laulamisen ja muutama lapsista koitti juosta ympäri tilaa. Kun taas tuli aika liikkua kontaten, lapset eivät seuranneetkaan minua vaan jatkoivat juoksemista tai tömistelyä. Lapsia oli vaikea saada enää keskittymään toimintaan yrityksestä huolimatta.

Koska meillä oli vielä aikaa, jaoin lapsille vielä marakassit. Soitimme Pikku kissa laulaa -laulua välillä hiljaa ja välillä voimakkaasti. Ne lapsista, jotka jaksoivat keskittyä soittamiseen, soittivat hyvässä perussykkeessä ja kulloinkin oikealla äänenvoimakkuudella. Muutama lapsista koitti sählätä ja soittaa marakassia väärin. Kyseisille lapsille auttoi, kun katsoi silmiin ja näytti peukaloa alaspäin. Palautimme marakassit laatikkoon ja lauloimme ”hei hei marakassit”. Myös lapset toistelivat sanaa marakassit ja lauloivat mukana. Pikkukissa-liikunnasta lapset saivat hopeamitalin, sillä toiminta sujui aluksi hyvin, mutta keskittymisen herpaantuessa muutama lapsista ei enää noudattanut ohjeita ja yritti saada myös muut lapset mukaan.

Oli jälleen loppulaulun aika ja aloitin tekemään suoraan kehorytmiä. Lapset seurasiivat mukana ja loppulaulu sujui hyvin lasten laulaessa reippaasti mukana. Näytin lapsille ansaitsemansa diplomit, jotka olivat kaikki samanlaisia. Luin lyhyen pätkän diplomista suomeksi. Lapset eivät ymmärtäneet tekstiä, mutta näyttivät iloisilta ja ylpeiltä saadessaan paperin omalla nimellä varustettuna. Suomenkielisten lasten ryhmässä diplomin saanti aiheutti puhetta, joka johtui varmasti osittain siitä, että he ymmärsivät paremmin diplomin tarkoituksen ja siinä olevan tekstin. Lapset sanoivat minulle kiitos ja vilkutimme toisillemme.

7 Ryhmän musiikillisten taitojen kehittyminen

Lapsen musiikillista kehittymistä arvioitaessa on tärkeä muistaa, että jokaisen lapsen kehittyminen on yksilöllistä, ja siihen vaikuttaa lapsen kasvuympäristö. Lapsen musiikillinen kehitys perustuu aiempiin kokemuksiin, joiden avulla lapsi on oppinut erilaisia taitoja ja valmiuksia. Musiikilliset kokemukset alkavat jo varhain, sillä musiikki on mukana ihmisen elämässä jo ennen syntymää. (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017a, 89.)

Ryhmäopetuksessa samanikäisten lasten välillä voi olla suuriakin yksilöllisiä eroja, ja sen vuoksi musiikin tiedollisten tavoitteiden seuraaminen on usein vaikeaa ja vaatii pidemmän ajanjakson (Lindeberg-Piiroinen, Ruokonen & Pansu 2017, 354). Tässä luvussa kuvataan lasten musiikillista kehittymistä ryhmätasolla opetusjakson aikana. Muskaritunneille asetettuja musiikillisiä päätavoitteita käsitellään tarkemmin luvussa

7.1. Varhaisiän musiikkikasvatuksen muiden tavoitteiden ja eri työtapojen toteuttamista ja niiden kehittymistä tarkastellaan luvussa 7.2.

7.1 Tunneille määriteltyjen musiikillisten päätavoitteiden toteutuminen

Ryhmien lähtötaso määräytyi ensimmäisen tunnin perusteella. Ensimmäisessä tunnissa oli tärkeä ottaa huomioon, että tilanne oli lapsille uusi. Myös vaihtuvuus lasten lukumäärässä oli tunneilla suurta, jolloin lähes jokaisella tunnilla ryhmädynamiikka muuttui. Tämä vaikutti esimerkiksi lasten keskittymiseen. Tunneille määritellyjä musiikillisia päätavoitteita, perussyke, AB-muoto sekä piano ja forte, tarkasteltiin vaihtuvien tekijöiden valossa ryhmän yhteisenä suorituksena.

7.1.1 Perussyke

Perussykkeessä on tärkeä muistaa, että lasten luontainen tempo on aikuisten luontaista tempoa nopeampi (Lindeberg-Piiroinen 2017, 40). Molemmilla ryhmillä perussyke toimi ensimmäisellä kerralla melko hyvin. Monikulttuuristen lasten ryhmän perussyke oli hieman tarkempi kuin suomenkielisten lasten ryhmän, ja he myös pysyivät perussykkeessä pidempään, kun taas suomenkielisten lasten ryhmä tarvitsi aluksi jatkuvaa muistutusta rytmin ylläpitämisestä. Molemmissa ryhmissä perussykkeessä soittaminen sujui paremmin opettajan soittaessa kyseistä rytmisoitinta mukana. Säestyssoittimen kanssa lasten oli vaikea hahmottaa rytmiä, vaikka säestyssoittimen rytmi olisi ollut sama kuin lasten perussyke rytmisoittimilla.

Rytmisoittimista rytmikapuloilla ja kehärummyilla soittaessa perussyke toteutui molemmissa ryhmissä parhaiten. Marakaseilla soittaessa perussykkeen hahmotus oli lapsille hankalaa molemmissa ryhmissä sihisevän äänen vuoksi, eikä perussykettä hahmotettu soiton liikeradan kautta. Molemmissa ryhmissä tarvittiin eniten ohjausta ja muistutusta marakassia soittaessa siitä, että on tarkoitus soittaa samassa rytmisissä. Monikulttuuristen lasten ryhmän sanaton ohjeistaminen oli haastavampaa, mutta molemmissa ryhmissä päästiin samaan lopputulokseen.

Molemmissa ryhmissä kehorytmit sujuivat alusta alkaen paremmin perussykkeessä kuin rytmisoittimilla soittaessa. Liike tuki musiikin rytmin hahmottamista. Moni-

kulttuuristen lasten ryhmässä kehorytmit tuntuivat lapsille luontaisimmilta kuin suomenkielisten lasten ryhmässä, vaikka eivät välttämättä sitä olleet. Perussykkeen toteuttaminen musiikkiliikunnassa sujui vaihtelevasti kokoontumiskerrasta ja toiminnasta riippuen. Suomenkielisten lasten ryhmässä rauhallinen liikkuminen oli haastavinta, kun taas monikulttuuristen lasten ryhmän haasteena oli oikean liikuntatavan löytäminen ja sen vaihtaminen ilman sanallista ohjetta. Perussyke löytyi musiikkiliikunnassa, mikäli lapset jaksoivat keskittyä ja heidät sai motivoitua toimintaan.

Perussyke vaatii kehittyäkseen enemmän aikaa kuin lyhyen tutkimusjakson, mutta etenkin soittaessa oli havaittavissa pientä kehitystä molemmissa ryhmissä. Lapset saivat myös varmuutta perussykkeessä soittamiseen ja liikkumiseen, ja verrattaessa ensimmäiseen tuntiin, soittimiin uskallettiin tarttua rohkeammin.

7.1.2 AB-muoto

AB-muotoa käsiteltiin tunneilla 2–5 Pikku possu nukkuu -laulun avulla. AB-muotoa hahmotettiin molemmissa ryhmissä ensin liikkuen. Suomenkielisten lasten ryhmässä A- ja B-osan liikkumistavan vaihtelu onnistui melko hyvin, mutta liikkumista ei kyetty toteuttamaan perussykkeessä. Monikulttuuristen lasten ryhmässä liikkumistavan toteuttaminen onnistui paremmin perussykkeessä ja myös liikkumistavan vaihtelu onnistui, sillä tämän ryhmän lapset seurasivat tarkasti opettajan esimerkkiä.

AB-muodon hahmottaminen toteutui parhaiten soittaen molemmissa ryhmissä. Molemmissa ryhmissä AB-muodon hahmottaminen soiton ja tauon vuorottelun kautta toteutui yhtä hyvin. Lapset havaitsivat A- ja B-osan erilaisuuden, ja kappaleen sanoitus tuki soiton ja tauon vuorottelua, vaikka monikulttuuristen lasten ryhmässä sanoitusta ei ymmärrettykään. Myös AB-muodon hahmottaminen rumpua soittaen onnistui molemmilta ryhmiltä yhtä hyvin ja erilaista soittotapaa osattiin vaihdella kappaleen mukaan. Soitettavalla rytmisoittimella ei ollut vaikutusta AB-muodon toteuttamiseen.

Viimeisellä tunnilla AB-muodon hahmottaminen liikkuen sujui molemmilla ryhmillä paremmin kuin aluksi, mutta monikulttuuristen lasten ryhmässä se sujui suomenkielisten lasten ryhmää paremmin. Monikulttuuristen lasten ryhmässä musiikkia kuunneltiin tarkasti, ja liikkumistapojen ja liikkeiden vaihdot olivat selkeämpiä. AB-

muodon hahmottaminen sujui kaikilla työtavoilla hieman paremmin monikulttuuristen lasten ryhmässä. Tähän vaikutti varmasti se, että tässä ryhmässä opettajan mallia seurattiin tarkemmin kuin suomenkielisten lasten ryhmässä, sillä sanallista ohjeistusta ei ollut.

7.1.3 Piano ja forte

Pianon ja fortin eroa hahmotettiin aluksi molemmissa ryhmissä soittaen. Ensimmäisenä soitimena äänenvoimakkuuden vaihteluiden toteuttamisessa molemmilla ryhmillä oli marakassit. Aluksi kokeilimme toteuttaa soittimella mahdollisimman hiljaisen ja mahdollisimman voimakkaan äänen. Äänenvoimakkuuden erot löytyivät molemmissa ryhmissä yhtä hyvin.

Pianon ja fortin eron toteuttaminen soittaen onnistui parhaiten rytmikapuloilla ja rummuilla. Marakaseilla soitettaessa pianon toteuttaminen onnistui hyvin perussykkeessä, mutta molemmissa ryhmissä forte marakaseilla kiihdytti tempoa ja perussyke hävisi. Monikulttuuristen lasten ryhmässä fortin soittaminen marakaseilla onnistui hieman paremmin perussykkeessä. Rytmikapuloita ja rumpuja soitettaessa pianon ja fortin ero toteutui molemmissa ryhmissä yhtä hyvin. Kun lapset saivat valita joko hiljaisen tai voimakkaan soittotavan, lähes kaikki lapset soittivat mieluummin voimakkaasti.

Piano ja forte rinnastettiin usein käsitepariin pieni–suuri. Pieni–suuri -käsitepari tuki laulujen sanoitusta, kuten ”pikkukissa ja isokissa”. Musiikkiliikuntaa toteutettaessa taustamusiikin kanssa suomenkielisten lasten ryhmän kanssa pohdittiin yhdessä, millaisia liikkeitä ovat, kun soi hiljainen ja voimakas musiikki. Liikkeiksi valikoitui juokseminen (kipittäminen) ja hiipiminen. Liikkeeseen yhdistettiin myös huivi vapaalla tavalla. Monikulttuuristen lasten ryhmässä keskustelun mahdollisuutta ei ollut, joten toiminnan oli tarkoitus olla vapaata liikkumista huivin kanssa äänenvoimakkuuden vaihteluiden mukaan. Suomenkielisten lasten ryhmässä liikkeen koko ja siitä syntyvä ääni vastasivat taustamusiikin äänenvoimakkuutta, mutta liikkeitä ei kyetty toteuttamaan perussykkeessä. Monikulttuuristen lasten ryhmässä liikkeitä mukautuivat soivan kappaleen perussykkeen mukaan, mutta vapaa liikkuminen ei toteuttanut pianon ja fortin vaihteluiden eroja.

Molemmissa ryhmissä lasten keskittyminen musiikin kuuntelemiseen ja toiminnan toteuttamiseen vaikutti siihen, kuinka toiminnasta suoriuduttiin. Musiikkipiirtämässä pianon ja fortin vaihteluiden kuunteleminen ja toimintaan keskittyminen olivat kuitenkin aivan eri tasolla. Suomenkielisten lasten ryhmässä pystyttiin aluksi pohtimaan aihetta ja ohjeistamaan toiminta tarkasti. Vaikka monikulttuuristen lasten ryhmässä ohjeistukset saatiin sanattomasti mallia näyttäen, molemmissa ryhmissä toiminta toteutui yhtä hyvin. Monikulttuuristen lasten ryhmässä tarvittiin muutaman kerran hieman konkreettisempaa ohjausta alkuohjeistuksen puutteellisuuden vuoksi.

Laulaessa pianon ja fortin erot kuuluivat hieman paremmin monikulttuuristen lasten ryhmässä. Kun laulamiseen yhdistettiin toinen työtapo, soittaminen tai musiikkiliikunta, molemmissa ryhmissä laulamisen yleinen volyymitaso sekä äänenvoimakkuuden vaihteluiden erot muuttuivat todella pieneksi. Lapset eivät kyenneet toteuttamaan kahta musiikillista tavoitetta yhtäaikaisesti.

Piano ja forte käsiteltiin tunneilla hiljaisena ja voimakkaana, eikä piano ja forte nimiä opetettu lapsille lyhyestä tutkimusjaksosta johtuen. Molemmissa ryhmissä piano ja forte hahmotettiin yhtä hyvin. Ainoat erot äänenvoimakkuuden vaihteluiden toteuttamisessa johtuivat siitä, että monikulttuuristen lasten ryhmän perussyke oli toista ryhmää hieman tarkempi, ja he olivat myös rohkeampia laulamaan.

7.2 Muut tavoitteet ja työtavat

Laulaminen ja äänenkäyttö ovat varhaisen musiikkikasvatuksessa tärkeitä ja luonnollisia työtapoja. Sekä aikuiset että lapset käyttävät ääntänsä joka päivä. Lindeberg-Piironen ja Ruokosen (2017a, 115) mukaan lapseen puheeseen ja laulamiseen vaikuttaa se, millaista äänenkäytön mallia aikuinen antaa lapselle. Lapset oppivat laulamaan jäljittelemällä aikuisen hyvää mallia (Melville-Clark 2006, 14). Lapsen musiikilliset kokemukset, samanaikainen kypsyminen ja lapsen laulamisen kehittyminen kulkevat tiiviisti yhdessä (Ruokonen 2016, 39).

Jo ensimmäisellä kokoontumiskerralla suomenkielisten lasten ryhmän ja monikulttuuristen lasten ryhmän laulamissa ja äänenkäytössä oli selkeä ero. Monikulttuuristen lasten ryhmä lähti lauluihin ja loruihin mukaan heti, vaikka he eivät olleet edes

kuulleet kyseistä kappaletta ennen. Kaiken lisäksi kieli oli heille vierasta. Lauluihin liittyttiin hyräilemällä ja melodiaa perässä tapailemalla. Suomenkielisten lasten ryhmälle laulukieli oli tuttua, mutta laulut vaativat useita toistoja, jotta niihin uskallettiin liittyä kuuluvasti. Kaikki pystyvät osallistumaan laulamiseen turvallisesti laulun ollessa kaikille tuttu ja tarpeeksi helppo (Krokfors 2017, 156). Jotta lapset pystyvät laulamaan samaa laulua yhtä aikaa ja samalta sävelkorkeudelta, se tarvitaan lapselta musiikkisten kykyjen, laulu- ja kuuntelukyky, lisäksi myös esimerkiksi sosiaalisia valmiuksia ja tarkkaa keskittymistä (mts. 155–156). Monikulttuuristen lasten ryhmän laulamiseen vaikutti varmasti myös heidän kulttuuritaustansa, mutta sen lisäksi laulamiseen vaikuttaa myös lapsen oma aikaisempi kokemus laulamista (mts. 155).

Melkein kaikki laulut opeteltiin kaikumenetelmällä, jossa opettaja lauloi ensin säkeen, jonka jälkeen kyseinen säe laulettiin yhdessä. Lapset tarvitsevat oppiakseen toistoa, joten laulua laulettiin ensin useita kertoja, ja sen vuoksi kaikulaulu on todettu laulunopetuksessa parhaimmaksi laulunopetusmenetelmäksi (Ruokonen 2016, 39). Jotkut laulut opeteltiin ensin loruttelemalla kaikumenetelmällä, ja kun sanat olivat tulleet tutuksi, laulua laulettiin kaikuna. Monikulttuuristen lasten ryhmälle oli haastava ohjeistaa eleillä ja liikkeillä kaikumenetelmää, eikä se toiminut yhtä hyvin kuin suomenkielisten lasten ryhmässä. Heille kuitenkin toimivin tapa oli ensin loruttelu ja sitten laulaminen, sillä sanat olivat vieraita ja lauluun haluttiin liittyä jo ensimmäisestä äänestä lähtien. Lapset maltoivat toistaa sanoja kaikuna paremmin kuin melodioita. Laulujen usea kertaaminen tuo lapsille turvallisuuden tunteen ja lapset nauttivat tutuista lauluista osaamisen kokemuksen kautta (Krokfors 2017, 164).

Äänenkäyttöä harjoiteltiin myös eri eläiminä ja kulkuneuvoina äännellen. Ääni kehittyy sitä käytettäessä. Molemmat lapsiryhmät olivat eri ääntelytavoissa yhtä rohkeita, vaikka laulamissa syntyikin eroja. Tutkimusjakson edetessä myös suomenkielisten lasten ryhmän lapset rohkaistuivat jo laulamaan kovempaa ja selkeämmin. Kun laulut tulivat heille tutuiksi, he saattoivat tunnin jälkeen poistua käytävään laulamaan laulua. Päiväkodin opettajat kertoivat myös, että lapset saattoivat laulaa muskarista tuttuja lauluja leikkiessään silloinkin, kun ei ollut ”muskaripäivä”.

Molemmilla lapsiryhmillä oli havaittavissa sama ilmiö: laulaminen jäi toissijaiseksi silloin, kun toimintaan liittyi toinenkin työtap. Monikulttuuristen lasten ryhmä lauloi hieman enemmän musiikkiliikunnan aikana kuin suomenkielisten lasten ryhmä,

mutta soittaessa molempien ryhmien laulaminen hiljeni merkittävästi. Lapset oppivat opetettavien laulujen sanat ja melodiat hyvin, ja myös monikulttuuristen lasten ryhmässä suomenkieliset laulut opittiin hienosti, eikä vieras kieli ollut este laulamiseksi.

Tutkimusjakson aikana soitettiin rytmisoittimista rytmirytmikapuloita, marakaseja ja kehärumpuja. Lapset saivat myös kokeilla mukanaan ollutta ukulelea. Lapset suhtautuivat alusta alkaen innostuneesti soittimiin, eivätkä malttaneet aluksi hiljentyä ennen laulun yhteistä aloittamista. Uusiin soittimiin oli tärkeää tutustua yksitellen. Eri soittimien soitto-otteet eivät olleet aluksi lapsille tuttuja, ja aloitimme aina ensin hyvän soittoasennon hakemisella. Opettaja antaa lapsille omalla esimerkillään toimintamallin myös siitä, kuinka soittimia kuuluu käsitellä (Lindeberg-Piironen, Seppänen & Tarvonen 2017, 226). Soitto-otteiden ohjaaminen monikulttuuristen lasten ryhmälle oli haastavaa ilman sanallista ohjeistusta, mutta loppujen lopuksi molemmissa ryhmässä soitto-otteet pysyivät hyvin. Eniten haasteita aiheutti rytmikapuloiden oikean soitto-otteen opastaminen monikulttuuristen lasten ryhmälle, sillä lapset usein asettivat rytmikapuloita minun käteeni minun näyttäessä ”pesää” mallina. Suomenkielisten lasten ryhmälle eniten haasteita aiheutti kehärummun oikea käsittely. Lapset olivat vilkkaita ja rummun päälle olisi haluttu esimerkiksi istua, laittaa se päälle tai soittaa jaloilla.

Soittimien hallinnassa molemmat lapsiryhmät kehittivät lähes yhtä hyvin. Monikulttuuristen lasten ryhmän tavasta katsoa tiukasti opettajan mallia oli hyötyä soitto-osioissa. Mikäli toimintaan jatkettiin keskittyä, molemmat ryhmät saivat toteutettua kaikki tavoitteet kaikilla käytössä olleilla soittimilla yhtä hyvin.

Varhaisiän musiikkikasvatuksen yksi tärkeimmistä tavoitteista on kehittää lapsen aktiivista kuuntelutaitoa, sillä kuuntelutaito on tärkeä niin oppimisessa kuin muissakin vuorovaikutus- ja ryhmätilanteissa (Lindeberg-Piironen & Alho 2017, 179–180).

Kuunteleminen on vuorovaikutusta, ja kun lasta ja hänen tuotoksiaan kuunnellaan ja hänelle annetaan aikaa, lapsi oppii tulemaan kuulluksi, mutta myös kuuntelemaan muita ihmisiä, jolloin kyse on myös vuorovaikutustaitojen harjoittamisesta (mts. 180). Suomenkielisten lasten ryhmässä, kuten muissakin varhaisiän musiikkikasvatuksen ryhmässä, lapset halusivat välillä kertoa sanallisesti jotain aiheeseen liittyvää tai liittymätöntä. Monikulttuuristen lasten ryhmässä tällaista vuorovaikutusta ei ollut, sillä yhteistä kielitaitoa ei ollut. Vaikka muutama lapsi osasikin joitain lauseita suomeksi,

hekään eivät puhuneet tunneilla. Tähän syynä saattoi olla se, että opettajalta ei saatu mallia puheesta tai keskustelusta. Monikulttuuristen lasten ryhmässä lasten soittoa yksin ja yhdessä pyrittiin kuuntelemaan tarkasti, ja vuorovaikutusta pyrittiin toteuttamaan esimerkiksi eri soitinten vuorottelun avulla.

Kuuntelemisella on monia eri lajeja, ja kuunteleminen yhdistyy usein myös muihin varhaisiän musiikkikasvatuksen työtapoihin. Kuuntelutilannetta rakennettaessa on tärkeä muistaa, että lapsen mielestä liian helppo, liian vaikea tai pitkä kappale saattaa herättää epämiellyttäviä tunteita koko tilannetta kohtaan (Lindeberg-Piironen & Ruokonen 2017a, 118). Tutkimusjakson aikana lapsille tarjottiin monia erilaisia kuuntelutilanteita. Loppurentoutuksessa musiikin kuuntelemisen tehtävänä oli rauhoittaa lapsi tunnin päätteeksi, ja välillä musiikin soidessa lapset saivat liikkua musiikin mukaan vapaasti. Musiikkia tarkkailtiin kuulonvaraisesti ja liikuttiin sen mukaisesti (p-f, AB-muoto). Kuunteleminen vaatii myös keskittymiskykyä. Molemmat ryhmät saavuttivat annetut tavoitteet yhtä hyvin, mikäli jaksoivat keskittyä toimintaan. Musiikin kuunteluun keskittyminen oli helpointa molemmissa ryhmissä loppurentoutuksen aikana, kun taas esimerkiksi musiikkiliikunnassa soivaan musiikkiin ei jaksettu keskittyä yhtä hyvin. Kuuntelunäytettä valittaessa tulee ottaa huomioon lapsen ikä ja aiemmat kuuntelutottumukset, jotta kuuntelunäyte ei olisi lapselle liian pitkä (Lindeberg-Piironen & Alho 2017, 187).

Keskittymiskyky musiikin kuunteluun muuttui täysin musiikkipiirtämisessä. Kappale oli lapsille tuttu liikuntaosiosta. Kuuntelunäytettä on hyvä kerrata useampaan kertaan, sillä ensikuulemalla siihen tutustutaan pintapuolisesti, ja useammalla kuuntelukerralla kuulijan on helpompi tehdä havaintoja musiikista (Lindeberg-Piironen & Alho 2017, 186). Musiikkipiirtämisessä molemmat ryhmät saavuttivat tavoitteet yhtä hyvin ja etenkin monikulttuuristen lasten ryhmälle kuuntelunäytteen kertaus ja tutuus oli välttämätöntä, sillä sanaton ohjeistus ei ollut yhtä kattava kuin sanallinen ohjeistus suomenkielisten lasten ryhmälle. Erilaisten kuuntelun lajien oppiminen ja olemassa olevien kuuntelutaitojen kehittäminen vaatii kokonaisvaltaista toimintaa eri kasvatustilanteissa eikä sen kehitystä voi näin ollen arvioida 5 muskaritunnin perusteella.

Lapsen neljännellä ikävuodella (3–4 v.) liikkuminen on lapsen keskeisin ilmaisutapa, ja viidennellä ja kuudennella ikävuodella (5–6 v.) liikkeiden koordinaatio kehittyy entisestään (Lindberg-Piironen & Ruokonen 2017a, 76–79). Sen vuoksi musiikkiliikunta on tärkeä työtapo varhaisiän musiikkikasvatuksessa. Suomenkielisten lasten ryhmän ensimmäisellä tunnilla musiikkiliikunnan tavoitteena oli hahmottaa pianon ja fortin eroja liikkuen. Ensimmäisellä tunnilla olisi voinut lähteä liikkeelle aivan perusasiasta, musiikin sykkeessä liikkumisesta esimerkiksi kävellen. Liikkumistapoja osattiin vaihdella äänenvoimakkuuden mukaan, mutta toimintaa ei kyetty toteuttamaan opettajan näyttämien liikkeiden ja ohjeiden mukaan. Ryhmän oli vaikea keskittyä koko toimintaan. Monikulttuuristen lasten ryhmässä taas musiikkiliikunnan toteuttaminen oli haastavaa aluksi siksi, että lapset eivät ymmärtäneet heikkoa sanatonta ohjeistusta. Ensimmäisellä tunnilla sanaton ohjeistaminen oli opettajalle täysin uutta.

AB-muotoa toteutettaessa musiikkiliikunnan keinoin molemmilla ryhmillä oli haasteita ehdottaa liikkumistapaa B-osaan. Suomenkielisten lasten ryhmä oli aluksi arka, mikä saattaa vaikuttaa siihen, ettei omia ehdotuksia tullut. Viimeisellä kokoontumiskerralla lapset kuitenkin ehdottivat rohkeasti omia ideoitaan. Monikulttuuristen lasten ryhmällä tämä johtui siitä, ettei opettajalla ollut sopivaa sanattoman ohjeistuksen mallia, ja toiminnan tavoite vaihtui opettajan antamien liikkeiden toteuttamiseksi.

Musiikkiliikunta on tärkeä osa musiikkikasvatusta ja siinä yhdistyvät liike, musiikki, kuuntelu ja laulaminen (Lindberg-Piironen, Seppänen & Tarvonen 2017, 273). Kaikkien työtapojen yhdistäminen on hankalaa varsinkin tottumattomalle lapselle ja vaatii paljon keskittymistä. Molemmissa ryhmissä oli mahdollista huomata keskittymisen ja sen puutteen vaikutukset musiikkiliikuntaan. Lindberg-Piironen, Seppänen ja Tarvonen (2017, 273) mukaan opettaja tarjoaa omalla luovalla heittäytymisellään lapselle ilmaisun ja liikkeen mallin, jonka avulla hän pyrkii kannustamaan lasta kokeilemaan itse. Monikulttuuristen lasten ryhmässä opettajan antamaa ilmaisun ja liikkeen mallia seurattiin usein todella tarkkaan, kun taas suomenkielisten lasten ryhmässä tarvittiin myös sanallista ja konkreettista ohjausta.

Vapaan liikkeen toteuttaminen muuttuvan musiikin mukaan oli molemmille ryhmille haastavaa. Suomenkielisten lasten ryhmä liikkui paremmin vapaasti, mutta annettua huivia ei käytetty, vaan toiminta muuttui juoksuksi. Myöskään musiikkia ei kuunneltu

ja seurattu tarkasti. Monikulttuuristen lasten ryhmässä taas liike loppui lähes heti, kun opettaja lopetti mallin näyttämisen. Kun opettaja lähti marssimaan voimakkaan musiikin tahdissa, lapset seurasivat perässä. Sopivaa sanatonta ohjeistusta toiminnan toteuttamiseen ei löydetty.

Monikulttuuristen lasten ryhmä onnistui toteuttamaan musiikkiliikuntaa paremmin musiikin sykkeessä kuin suomenkielisten lasten ryhmä. Toiminta jäi kuitenkin joiltain osilta suppeammaksi opettajan sanattoman ohjeistuksen puutteiden vuoksi. Suomenkielisten lasten ryhmä oli selkeästi vauhdikkaampi musiikkiliikuntaosioiden aikana, ja monikulttuuristen lasten ryhmä keskittyi toimintaan hieman paremmin.

8 Tulokset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli saada tietoa varhaisiän musiikkikasvatuksen toteuttamisen mahdollisuuksista ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Tavoitteena oli kuitenkin säilyttää opetuksessa varhaisiän musiikkikasvatukselle ominaisia piirteitä, kuten leikin kautta oppiminen, sekä toteuttaa opetusta laadukkaasti. Tuloksia tarkastellessa on hyvä muistaa, että oppimisesta suuri osa ei välttämättä näy heti ulospäin (Huhtinen-Hildén 2017, 392). Näin ollen voimme käsitellä vain tämän tutkimusjakson perusteella tutkimuskysymysten toteutumista pintapuolisesti, eikä taustalla mahdollisesti tapahtuvaa laajempaa oppimista voida arvioida.

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä haluttiin selvittää, miten varhaisiän musiikkikasvatusta voidaan toteuttaa ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Varhaisiän musiikkikasvatuksen toteuttaminen ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa on mahdollista sanattoman viestinnän avulla. Erityisen tärkeään rooliin opetuksessa nousevat ilmeet, eleet ja liikkeet. Jotta varhaisiän musiikkikasvatusta voidaan toteuttaa mahdollisimman laadukkaasti, näiden lisäksi tarvitaan myös havainnollistavia oheismateriaaleja. Hyvänä apuna kommunikoinnin tukena todettiin erilaiset kuvakortit, joilla pystyttiin esimerkiksi näyttämään äänenvoimakkuuden eroja sekä erilaiset teemaa tukevat materiaalit, kuten käsinuket.

Varhaisiän musiikkikasvatusta toteutettaessa ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa on hyvä kiinnittää huomiota ryhmän kokoon. Eri työtapoja käytettäessä

muodostui eroja siihen, miten helppoa tai vaikeaa toiminnan ohjeistaminen oli sanattomasti. Liian suurella ryhmällä opetuksen tavoitteet eivät välttämättä toteudu. Lasten istuessa piirissä laulaminen ja soittaminen ohjeistuksineen toimivat paremmin kuin liikkuminen lattialla. Soittamisessa tärkein ohjeistuksen keino oli opettajan oma malli toiminnasta. Nähdessään täsmällisen mallin siitä, kuinka tulisi soittaa, lapset pystyivät helposti seuraamaan toimintaa ja toteuttamaan sitä samanaikaisesti. Liikkuessa opettajan antaman mallin merkitys on hieman erilainen. Lapset kykenivät marsimaan opettajan perässä tämän antaman mallin mukaan, mutta liikkeen vapaa suunta ja koko tilan käyttäminen hyväksi oli haastavaa. Aluksi lapsia oli vaikea ohjeistaa edes liikkumaan, joten toiminnan toteuttaminen parani loppua kohden.

Tutkimuksen tuloksia arvioitaessa on otettava huomioon, että monikulttuuristen lasten ryhmän lapset ovat olleet lapsesta riippuen 2 viikkoa – vuoden suomalaisessa monikulttuurisessa päiväkodissa. Heidä ei ole ohjattu ennen täysin sanattomasti, mutta esimerkiksi kuvakortteja on käytetty heidän ohjaamiseen ennenkin. Vaikka he ovat saaneet päiväkodissa ohjeistukset suomeksi, osa heistä on silti tottunut noudattamaan ja toimimaan opettajan näyttämän mallin mukaan, joka saattoi vaikuttaa siihen, että opettaja mallia seurattiin niin tarkasti. Opetusta on siis mahdollista toteuttaa ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kieltä, mutta jotkut työtävät ja musiikillisten tavoitteiden eteenpäin kehittäminen vaativat enemmän ohjeistusten kehittämistä.

Seuraavana tutkimuskysymyksenä haluttiin selvittää, miten kielellisen ja sanattoman opetuksen opetus ja tulokset eroavat toisistaan. Opetuksen suurin ero oli opetuskieli tai sen puute. Suomenkielisten lasten ryhmän opetus toteutettiin perinteisesti suomeksi. Yhteinen opetuskieli mahdollisti esimerkiksi sanallisen kommunikoinnin lasten kanssa. Lapsilta voitiin kysyä helposti ehdotuksia liikuntatavoiksi ja heidän kanssaan voitiin keskustella esimerkiksi siitä, mitä kaikkea voimme kuunnella maailmassa. Tällaisiin keskusteluihin ei päästy monikulttuuristen lasten ryhmän kanssa, sillä yhteistä kieltä ei ollut. Muutenkin vuorovaikutus opettajan ja osallistujien välillä oli erilainen. Suomenkielisten lasten ryhmässä opetus oli keskustelevaa, kun taas monikulttuuristen lasten ryhmässä vuorovaikutus tapahtui katseella, ilmeillä ja korttien avulla. Vuorovaikutustilanteista muodostettaessa monikulttuuristen lasten ryhmien kanssa tulee jatkossa ottaa huomioon se, että kaikille lapsille aito vuorovaikutus on yhtä tärkeää.

Sanattoman opetuksen metodeja tulisi jatkossa kehittää siten, että vuorovaikutukseen päästäisiin paremmin elekielellä ja kortit olisivat vain tukena joissain tilanteissa.

Varhaisiän musiikkikasvatuksen lapsilähtöinen opettaminen oli paremmin toteutettavissa suomenkielisten lasten ryhmässä. Tässä kohtaa on hyvä muistaa, että sanattoman opetuksen kokeileminen oli myös opinnäytetyön tekijälle uutta, jolloin sanattoman opetuksen työkaluja ei ollut vielä paljoa. Monikulttuuristen lasten ryhmän opetukseen kaavailtu seuraava johtajaa-menetelmä olisi voinut tuoda tuntiin lapsilähtöisyyttä, mikäli opinnäytetyön tekijä olisi uskaltanut kokeilla sitä (ks. 6.4). Lasten reaktioissa opetukseen ja toteutettavaan musiikilliseen toimintaan ei kuitenkaan ollut eroja. Molemmissa ryhmissä kaikki olivat yhtä innokkaasti mukana ja näytti nauttivan musiikin kokemisesta eri työtapojen kautta.

Kielellisen ja sanattoman opetuksen tuloksissa ei ollut suurta eroa. Perussykkeessä soittamisessa lapsiryhmien välinen ero johtui lasten lähtötasosta, ja keskittyessään molemmat ryhmät pystyivät liikkumaan perussykkeessä yhtä hyvin, vaikka ryhmillä olikin erilaisia haasteita liikkumisessa. Monikulttuuristen lasten ryhmän perussykkeen parempi lähtötaso näkyi myös muissa musiikillisissa tavoitteissa, kuten pianon ja fortin sekä AB-muodon toteuttamisessa ja ryhmä oli myös alusta alkaen rohkeampi laulamaan.

Molemmat ryhmät toteuttivat annetut tavoitteet parhaiten samalla työtavalla, esimerkiksi molemmilla ryhmillä AB-muodon hahmottaminen toteutui parhaiten soittaen. Molemmat ryhmät soittivat myös paremmin perussykkeessä rytmikapuloilla ja kehärummuilla, kun taas marakassia soittamalla tavoitteisiin pääsy tarvitsi enemmän tukea. Molempien ryhmien lähtötasot huomioon ottaen opetuksella päästiin samoihin tuloksiin opetusmenetelmästä huolimatta. Kuten luvun alussa mainittiin, tulosten kokonaisvaltainen arviointi on haastavaa näin lyhyen tutkimusjakson aikana.

Viimeisenä tutkimuskysymyksenä haluttiin selvittää, mitkä tunneille määritellyt musiikilliset tavoitteet saavutetaan parhaiten ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Tunneille määritellyt musiikilliset tavoitteet olivat perussyke, piano ja forte sekä AB-muoto. Kaikkien näiden toteuttaminen sujui yhtä hyvin ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa, eikä parhaiten saavutettavaa tavoitetta voida määritellä. Erot näiden tavoitteiden saavuttamisen välillä muodostui kuitenkin käytetystä

työtavasta. Kaikki tunneille määritellyt musiikilliset tavoitteet saavutettiin parhaiten soittamalla. Tavoitteiden saavuttaminen onnistui myös laulamalla, sillä erityisesti monikulttuuristen lasten ryhmä oli rohkea ja innokas laulamaan. Liikkumalla tavoitteet saavutettiin monikulttuuristen lasten ryhmässä hieman muita työtapoja heikommin, ja sanattoman ohjeistuksen menetelmiä tulisi hioa liikkumisen ohjaamista varten. Liikkumisen ohjaamisessa sanattomasti suurimpina kehityskohtina ovat toiminnan lapsilähtöisyys, tilan vapaa käyttö sekä liikkuminen musiikin tahdissa vapaasti.

Varhaisiän musiikkikasvatuksen toteuttaminen on siis mahdollista ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Jotta opetuksesta saataisiin kaikki mahdollinen irti ja kaikkia varhaisiän musiikkikasvatuksen piirteitä pystyttäisiin toteuttamaan opetuksessa, sanattoman opetuksen menetelmiä tulisi kehittää. Sanaton opetus muovautuu varmasti käytössä tavoitteiden ja lapsiryhmien mukaan tilanteeseen sopivaksi. Kuten varhaisiän musiikkikasvatukselle ominaista on, tuntisuunnitelmat eivät välttämättä toimi aina sellaisenaan ja opettajan täytyy pystyä pedagogiseen improvisointiin tunnin aikana. Sama pätee sanattoman opetuksen menetelmiin.

9 Pohdinta

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää varhaisiän musiikkikasvatuksen toteuttamisen mahdollisuuksia ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Tulosten mukaan varhaisiän musiikkikasvatuksen toteuttaminen on mahdollista ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa. Tämän tutkimusjakson perusteella voidaan puhua vain tässä tutkimuksessa testatuista menetelmistä ja tavoitteista. Varhaisiän musiikkikasvatus pitää sisällään monenlaisia tavoitteita ja työtapoja, joten tavoitteisiin pääsemiseen tähtääviä toteutustapoja on niin monia, että tämän opinnäytetyön tuloksia ei ole mahdollista yleistää kaikkia niitä koskeviksi. Käytetyt työtavat, leikit ja laulut toimivat hyvin ilman sanallista ohjeistusta. Tämän tutkimuksen perusteella saatuja tuloksia ei voida kuitenkaan yleistää kaikkiin sanattomasti toteutettaviin muskariryhmiin, sillä opetustuloksiin vaikuttavat olennaisesti ryhmän lasten lähtökohdat, aiemmat kokemukset ja kehitystaso. Pidemmällä aikavälillä tarkasteltaessa tutkimustuloksiin suomenkielisten lasten ryhmän ja monikulttuuristen lasten ryhmän välillä olisi saattanut muodostua enemmän eroja.

Tutkimustilanteen järjestämisessä onnistuttiin hyvin. Lapsiryhmät olivat sopivan kokoisia, vaikka tunneilla olikin vaihtuvuutta läsnäolossa. Tunneille määritellyt musiikilliset päätavoitteet olivat tasoltaan sopivia ja niitä oli tarpeeksi monta. Tutkimusjakson aikarajoitteen vuoksi tavoitteisiin ei ole pystytty syventymään niin tarkasti kuin muskaritunneilla yleensä lukuvuoden aikana. Määriteltyjen päätavoitteiden lisäksi tunnit sisälsivät pieniä pintaraapaisuja muista musiikillisista tavoitteista ja työta-voista, jotta myös niiden toimivuudesta saataisiin alustavaa tietoa. Mikäli varhaisiän musiikkikasvatuksen toteuttamista ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kielitaitoa haluttaisiin tutkia tarkemmin, se vaatisi esimerkiksi lukuvuoden mittaisen, säännöllisesti viikoittain kokoontuvan ryhmän.

Prosessin ja opinnäytetyön luotettavuutta arvioitaessa on otettava huomioon tutkimusjakson pituus. Koska en ollut ohjannut aikaisemmin musiikkitoimintaa lapsille ilman sanallista ohjeistusta, tämän tutkimusjakson perusteella saatavat tulokset riippuivat myös omista valinnoistani ohjausmenetelmissä. Erilaisilla ohjeistuksilla toiminta olisi voinut sujua huonommin tai paremmin.

Tuntuu suunnitelmassa pyrittiin siihen, että molemmilla ryhmillä käytäisiin samoja asioita samoilla työtavoilla. Koska videointilupaa tutkimuksen toteuttamiseen ei saatu, tuntien havainnointi tapahtui opettajan roolissa tunteja samalla ohjaten. Videointilupa olisi mahdollistanut tarkemman havainnoinnin ja tunteihin olisi pystytty palaamaan milloin vain, jolloin uusia havaintoja olisi voinut syntyä koko prosessin aikana.

Tutkimusjakson aikana havaintojen perusteella mieleen nousi muutamia menetelmiä, joiden avulla järjestyksen ylläpitäminen olisi toiminut paremmin. Mikäli alusta alkaen lapsille oltaisiin opetettu soitinten palauttaminen vuorotellen, muutama tilanne olisi saatu ehkä vältettyä. Tähän olisi voinut toimia esimerkiksi sanattoman ohjeistuksen menetelmä, jossa soitinten palauttaminen olisi aloitettu aina alusta, mikäli joku lapsi ei olisi toiminut järjestyksessä. Lapsia olisi pyydetty palauttamaan soitin sanomalla hänen nimen, ottamalla katsekontaktia sekä laittamalla soitinkori hänen eteensä. Lapset olisivat saattaneet vähitellen ymmärtää vuorottelun soitinten palauttamisessa. Tätä menetelmää en kokeillut ollenkaan, sillä lapset saavat toiminnasta tietynlaisia malleja jo ensimmäisellä kerralla, joten en päätenyt kokeilemaan tätä tutkimuksen loppupuolella, jolloin mahdollisesti toimiva menetelmä tuli mieleeni.

Vuorotaulu oli toimiva menetelmä esimerkiksi kuvien kiinnittämiseen maatilatalou-
luun. Tämä menetelmä otettiin käyttöön vasta neljännellä tunneilla, ja jo kahden tun-
nin käyttämisen jälkeen menetelmä tuli kaikille lapsille tutuksi, eikä omasta vuorosta
enää kiistely. Mikäli vuorotaulua olisi käytetty alusta asti, olisi tälläkin menetelmällä
saatu vältettyä muutama tilanne.

Koska varhaisiän musiikkikasvatuksen toteuttaminen on mahdollista ilman opettajan
ja osallistujien yhteistä kieltä tämän lyhyen kokeilun perusteella, sillä on mahdolli-
suuksia myös jatkokehittämiseen. Tällainen musiikkitoiminta olisi hyvää ja kehittävää
ajanvietettä maahanmuuttaja- ja turvapaikanhakijaperheille suomessa. Mikäli toi-
mintaan yhdistettäisiin vähitellen myös suomen kielen opetus, tällaisesta toimin-
nasta saatava hyöty moninkertaistuisi. Jo nyt kokeiluun sisältyi suomen kielen sanoja,
joita kävimme läpi ja esimerkiksi laulujen sanoitukset olivat suomeksi. Vaikka sanoja
toistettiin yhdessä, niiden osaamista ei testattu eikä niihin käytetty niin paljoa aikaa
kuin voisi käyttää esimerkiksi silloin, kun tavoitteena olisi myös kielen opetus. Yhtei-
sen kielen osaamisen avulla voidaan kehittää ja laajentaa vuorovaikutustaitojamme
sekä kommunikoida muiden ihmisten kanssa (Suojala 2009, 40). Tämän opinnäyte-
työn päätavoitteena oli selvittää sanattoman ohjeistuksen toimivuus opetuksessa.
Lapsiryhmiä ohjaavien olisi hyvä pysähtyä miettimään sanallisen ohjeistuksen merki-
tystä, sillä usein sanallista ohjeistusta onkin tunneilla liikaa.

Osallistaminen ja lapsilähtöisyys ovat varhaisiän musiikkikasvatuksessa nykyään tär-
keitä teemoja. Lapsilähtöiseen pedagogiikkaan kuuluu lasten osallistaminen sekä hei-
dän mielenkiinnon kohteidensa huomioiminen opetuksessa (Lindeberg-Piiroinen,
Ruokonen & Pansu 2017, 340). Mikäli musiikkitoimintaa järjestettäisiin jatkossa
myös ilman sanallista ohjeistusta, lasten osallistamiseen tulisi kiinnittää jatkossa huo-
miota. Lasten osallistaminen ilman opettajan ja osallistujien yhteistä kieltä vaatii eri-
laisia menetelmiä kuin esimerkiksi soiton opettaminen, sillä silloin opettaja ei välttä-
mättä annakaan tarkkaa mallia toiminnasta, jota lapset voisivat seurata. Myös vuoro-
vaikutuksen toteuttamiseen tulisi kiinnittää huomiota, sillä tunneista tulee helposti
opettajalähtöisiä siten, että opettaja näyttää mallia ja lapset matkivat perässä. Mikäli
tällaisessa pääosin sanattomasti toteutettavassa muskaritoiminnassa pyrittäisiin
opettamaan myös suomen kieltä, vuorovaikutuksen laatu muuttuisi lasten kielitaidon

kehittyessä. Musiikkitoiminnassa on tärkeää myös yhteenkuuluvuuden tunne ja musiikin ryhmäyttävä voima. Sanatonta ohjeistusta voisi kehittää myös enemmän havainnollistavaksi. Toimintaan voitaisiin ohjata enemmän kokemusten ja elämyksien kautta suuren havainnollistavan kuvakorttipakan sijaan.

Musiikin avulla kotoutuva maahanmuuttajalapsi voi kielen oppimisen lisäksi esimerkiksi käsitellä tunteitaan (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen 2017b, 26). Maahanmuuttajien musiikkitoimintaa toteutettaessa on kuitenkin muistettava kunnioittaa heidän omaa kulttuuriaan. Ruokosen (2016, 179) mukaan moni- ja interkulttuurisen musiikkikasvatuksen avulla voidaan oppia oivaltamaan musiikin merkitystä omassa kulttuuriympäristössä sekä tukea erilaisista taustoista tulevien ihmisten välistä vuorovaikutusta. Mikäli tällaista toimintaa lähdetäisiin toteuttamaan Suomessa, se mahdollistaisi musiikkikasvatuksen kaikille kulttuuritaustasta ja äidinkielestä riippumatta.

Lähteet

Bance, L. 2012. Music for early learning. Songs and musical activities to support children's development. Enfield: FISH Books.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2004. Tutki ja kirjoita. 10. p. Helsinki: Tammi.

Huhtinen-Hildén, L. 2017. Elävänä hetkessä. -Suunnitelmallisuus ja pedagoginen improvisointi. Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus, 389–411.

Huhtinen-Hildén, L. & Pantsu, L. 2017. Mitä tehdään, mitä tehdään pikkuinen Sanni?. -Musiikkitoiminnan suunnittelun suuntaviivoja. Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus, 379–388.

Hännikäinen, M. 2006. Yhteenkuuluvuuden tunne ja oppijoiden yhteisöksi kehittyminen. Julkaisussa Kasvatusvuorovaikutus. Toim. K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. R. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen. 2. p. Tampere: Vastapaino, 126–146.

Kiviniemi, K. 2007. Laadullinen tutkimus prosessina. Julkaisussa Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Toim. J. Aaltola & R. Valli. 2. uud. p. Jyväskylä: PS-kustannus.

Klemi, M. 1998. Sanaton kieli. Espoo: Weilin+Göös.

Krokkfors, M. 2017. Laulaminen. Helppoa kuin hengittäminen. Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus, 143–178.

Lindeberg-Piironen, A. 2017. Mistä on musiikki tehty? Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus, 31–61.

Lindeberg-Piironen, A. & Alho, E. 2017. Musiikin kuuntelu. ”---vain hiljaisella on korvat kuulla--”. Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus, 179–212.

Lindeberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. 2017a. Lapsi ja musiikki. Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus, 63–141.

Lindeberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. 2017b. Musiikki ja me. Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus, 13–27.

Lindeberg-Piironen, A., Ruokonen, I. & Pantsu, L. 2017. Musiikkitoiminnan suunnittelu. Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus, 339–378.

Melville-Clark, P. 2006. Music, Moving & Learning in Early Childhood. A manual of songs, lesson plans and basic theory for teachers, students and parents of young children aged 3 – 5 years. Darling Heights: Music & Movement Education Australia.

Ollaranta, R. & Simojoki, M. 1986. Musiikkimaan matkaopas. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Otava.

Piispanen, L. 2017. Suomen oppimista muskarissa. Maisterin tutkielma. Jyväskylän yliopisto, humanistinen tiedekunta, musiikin laitos. Viitattu 2.5.2018. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/53069/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201702201491.pdf?sequence=1>.

Rasku-Puttonen, H. 2006. Oppijoiden yhteisö, osallisuus ja kasvattajan merkitys. Julkaisussa Kasvatusvuorovaikutus. Toim. K. Karila, M. Alasuutari, M. Hännikäinen, A. R. Nummenmaa & H. Rasku-Puttonen. 2. p. Tampere: Vastapaino, 111–125.

Ruokonen, I. 2016. Esi- ja alkuopetuksen musiikin didaktiikka. Helsinki: Finn Lectura.

Ruokonen, I. 2017. Integraatio ja eheyttäminen. Kasvamista musiikkiin ja musiikin avulla. Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus, 305–335.

Seppänen, E., Lindeberg-Piironen, A. & Tarvonen, L. 2017. Soittaminen. Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus, 213–272.

Seppänen, E., Tarvonen, L. & Lindeberg-Piironen, A. 2017. Musiikkiliikunta. Julkaisussa Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja. Toim. A. Lindeberg-Piironen & I. Ruokonen. Helsinki: Classicus I, 273–304.

Suojala, M. 2009. Lastenkirjallisuus kielen ja kuvittelukyvyn laajentajana. Julkaisussa Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa. Iloa, ihmettelyä ja tekemistä. Toim. I. Ruokonen, S. Rusanen & A.-L. Välimäki. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos, 40–47.

Varhaisiän musiikkikasvatus. 2007. Musiikinopetus Suomessa -sivusto. Viitattu 8.4.2018. http://www.musiikinopetus.fi/fi/jarjestelma/varhaisian_musiikkikasvatus.

Vuorovaikutus. N.d. Väestöliitto. Viitattu 15.3.2018. <https://www.vaestoliitto.fi/nuoret/mina-ja-muut/ihtissuhteet/vuorovaikutus/>.

Laulujen lähteet:

Hirvonen, S. 2012. Siinan taikaradio. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Kivelä-Taskinen, E. 2014. Rytmikylvyn pikku-kuplat. 8. p. Helsinki: Kyriiri.

Larjava, K., Nyyssönen, E., Rautasuo, K., Torri-Tuominen, M. & Vapaakallio, H. 2015. Kirkkomuskari 2. Helsinki: Lasten Keskus ja Kirjapaja.

Lastenmusiikkiorkesteri Ammu! – Laulukirja. 2017. Helsinki: Teos.

Perkiö, S. & Huovi, H. Karvakorvan laulupurkki. Lauluja ja leikkejä lapsiperheille. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Liitteet

Liite 1. Havainnointilomake

HAVAINNOINTILOMAKE

Päivämäärä: _____ Ryhmä: _____

Tuokion onnistuminen?

- Millaiseksi suunnitelmani kokonaisuus käytännössä muodostui ja mistä syystä?

- Läsnäolijat:

- Mitä suunnitelmasta toteutui ja mitä jäi toteutumatta, miksi?
(Tähän eriteltiin kohta kohdalta, miten suunnitelman osiot toimivat, mitä tunnilla tapahtui ja niin edelleen)

- Miten tavoitteet saavutettiin, eli kuinka toteutuivat toiminnalle asetetut tavoitteet
  - a) Lasten oppimisen ja viihtymisen kannalta
(tähän eriteltiin tuntien tavoitteiden ja työtapojen toimiminen ja toteutuminen sekä lasten osaaminen)
  - b) Itseni ja oman työssä kehittymiseni kannalta

Opetustilanteen havainnointi:

1. Oppijan kokemukset ja oppimisen mahdollisuudet sekä havainnot ryhmän vuorovaikutuksesta

2. Opettajan pedagogisten valinnat, läsnäolo ja toiminta

Miten hyvin lapset selviytyivät tehtävistä?

Ovatko kaikki yhtä innokkaasti mukana? Miten tämä näkyy?

Muuta huomioitavaa:

Liite 2. Suomenkielisten lasten ryhmän tuntisuunnitelma 1

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikki-
kasvatusPäivä: 31.1.2018 Suomenkielisten lasten ryhmä

Teema: Maatila	
Musiikilliset tavoitteet: Perussyke, uusien laulujen opettelu, Piano-forte -vaihteluun tutustuminen	
Soittimet: Lehmänkello, kapulat, Ukulele säestykseen,	
Materiaalit: Kissa, Patjat, Maatilankuva	
Äänitteet ja kirjat: Rytmikylvyn pikkukuplat, Karvakorvan laulupurkki, Ammu! -orkesterin laulukirja, Kirkkomuskari 2	
Muuta huomioitavaa: Ensimmäinen tunti	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Ryhmän selkeä ohjaaminen sanallisesti ja sanattomasti	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - X on tullut muskariin - Ekalla tunnilla ilman soittimia	4min	Tutun ja turvallisen aloituksen luominen
2. Maatilalle mennään - Opetellaan laulu kaikuna (tämä laulu käydään joka tunti) - Millä kulkuneuvolla mennään? - Käynnistetään kulkuneuvo äänillä - Säkeistö kehorytmein, välike ajellen Paikallaan ja kulkuneuvona äännellen	5min	Tunnin aiheeseen viritäytyminen ja perussykkeen kokeminen laulaen ja kehorytmein
3. Pikku kissa laulaa maumaumau - Kissa löytyy maatilalta ja moikkaa kaikkia - Lorutellaan sanoja kaikuna ->laulaen	7min	Lapsi kokee perussykkeen liikkuen sekä opettelee hahmottamaan pianon ja fortin eroa

- Lähdetään liikkumaan, pieninä kissoina ja isoina kissoina vuorotellen		
4. Ammuu - Mikä eläin löytyy seuraavaksi maatilalta? Kuuluu lehmänkello - Lehmä esittäytyy laulaen - Lauletaan kaikuna käsiliikkeen kanssa - Soitetaan perussykkeessä kapuloilla	6min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen
5. Loppurentoutus - Lapset makaavat patjoilla ja kissa silittelee lapsia	3min	Lapsi rauhoittuu tunnin loppuksi
6. Loppulaulu - Lau-lau-lauletaan!	3min	Tutun ja turvallisen lopeuksen luominen

ITSEARVIOINTI: Jouduin aika paljon improvisoimaan, sillä tuntui, että aikaa oli liikaa. Kotona kuvittelin, että suunnitelmaa oli riittävästi. Jouduin myös ottamaan tuntiin improvisoituja asioita juuri ajankäytön vuoksi. Aihe kiinnosti lapsia ja lapset eläytyivät täysillä.

Liite 3. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntisuunnitelma 1

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikkikasvatusPäivä: 31.1.2018

Monikulttuuristen lasten ryhmä

Teema: Maatila	
Musiikilliset tavoitteet: Perussyke, uusien laulujen opettelu, Piano-forte	
Soittimet: Lehmänkello, Kapulat, Ukulele säestykseen,	
Materiaalit: Kissa, patjat, maatilankuva	
Äänitteet ja kirjat: Rytmiälyvyn pikkukuplat, Karvakorvan laulupurkki, Ammu! -orkesterin laulukirja, Kirkkomuskari 2	
Muuta huomioitavaa: Ensimmäinen tunti	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Ryhmän selkeä ohjaaminen ja toimintaan innostaminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - X on tullut muskariin - Ekalla tunnilla ilman soittimia	4min	Tutun ja turvallisen aloituksen luominen
2. Maatilalle mennään - Opetellaan laulu kaikuna (tämä laulu käydään joka tunti) - Millä kulkuneuvolla mennään? Valitaan korteista, millä mennään - Käynnistetään kulkuneuvo äänillä - Säkeistö kehorytmein, välike ajelen Paikallaan ja kulkuneuvona äännellen	5min	Tunnin aiheeseen virittäytyminen ja perussykkeen kokeminen laulaen ja kehorytmein
3. Pikku kissa laulaa maumaumau - Kissa löytyy maatilalta ja moikkaa kaikkia - Lorutellaan sanoja kaikuna ->laulaen - Lähdetään liikkumaan, pieninä kissoina ja isoina kissoina vuorotellen	7min	Lapsi kokee perussykkeen liikkuen sekä opettelee hahmottamaan pianon ja fortien eroa

4. Ammuu - Mikä eläin löytyy seuraavaksi maatilalta? Kuuluu lehmänkello - Lehmä esittäytyy laulaen - Lauletaan kaikuna käsiliikkeiden kanssa - Soitetaan perussykkeessä kapuloilla	6min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen
5. Loppurentoutus - Lapset makaavat patjoilla ja kissa silittelee lapsia	3min	Lapsi rauhoittuu tunnin loppuksi
6. Loppulaulu - Lau-lau-lauletaan!	3min	Tutun ja turvallisen lopetuksen luominen
Eläinten esittelyn ja juonen kulun tukena käytetään eläinten kuvia, joissa on myös tavutettuna eläimen nimi. Myös eri kulkuneuvoista ja soittimista käytetään kortteja		

ITSEARVIOINTI: Tunti oli noin 4 minuuttia suunniteltua lyhyempi ja tällä tunnilla en keksinyt tuntiin mitään ylimääräistä. Tunnin pituus oli kuitenkin lasten keskittymisen ja uusien asioiden kannalta sopiva. Suunnitelma tuntui mukaansatempaavalta ja lapset innostuivat eläinaiheesta. Edelleen tunnin jälkeen minulla oli pieni epäily sanantonta ohjeistusta kohtaan muskarissa. Mietin, olinko minä ja ohjeistukseni tarpeeksi selkeitä ja miten niitä voisi selkiyttää. Ukulelen käyttö toiminnan yhteydessä osoittautui hankaloittavaksi tekijäksi, sillä silloin lapset eivät nähneet minulta selkeää mallia.

Liite 4. Suomenkielisten lasten ryhmän tuntisuunnitelma 2

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikkikasvatusPäivä: 7.2.2018 Suomenkielisten lasten ryhmä

Teema: Maatila	
Musiikilliset tavoitteet: Perussyke, uuden laulun opettelu, Piano-forte, AB-muoto	
Soittimet: Lehmänkello, kapulat, marakassit, Ukulele säestykseen,	
Materiaalit: Kissa, Patjat, Maatilankuva	
Äänitteet ja kirjat: Rytmikylvyn pikkukuplat, Karvakorvan laulupurkki, Ammu! - orkesterin laulukirja, Kirkkomuskari 2	
Muuta huomioitavaa:	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Ryhmän selkeä ohjaaminen ja toimintaan innostaminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - X on tullut muskariin - Rytmisoittimet mukana	3min	Tuttu ja turvallinen aloitus
2. Maatilalle mennään - Millä kulkuneuvolla mennään? - Käynnistetään kulkuneuvo äänillä - Säkeistö kehorytmi, välike ajellen paikallaan ja kulkuneuvona äännellen	3min	Tunnin aiheeseen viritäytyminen ja perussykkeen kokeminen laulaen ja kehorytmein
3. Pikku possu nukkuu - Kuiskataan kertovasti A-osa (piano), B-osa (forte) lauletaan kaikuna ”pikku possu taputtaa sorkkia näin” - Mennään liikkuen, A-osa nukutaan B-osa liikutaan x tavalla - Kysellään lapsilta miten liikutaan	7min	Lapsi kokee perussykkeen liikkuen sekä opettelee hahmottamaan AB-muotoa

4. Pikku kissa laulaa maumaumau - Kissa maatilalta ja moikkaa kaikkia - Pikku kissa laulaa hiljaisella äänellä ja iso kissa suurella äänellä - Kissoille marakassit, soitetaan pikkukissoja ja isoja kissoja vuorotellen - Jokainen saa vuorollaan soittaa oman kissansa (pieni tai iso) (p-f)	6min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen, opettelee hahmottamaan pianon ja fortin vaihteluita sekä rohkaistuu toimimaan soolo soittajana
5. Ammuu - Kuuluu lehmänkello - Lehmä esittäytyy laulaen - Laulun ja käsiliikkeiden ker- taus - Mennään cd levyn kanssa musiikki-stop, stopilla sarvet päähän	3min	Lapsi kokee perussykkeen liikkuen ja havainnoi musiikin ja tauon vuorottelua
6. Loppulaulu - Lau-lau-lauletaan!	3min	Tutun ja turvallisen lope- tuksen luominen

ITSEARVIOINTI: Tunti oli kokonaisuutena sopiva, mutta tarkkailin kelloa paljon. Ajattelin tunnin aikana, että suunnitelma on liian lyhyt, mutta aikaa kuluikin sopivasti. Tällä tunnilla pedagogista improvisointia ei tapahtunut, vaan kaikki sujuivat suunnitelman mukaan. Tämä tunti oli hieman villimpi kuin ensimmäinen tunti. Osa tehtävistä sujui paremmin kuin viimeksi ja osa taas hieman heikommin. Tähän saattoi vaikuttaa se, että ryhmässä oli kaksi lasta, jotka eivät olleet ensimmäisellä kerralla ja näin ollen ryhmän kokoonpano muuttui. Ryhmän mukana oli myös eri päiväkodin ohjaaja. Myös ohjeiden annossa saattoi olla parannettavaa. Maatila-aihe tuntui edelleen lapsista kiinnostavalta ja he nauttivat erilaisista eläinkuvakorteista ja pehmolelukissasta.

Liite 5. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntisuunnitelma 2

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikkikasvatusPäivä: 7.2.2018 Monikulttuuristen lasten ryhmä

Teema: Maatila	
Musiikilliset tavoitteet: Perussyke, uuden laulun opettelu, Piano-forte	
Soittimet: Lehmänkello, Kapulat, Marakassit, Ukulele säestykseen,	
Materiaalit: Kissa, patjat, maatilankuva	
Äänitteet ja kirjat: Rytmiälyvyn pikkukuplat, Karvakorvan laulupurkki, Ammu! -orkesterin laulukirja, Kirkkomuskari 2	
Muuta huomioitavaa:	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Ryhmän selkeä ohjaaminen ja toimintaan innostaminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - X on tullut muskariin - Rytmisoihtimet mukana	3min	Tuttu ja turvallinen aloitus
2. Maatilalle mennään - Millä kulkuneuvolla mennään? Valitaan korteista, millä mennään - Käynnistetään kulkuneuvo äänillä - Säkeistö kehorytmein, välike ajellen Paikallaan ja kulkuneuvona äännellen	5min	Tunnin aiheeseen viritäytyminen ja perussykkeen kokeminen laulaen ja kehorytmein
3. Pikku possu nukkuu - Opetellaan laulu - Kuiskataan kertovasti A-osa (piano), B-osa (forte) lauletaan kaikuna ”pikku possu taputtaa sorkkia näin”	7min	Lapsi kokee perussykkeen liikkuen sekä opettelee hahmottamaan AB-muotoa

- Mennään liikkuen, A-osa nukutaan, B-osa liikutaan x tavalla - Jonossa seuraa johtajaa tyyliin ?		
4. Ammuu - Kuuluu lehmänkello - Lehmä esittäytyy laulaen - Kerrataan laulu käsiliikkeiden kanssa - Soitetaan perussykkeessä kapuloilla p-f, yritetään laulaa myös p-f	6min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen sekä opettelee hahmottamaan pianon ja fortin eroa soittaen
5. Pikku kissa laulaa maumaumau - Houkutellaan kissa esille soittamalla p-f - Kissa löytyy maatilalta ja moikkaa kaikkia - Kerrataan laulu, jos tarvetta - Lähdetään liikkumaan, pieninä kissoina ja isoina kissoina vuorotellen - Kuunnellaan musiikkia, p vai f?	3min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen ja liikkuen sekä opettelee hahmottamaan pianon ja fortin eroa
6. Loppulaulu - Lau-lau-lauletaan!	3min	Tutun ja turvallisen lopetuksen luominen
Eläinten esittelyn ja juonen kulun tukena käytetään eläinten kuvia, joissa on myös tavutettuna eläimen nimi. Myös eri kulkuneuvoista ja soittimista käytetään kortteja		

ITSEARVIOINTI: Pohdin tunnin jälkeen, oliko tunti muutaman minuutin lyhyempi kuin piti. Suunnitelmat saattavat mennä nopeasti siksi, että tunnilla ei ole sanallista ohjeistusta ja keskustelua. Tunneilla pitäisi antaa enemmän tilaa lapsen havainnoinnille ja kokemiselle, joka täyttäisi suomenkielisen lapsiryhmän kanssa keskustelun osuuden tunnista. Kuvallista havainnointia sekä aistillista kokemista olisi tärkeä olla tunneilla enemmän, mutta pohdin myös, onko minulla tarpeeksi valmiuksia toteuttaa sellaista.

Liite 6. Suomenkielisten lasten ryhmän tuntisuunnitelma 3

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikkikasvatusPäivä: 14.2.2018 Suomenkielisten lasten ryhmä

Teema: Maatila	
Musiikilliset tavoitteet: Perussyke, Piano-forte, AB-muoto	
Soittimet: Lehmänkello, kapulat, marakassit, Ukulele säestykseen,	
Materiaalit: Lehmä, Maatilankuva, Pallo, Pensselit	
Äänitteet ja kirjat: Rytmikylvyn pikkukuplat, Ammu! -orkesterin laulukirja, Kirkkomuskari 2, Siinan taikaradio	
Muuta huomioitavaa:	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Ryhmän selkeä ohjaaminen ja toimintaan innostaminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - X on tullut muskariin - Rytmisoittimet mukana	3min	Tuttu ja turvallinen aloitus
2. Maatilalle mennään - liikunta - Millä kulkuneuvolla mennään? - Käynnistetään kulkuneuvo äänillä - Säkeistö kehorytmi paikallaan, välike ajellen ja kulkuneuvona äännellen	4min	Tunnin aiheeseen viritäytyminen ja perussykkeen kokeminen
3. Pikku possu nukkuu - lauletaan kaikuna, ”pikku possu taputtaa sorkkia näin” - A-osa soittimet kainalossa, herätys=soitetaan, B-osa perussyke	6min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen sekä opettelee hahmottamaan AB-muotoa
4. Pallopiiri	6min	Lapsi opettelee hahmottamaan AB-muotoa

- Kuunnellaan kappaletta, käydään läpi ohjeet A-osa annetaan kaverille, B-osa vieritetään piirin läpi		
5. Ammuu - Kuuluu lehmänkello - Lehmä esittäytyy laulaen - Kerrataan laulu käsiliikkeiden kanssa - Soitetaan perussykkeessä kapuloilla p-f, yritetään laulaa myös p-f	5min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen ja havainnoi p-f vaihtelua
6. Rentoutus - Pensselit pareittain, toisen selkään varovasti ”väriä”, ”talo kaipaa maalia”	3min	Lapsi rauhoittuu tunnin loppuksi
7. Loppulaulu - Lau-lau-lauletaan!	2min	Tutun ja turvallisen lopetuksen luominen

ITSEARVIOINTI: Tunti olisi kaivannut enemmän liikuntaa, sillä pallopiirissä lapset eivät päässeet kunnolla purkamaan energiaansa, ja ainoaksi liikeosioksi jäi alun matkustus maatilalle. Tämä vaikutti lasten keskittymiseen ja näin ollen myös tekemiseen sekä tavoitteiden toteutumiseen. Rentoutusta ei ehditty tehdä.

Liite 7. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntisuunnitelma 3

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikkikasvatusPäivä: 14.2.2018 Monikulttuuristen lasten ryhmä

Teema: Maatila	
Musiikilliset tavoitteet: Perussyke, AB-muoto, Piano-forte	
Soittimet: Kapulat, Marakassit, Rummut, Ukulele säestykseen,	
Materiaalit: Possu, kortit, maatilankuva, pallo, pensselit	
Äänitteet ja kirjat: Rytmikylvyn pikkukuplat, Karvakorvan laulupurkki, Kirkkomuskari 2, Siinan taikaradio	
Muuta huomioitavaa:	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Ryhmän selkeä ohjaaminen ja toimintaan innostaminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - X on tullut muskariin - Rytmisoihtimet mukana	3min	Tuttu ja turvallinen aloitus
2. Maatilalle mennään - liikunta - Millä kulkuneuvolla mennään? Valitaan korteista, millä mennään - Käynnistetään kulkuneuvo äänillä - Säkeistö kehorytmein paikallaan, välike ajellen ja kulkuneuvona äännellen	4min	Tunnin aiheeseen viritäytyminen ja perussykkeen kokeminen
3. Pikku possu nukkuu - lauletaan kaikuna, ”pikku possu taputtaa sorkkia näin” - A-osa soittimet kainalossa, herätys=soitetaan, B-osa perussyke	6min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen sekä opettelee hahmottamaan AB-muotoa
4. Pallopiiri	6min	Lapsi opettelee hahmottamaan AB-muotoa

- Kuunnellaan kappaletta, näytetään osien kohdalla numero-lappuja 1 ja 2 - 1 taputetaan käsiä reisiin ja yhteen perussykkeessä, 2 taputus kaverin käsiin - A-osa annetaan palloa viereiselle, B-osa vieritetään piirin läpi		
5. Pikku kissa laulaa - Jaetaan lapset pikkukissoiksi (kapulat), isot kissat (rummut tms) - Soitetaan vuorotellen pikkukissat p, isot f	5min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen havainnollisesti pianon ja fortin vaihtelua
6. Rentoutus - Pensselit pareittain, toisen selkään varovasti ”väriä”, ”talo kaipaa maalia”	3min	Lapsi rauhoittuu tunnin lopuksi
7. Loppulaulu - Lau-lau-lauletaan!	2min	Tutun ja turvallisen lopetuksen luominen
Eläinten esittelyn ja juonen kulun tukena käytetään eläinten kuvia, joissa on myös tavutettuna eläimen nimi. Myös eri kulkuneuvoista ja soittimista käytetään kortteja		

ITSEARVIOINTI: Tunti meni lähes suunnitelman mukaan ja kokonaisuus oli melko toimiva. Olin kuitenkin suunnitellut liian vähän liikettä, jolloin kokonaisuus oli todella keskittymistä vaativa, ja tästä syystä lopputunti ei mennyt niin hyvin kuin olisi voinut. Rentoutusta ei ehditty ottamaan. Olisin voinut jättää jonkin osion välistä, jotta rentoutus olisi ehditty.

Liite 8. Suomenkielisten lasten ryhmän tuntisuunnitelma 4

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikkikasvatusPäivä: 19.2.2018 Suomenkielisten lasten ryhmä

Teema: Maatila	
Musiikilliset tavoitteet: Perussyke, Piano-forte, AB-muoto	
Soittimet: Rummut, kapulat, Ukulele säestykseen,	
Materiaalit: Possu, Maatilankuva, Huivit, Pensselit, Paperia ja kyniä	
Äänitteet ja kirjat: Rytmikylvyn pikkukuplat, Ammu! -orkesterin laulukirja, Kirkkomuskari 2, Siinan taikaradio	
Muuta huomioitavaa:	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Ryhmän selkeä ohjaaminen ja toimintaan innostaminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - X on tullut muskariin - Rytmisoittimet mukana	3min	Tuttu ja turvallinen aloitus
2. Maatilalle mennään - liikunta - Millä kulkuneuvolla mennään? - Käynnistetään kulkuneuvo äänillä - Säkeistö kehorytmi paikallaan, välike ajellen ja kulkuneuvona äännellen	4min	Tunnin aiheeseen viritäytyminen ja perussykkeen kokeminen
3. Pikku possu nukkuu - lauletaan kaikuna, ”pikku possu taputtaa sorkkia näin” - A-osa rumpua suhistellen, B-osa perussyke	6min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen sekä opettelee hahmottamaan AB-muotoa
4. Liikunta	6min	Lapsi havainnoi p-f vaihtelua kuuntelemalla sekä

- liikutaan vuorotellen p-f, lapsi saa vapaasti toteuttaa omaa liikkettään - Otetaan huivit mukaan, katsotaan miten liikkeet muuttuu		kokee perussykkeen liikkuen
5. Musiikkipiirtäminen - Laitetaan äsken kuunneltu musiikki soimaan, näytän mallia ilman kynää paperille 1, ja sen jälkeen paperille 2 (musiikin soidessa) - Valitaan värit ja asetetaan kahden paperin eteen, kun musiikki soi, aloitetaan opettajan sanomasta paperista	10min	Lapsi havainnoi f-p vaihteluja kuuntelemalla sekä piirtäen
6. Rentoutus - Pensselit pareittain, toisen selkään varovasti ”väriä”, ”talo kaipaa maalia”	3min	Lapsi rauhoittuu tunnin loppuksi
7. Loppulaulu - Lau-lau-lauletaan!	2min	Tutun ja turvallisen lopetuksen luominen

ITSEARVIOINTI: Ryhmä oli poikkeuksellisesti maanantaina, ja lasten keskittymisessä huomasin eroja tavalliseen keskiviikon tuntiin. Suunnitelmaa toteuttaessa ihmettelin, miten ihmeessä saan tämän piirtämisen toimimaan sanattomalla ohjeistuksella toisessa ryhmässä. Maatilalle mennään -laulu ja possun laitto tauluun unohtuivat kokonaan, mutta silti toiminta kesti 30min. Lapset olivat myös aluksi hieman levottomia, joten se vaikutti tunnin kulkuun.

Liite 9. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntisuunnitelma 4

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikkikasvatusPäivä: 19.2.2018 Monikulttuuristen lasten ryhmä

Teema: Maatila	
Musiikilliset tavoitteet: Perussyke, AB-muoto, Piano-forte	
Soittimet: Kapulat, Rummut, Ukulele säestykseen,	
Materiaalit: Possu, kortit, maatilankuva, vuorotaulu, pensselit, paperia ja liituja	
Äänitteet ja kirjat: Rytmikylvyn pikkukuplat, Karvakorvan laulupurkki, Kirkkomuskari 2, Siinan taikaradio	
Muuta huomioitavaa:	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Ryhmän selkeä ohjaaminen ja toimintaan innostaminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - X on tullut muskariin - Rytmisoihtimet mukana	3min	Tuttu ja turvallinen aloitus
2. Maatilalle mennään - liikunta - Millä kulkuneuvolla mennään? Valitaan korteista, millä mennään - Käynnistetään kulkuneuvo äänillä - Säkeistö kehorytmein paikallaan, välike ajellen ja kulkuneuvona äännellen	4min	Tunnin aiheeseen viritäytyminen ja perussykkeen kokeminen
3. Pikku possu nukkuu - lauletaan kaikuna, ”pikku possu taputtaa sorkkia näin” - A-osa rumpua suhistellen, B-osa perussyke	6min	Lapsi kokee perussykkeen soittaen sekä opettelee hahmottamaan AB-muotoa
4. Liikunta	6min	Lapsi havainnoi f-p vaihtelua kuuntelemalla sekä

- liikutaan vuorotellen f-p, lapsi saa vapaasti toteuttaa omaa liikettään - Otetaan huivit mukaan, katsotaan miten liikkeet muuttuu - Mikäli lapset eivät itsenäisesti ala liikkua, ope voi hie-man ohjata		kokee perussykkeen liikku- en
5. Musiikkipiirtäminen - Laitetaan äsken kuunneltu musiikki soimaan, näytän mallia ilman kynää paperille 1 (forte), ja sen jälkeen paperille 2 (piano) (musiikin soidessa) - Valitaan värit ja asetutaan kahden paperin eteen, kun musiikki soi, aloitetaan opettajan sanomasta paperista	10min	Lapsi havainnoi f-p vaihteluja kuuntelemalla sekä piirtäen
6. Rentoutus - Pensselit pareittain, toisen selkään varovasti ”väriä”, ”talo kaipaa maalia”	3min	Lapsi rauhoittuu tunnin loppuksi
7. Loppulaulu - Lau-lau-lauletaan! Eläinten esittelyn ja juonen kulun tukena käytetään eläinten kuvia, joissa on myös tavutettuna eläimen nimi. Myös eri kulku- neuvoista ja soittimista käytetään kortteja	2min	Tutun ja turvallisen lopetuksen luominen

ITSEARVIOINTI: Tunti oli lyhyt, noin 23min, sillä paikalla oli ainoastaan kaksi lasta. Teimme kaiken tuntisuunnitelman mukaan, paitsi loppurentoutusta ei otettu. Koin, että ei tarvita sitä, varsinkin kun lapsia oli vain kaksi. En myöskään saanut oikein tietää, miten vuorotaulu toimii, koska lapsia oli vain kaksi.

Liite 10. Suomenkielisten lasten ryhmän tuntisuunnitelma 5

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikkikasvatusPäivä: 21.2.2018

Suomenkielisten lasten ryhmä

Teema: Maatila	
Musiikilliset tavoitteet: Perussyke, Piano-forte, AB-muoto	
Soittimet: Rummut, marakassit, kapulat, Ukulele säestykseen,	
Materiaalit: Possu, Kissa, Maatilankuva, ”Mitalilautapeli”, Diplomit	
Äänitteet ja kirjat: Rytmikylvyn pikkukuplat, Ammu! -orkesterin laulukirja, Kirkkomuskari 2, Siinan taikaradio, Karvakorvan laulupurkki	
Muuta huomioitavaa: Viimeinen tunti, suoritetaan ”muskaridiplomi”	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Ryhmän selkeä ohjaaminen ja toimintaan innostaminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu (perussyke) - X on tullut muskariin - Marakassit mukana	3min	Tuttu ja turvallinen aloitus
2. Maatilalle mennään (kehorytmi, liike-stop) - Millä kulkuneuvolla mennään? - Käynnistetään kulkuneuvo äänillä - Säkeistö kehorytmi paikallaan, välike ajellen ja kulkuneuvona äännellen	3min	Tunnin aiheeseen viritäytyminen ja perussykkeen kokeminen sekä liikkeen ja tauon vuorottelu
3. Pikku possu nukkuu (AB-muoto) - Possu tulee tunnille - Kerrataan laulu, A-osa ”nukkuen”, B-osa taputtaen - Soitetaan rummuilla A suhistaen, B perussykkeessä	7min	Lapsi hahmottaa AB-muotoa soittaen ja liikkuen

- A-osa mennään lattialle konttallaan, B-osa kysytään lapsilta mitä tehdään		
4. Ammuu - Kerrataan laulu ja käsiliik- keet - Otetaan kapulat, soitetaan vuorotellen hiljaa ja kovaa, välillä käsiliikkeit kapuloilla	5min	Lapsi kokee perussyk- keen soittaen sekä har- joittelee voimakkuuden vaihteluita soittaen
5. Pikku kissa laulaa - Kissa tulee tunnille - Kerrataan laulu - Liikutaan vuorotellen pikku- kissoina (matalalla) ja vuoro- tellen isoina (tömistellen)	5min	Lapsi kokee perussyk- keen ja äänenvoimakkuu- den vaihtelut liikkuen
6. Loppulaulu - Lau-lau-lauletaan!	2min	Tutun ja turvallisen lope- tuksen luominen
7. Muskaridiplomien jako		

ITSEARVIOINTI: Mitalit taisivat motivoida osittain lapsia, sillä moni keskittyi toimintaan paremmin. Saimme kaiken käytyä, ja jos olisi ollut normaali kerta, emme olisi voineet käyttää noin vähän aikaa asioiden läpi käymiseen. Tässä testattiin osaaminen, joten tekemistä oli paljon. Viimeisellä tunnilla kaikki tekeminen oli aiemmin opeteltua.

Liite 11. Monikulttuuristen lasten ryhmän tuntisuunnitelma 5

TUNTISUUNNITELMA Jyväskylän ammattikorkeakoulu –varhaisiän musiikkikasvatusPäivä: 21.2.2018 Monikulttuuristen lasten ryhmä

Teema: Maatila	
Musiikilliset tavoitteet: Perussyke, AB-muoto, Piano-forte	
Soittimet: Kapulat, Marakassit, Rummut, Ukulele säestykseen,	
Materiaalit: Possu, Kissa, kortit, maatilankuva, vuorotaulu, ”Passiseikkailu”, Diplomit	
Äänitteet ja kirjat: Rytmikylvyn pikkukuplat, Karvakorvan laulupurkki, Kirkko- muskari 2, Siinan taikaradio, Ammu! -orkesterin laulukirja	
Muuta huomioitavaa: Viimeinen tunti, suoritetaan ”muskaridiplomi”	
Omat pedagogiset ja yksilölliset tavoitteet: Ryhmän selkeä ohjaaminen ja toimintaan innostaminen	

MITÄ TEHDÄÄN? MITEN TEHDÄÄN?		MIKSI TEHDÄÄN?
1. Alkulaulu - X on tullut muskariin - Marakassit mukana	3min	Tuttu ja turvallinen aloitus
2. Maatilalle mennään (kehorytmi, liike-stop) - Millä kulkuneuvolla mennään? Valitaan korteista - Käynnistetään kulkuneuvo äänillä - Säkeistö kehorytmi paikallaan, välike ajellen ja kulkuneuvona äännellen	3min	Tunnin aiheeseen viritäytyminen ja perussykkeen kokeminen sekä liikkeen ja tauon vuorottelu
3. Pikku possu nukkuu (AB-muoto) - Possu tulee tunnille - Kerrataan laulu, A-osa ”nukkuu”, B-osa taputtaen - Soitetaan rummuilla A suhistaen, B perussykkeessä	7min	Lapsi hahmottaa AB-muotoa soittaen ja liikkuu

- A-osa mennään lattialle konttallaan, B-osa kysytään lapsilta mitä tehdään		
4. Ammuu - Kerrataan laulu ja käsiliik- keet - Otetaan kapulat, soitetaan vuorotellen hiljaa ja kovaa, välillä käsiliikkeet kapuloilla	5min	Lapsi kokee perussyk- keen soittaen sekä har- joittelee voimakkuuden vaihteluita soittaen
5. Pikku kissa laulaa - Kissa tulee tunnille - Kerrataan laulu - Liikutaan vuorotellen pikku- kissoina (matalalla) ja vuoro- tellen isoina (tömistellen)	5min	Lapsi kokee perussyk- keen ja äänenvoimakkuu- den vaihtelut liikkuen
6. Loppulaulu - Lau-lau-lauletaan	2min	Tutun ja turvallisen lope- tuksen luominen
7. Muskaridiplomien jako Eläinten esittelyn ja juonen kulun tukena käytetään eläinten kuvia, joissa on myös tavutettuna eläimen nimi. Myös eri kulkuneuvoista ja soittimista käytetään kortteja		

ITSEARVIOINTI: Tunti oli taas lyhyempi, mutta tunnit ilman puhetta kuluvat niin nopeasti. Tunnilla oli myös paljon asiaa, joten ihan hyvä, ettei se ollut liian pitkä. Lapset jaksoivat keskittyä muutamista kikatuskohtauksista huolimatta. Lapset katsovat tarkkaan mallia ja toimivat sen mukaan. Vuorotaulu toimi hyvin.